

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228697

UNIVERSAL
LIBRARY

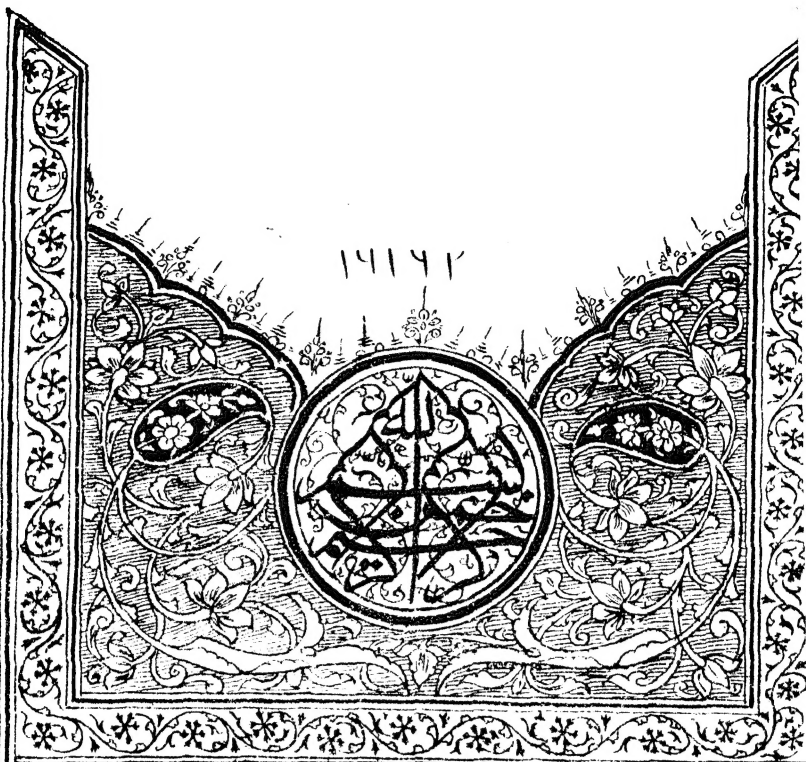
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیوان قضا

جناب غفران مآب نواب محمد مصطفی خان دہلوی
متخلص بے رقی درپارسی و شیفہ در ریختہ
رحمۃ اللہ علیہ ۱۰۶۶ھ

مب رایش خلف الصدق حضرت مصطفیٰ جانوآ
محمد علی خان در رئیس جہانگیر آباد ضلع بلند شہر دام ظلم
۱۰۶۸ھ

در مطبعہ امین پور کتب خانہ امین پور

لغمری یانیم اصبح ز نسیمی قسب لها
 مجر دهم ز خود شتن ضرور افتاد سالک
 چو گشتی آشنای عشق از رستی طمع بگسل
 منم آن رننده بے پروا که در مسجد زخم سنا
 تو ای افسرده جان اهدی کی در زمزم ندان
 تپش با اصول و ناله با موزون ناخواهی
 صبحی کرده ام در دیز خوش مخموری آیم
 بیا ای خوشنود اسطر که بار دهم بجنبان

که غیر از شوق دیدارش چو نیست در لها
 که ره بسیار با یکیت در پیش است نلها
 که در یا سخت شرف است و خطر ناک است
 و هم بیا را در د و عشرت خلوت بچغلهها
 که بی خن بر لبها و آتش پاره در و لها
 نک است از سیفشان بجز تپشهای لها
 بیا تا حل کنم امر و زاهر باب مشکها
 که از دل در دانی که بهر بستند لها

گزیدم حسرتی چون مشرب در جام مخی رود
فَمَا وَجَّهَ الثَّانِي مَشْمُومًا وَارْتَضَى شَمًّا نَاوِلَهَا

<p>ای سیف تو بکشوده ز باخوابه پاهاینا در پرده چو بودی همه در کتم عدم بود گل یافته از جلوه گل حسن و جماله دل زان شرفش هست که منزله بایست وصل تو به بار من بهر تو حسن را نم سود اگر بازار رضا شو که در خیاب در گلکده عشق سحر رفتم و دیدم در رهگذر عشق چه حاجت بدلیل است نایب شوین دلان از سر ذوق است</p>	<p>حمد تو فرو بسته بپاهاینا از پر توروی تو عیان گشته خفا پناه اشباح متور شده از لمعه جاف خفا از فضل مکین است فضیلت بمکافا دیگر نشناسم چه بهاران چه خزا پناه یک سو و کند جبر و دو صرگونه زنا پناه در زمزمه مرغان بسر نوک سنا پناه در هر دست محبت ز صد گشته نشا پناه قصده نبود غیر غناینا ز فغا پناه</p>
--	--

گم گشت در انجام به بیداری بهت
وز حسرتی خسته همین بود گما پناه

<p>امروز ساغر می خوریم آشکارا بشرنی لکم و طوبی یا ایها السکار از ما سلام گویند پیران پارسا را نیکو نگاه دارند مرغان خوشنوا را</p>	<p>تهدید بر یاکرد دے شیخ شھر مارا از راز عشق ساقی اشب ترانه خواند دعشق نوجوانی از دین و دل گن شتیم نسفت گر سخنوهر جاعزیز باشد</p>
---	---

ایقوم عشق انخاش طرمی و سماع هست
 در بیت خرن کی ز خویش دور باشم
 امشب کم از قیامت بنگانه ندیدم
 بے مستی شبانه لطف صبح نبود
 درد هر خبر خرابات جائے دگر نیابی
 آه از تغافل او آتش ضرورت قضا

لا تشرُّوا حبَّاراً لا تسمعوا نهاراً
 بر روی باد بکشت اگیسوی مشک سارا
 فردا اگر به بینم دیدار آشنارا
 پیرِ مُغان سخن گمرا این بخت گفت مارا
 آنجا که حنّ ده آید بر بادش گدارا
 کز رازها بپنهان محرم کنم صبارا

خوش طرفه آتش هست سینه حسرتی را
 یالیتنا و جدنا من بزمه شرارا

صبا پیام رسان آن نگارِ عنبر را
 بر روزِ حشر ندانم چه عذر خواهد گفت
 رسم بجوی تو اما بساعتی که نهند
 مجوزِ مدعیان از عتاب ترک هوا
 بنجبر مید که ایمان عشق کیثانست
 بگوشِ رغبّت از خود گذشته را نیست
 هلاک معجزه شیوه جمال تو ام
 ز خاک کویتو آنجسم بر آورد و انم
 مرید پیرِ مُغان شو که از اطاعت او

که بھرست اقامت درین جهان مارا
 کسے که دوست ندارد دجال زیارا
 بشا حنا رچمن آشیانه عنقار را
 که آتش نیر و خاکی نمنا را
 کسے نذا و تسلی دل زلیخا را
 چه ترهات ندیم و چه پسند دانا را
 که هم مزاج نمود هست پیر برنارا
 فلک که گل بچمن داد و لاله صحرارا
 گزینیت جوانان باد و همیارا

<p>رواست من از ناله ارتوان تبین عجب ز زرخِ مخمور دست خود داری ہزار شکوہ تلخ مرہنِ روبروی</p>	<p>بحکم شاہ زبان عنایتِ میدار حجاب و شرم کجا بست بیجا بار بگو بگو ز کہ آموختی مدارا را</p>
<p>معانی از در و دیوارِ حسرتی تخیل دے کہ خامہ گرفتہ بدستِ انشا را</p>	
<p>ساتی ز تصرفِ بختِ شر را گر بخیری می طلبی مفت تو دور نہ تا دین نہ بندی نتوانی کہ بہ بینی دے سوختہ این سخنِ بختہ من گفت در گریہ اگر اشک چکد دین بشویم از بیمِ فغانہ جگر سوزشِ دل</p>	<p>مطرب لبغیون خواند زہرِ گوشتِ اثر را از قاصد باز مجو حسیح اثر را آن جہلو کہ مشہود شود اہل نظر را کز آتشِ دل خشک کنی دامن تر را پاک از رخِ منہ یاد کنم رنگِ اثر را صد زمرہ بر لبِ سخنِ مرغِ سحر را</p>
<p>ای حسرتی از عیبِ چشمِ پوئی کاین شرطِ سخت آمدہ اظہارِ ہنر را</p>	
<p>اگر زان طرہ مشکین صبا بود آرد مارا بدین اندیشہ کز روی ہم کس اندر طمع افتد و فانی و عاصی و زہر و وفا مژ خلائقِ فطنستان از راہِ گیتی بچہ برستند</p>	<p>برم صد حسرتِ من کل نذر سر نہد و بجا دارا نجوت بشنود امنانہ خوابِ لہجہ دارا کہ طبعِ نازک او بزمِ تابا بد تقاضا حکیم معنوی بایک شایدا این معمارا</p>

<p>عقلم با صبا بادستان آن ملک ماند به نوافل گو که خود را بعد ازین تصدیع کمتر نه بیم محبت خوف قاضی نه غم فردا بکج صبیح صبح صا جده می گنجد نازاری</p>	<p>که چون گشتی رسید ویر بگفت دیار را خیال صحبت حسن و نجا برست لیلی را منید انم که از می حیت ملت گبر و سارا بعیبا نمانی پنچان بخش طاعت های سوارا</p>
	<p>بگوش پذیرد با سمرقی دار و جواب همان نسبت که با ما است حرف فرما را</p>
<p>بوئے توبه ز نفحه گل عنایب را باختش این جنون که تو بینی تحمل است دیگر ز حال خسته دلانش لگو که او وارثه گشته ایم خوش از طعنه های خلق باد آورد بوجده جسرس آورد برقص</p>	<p>کوئے تو خوشتر از وطن خود و غریب را ناصح ملامتی مکن این ناشکیب را رنجور میکنی بنگاه غلبه سیب را دل داده ایم شاهد زاهد زبیر را جان خردوش طالع شورش نصیب را</p>
	<p>لفش بیزم دلکش و حسرتی شد چون بوی گل سیاه برد عنایب را</p>
<p>خیز و نشا طے ده جان غم اندورا شعله عشق آید و برگ هوس پاک بخت باز بغیرم فیصل رتبه چو شیت یکسیت فوج نیامد بکار حیل نیار و دبا</p>	<p>ایکه کنی شاد تر خاطر خوشنود را خیز و بین جلوده گرا آتش بے دود را جان المناک را خاطر خوشنود را بند خود بن کن کرد خسر و محمود را</p>

خندہ چہ خوش شویہ ایست از چششم و ہفتا	لذت دیگر بود ز حسنم نمک سود را
حسرتیادش و طیرماند ز پرواز و سیر	ہاں ز کہ آموختی نغمہ داود را
ہاں فریبت نہ بدست قہر شمشینہ ما دے رقیب آمد و امر و مجلس جایا چہ توان کرد کہ خست طاق فنا و دشت ہم رفت آن ہم کہ بیخا نہ گروید کیریم در حریم دل اصحاب صف جادا ایم بسکہ رویتو بودیش نظر ہر رعیت	می در آدینہ بہ از طاعت آدینہ ما جلوہ دارد اثر صحبت دیرینہ ما جامہ نازک تو حشر قہر شمشینہ ما منہ نیز زد بچوے خرقہ پارینہ ما واسے آنکس کہ بود در دل و کینہ ما میتوان دید مثال تو در آدینہ ما
کار ساقی و معنی ہمہ میگرد حبیب	حسرتی بود عجب صحبت دوشینہ
بر تانستی ز ما رخ چون بہ یگانہ را خلوت خوشت ساقی و مطرب ہم را آسودہ شور کشکش وصل بواہیوں اسی عند لیب جاے تو در خاطر گل است اورا اگر بچنانہ من آور دے	گویا شناختی نگہ عاشقانہ را از گل پیالہ خواہ وز بلبل ترانہ را در دست من سپاے عنان بہانہ را گو برق سوز و باد بہر آشیانہ را تسلیم او کنم بکافات خانہ را
گو حسرتی کہ مطرب آن ہم حسن خیز	امشب بخانہ این دل عاشقانہ را

<p>گاه لطف تو بیدارم گه بیدار یک نگاه گرم جگر نگدازان لب بوی جانم از نام اسیری تازه میگردد که باز خونجهای خویش ششم مزد این خدمت با</p>	<p>شاد میسانم بھر نو ع دل نشاد را بر سر آسین دِلان زن دشمنه فولاد را بعد عمر یاقتم این دم و این صیاد را هر که بر خون ریزیم راضی کند بتاد را</p>
<p>حسرتی این تازه گل در دست باوصی امعنائی ساز یاران جهان آباد را</p>	
<p>بصد ریشخ نشاند بالتماس مرا انیس ماه رخا ز تکلف آئین است بجنگ رفت و ز قتم بصلح از پی او و گرا داد ای پری در نظر نم گنج با بروی محبت نگر که بشاند رفیق اگر بدرت یافت باز جازوم بجاشد آنکه فلان محرم تومی آورد</p>	<p>مشراب پیر میغان میکند بجاس مرا گزینیت ز آرایش لباس مرا عقاب یا چپان کردی چو اس مرا که داده اند نگاه ادا شناس مرا فرا ز بسند دیبا باین پلاس مرا امید هست بعشق قوی اساس مرا به بزم خاص تو پنجهان بالتماس مرا</p>
<p>چو حسرتی ز رفته نگ جام رهبر شدم نظیر خویش شمار و چو بونواس مرا</p>	
<p>این لاله که رُست از گل ما ای کرده دل تو مان فراموش</p>	<p>داغیت که بود در دل ما جز یاد تو نیست در دل ما</p>

کوشتی می که جمع هستند
از اختر تیره دل بجان بود
خوشر بود از هنر از زیور
میریم ز غیرت اربابیند
بستند طلسم دهر فانی
تا دردی معرفت کشیدیم

دریا نوشان بسا حل با
شد چشم سیه مقابل با
شمشیر بدست قاتل با
پردانه شمع محفل با
از نقش خیال باطل با
آسان گردید مشکل با

شب حسرتی از نگارش تو
فرسود چو کلک انامل با

ساقی بیا که تا لبگند دم نقاب را
روشن شود چو تالین کینتی ز نور او
نبود متهم هر آنچه به پیمان دادم
بسکن طلسم خویش و بر افکن بیای غیر
وابسته است راحت ما و نفس بهم
تا آن شعبه حسنون زنده راه مستل تو

این رنگ و بونو چو چرخان لب را
بگر صفا چو هر لعل نذاب را
من بعد آفتاب بگو آفتاب را
در جلوه آرشاه زرین قباب را
یارب گذر بدین اودا و خواب را
در عفت و صلاح بکن شباب را

او خوش است باده و ما توبه کرده ایم
کو حسرتی که حیل بود جهت ناب را

پیمان زیاد شد روح سرت آب را
ساقی چو سر کشو و سیدی شراب را

<p>ناصح مریخ گر سخت بیجا بماند دیو مرید نفس اگر نیست رام تو بر لطف کنس بند دل و نیک یاکمیر واعظ ز بیم حشر بے دل لعل کرد و میو و جامم کم گهی بر جناب عشق</p>	<p>در پیش دوشستم سوال مجواب را امید زینهار کن مستح باب را پیش آمد میاوش وافر سیما بد ساقی بیار ساغر صحباے ناب یعنی که کم و بندستان شراب را</p>
	<p>ما حشری رشیوه غالب گرفته ایم استیختن یاده صانی گلاب را</p>
<p>منع جفا رضا زیان حیف نر نوشتا کیست بول و صیت چون بد ترا عیان خانه ابتلا باد از حسرت نموده اند رحمت او بھر ووش پرورش همی کند و ده که ز مادران شد کار کسے بزنگی صرفه چرا کند بجز راز غنم غدا فاخت</p>	<p>مرقع آهوی حرم کرد سپهر کشت ما ناز کن بنجب خود خنده مزین زشت ما کوچه غیر و کوی یار دوزخ با بهشت ما باد شود بیابان آب شود به کشت ما کاش بزند بعد مرگ بهره زنگ و خشت ما شاد و هیچ میشود طبع و فاسد رشت ما</p>
	<p>مجنون عشق حسرتی پاک سترو از درون هر چه بجز مجتبی بود بر نوشت ما</p>
<p>مهمان باین بهانه ترا کرده ایم ما بر بیدار بنجش ساقی شگفت حیت</p>	<p>مهمانے رقیب بحب کرده ایم ما باغبان بحیاب دعا کرده ایم ما</p>

<p>ما باز مانم لب ساقی چشیده ایم آن بوی جان نواز بجای خورده ایم چون شیوه های صومعه از دل نبرد نگذاشت رشک غیر بدل لذت وصل از کار کو کهن بشگفتند ده از دام ما چه دم زنی اسی صید محقر</p>	<p>شورش بقدر نشکجا کرده ایم ما غبنه عجب بکار صبا کرده ایم ما با ابل دیر ربط چپا کرده ایم ما از شام تا سحر گله با کرده ایم ما ہے ہے ندین کہ چھپا کرده ایم ما عناقشکار گشت در با کرده ایم ما</p>
	<p>دستی کہ بود در گزر بہ حسرتی گستاخ تا بہ بند قبا کرده ایم ما</p>
<p>چشم از ہزار ناز تو پوشد کہ چرا باشاد و شراب بخوشد کہ چرا گر شاہد و شراب بود در نظر دگر چون پیش ازین بسو تو تاب نظر نہیت از ابل خانقاہ دل افسردہ گشتہ است اظہار عیب او بود اظہار عیب دوست</p>	<p>دل را بیک کرشمہ فروشد کہ چرا چون من بھرزہ عمر فروشد کہ چرا از کائنات چشم پوشد کہ چرا جا را بیک نظر نفروشد کہ چرا با ساکنان دیر بخوشد کہ چرا عیب رقیب خویش نو پوشد کہ چرا</p>
	<p>چون از شراب محترم حسرت لے دگر جمراہ غیر بادہ ننوشد کہ چرا</p>
<p>افتادہ رشتہ از لب ساقی بجایم ما</p>	<p>مستی بنیہ سد مجنما ردام ما</p>

گلستانه بطاق و صراحی طاق گیر
 فاله بنیرند بسم بد صوب
 صد گونه بهد رفت و دمی رام نشد
 آن دم مگر ز شور و شر ما خبر بدشت
 رسم زمانه دیگر و انداز ما دگر
 ساقی باده مارانشان چو بد
 نه دام خوش نه دانه خوش اما ز اتفاق
 در چنگی حلاوت او تا کجارسد

گنا کار صبح میداد از روی شام ما
 در آرزوی عرض سلام و پیام ما
 وحشی خطاب او بشد و دیوانه نام ما
 ساقی که رنجیت باده گلگون بجام ما
 رم خورد و هر که از نیمه گردید رام ما
 مطرب بغمه باز نمایم مقام ما
 هر بار شاهساز و فیت بدام ما
 ترشی ندارد این ثمر سیم خام را

ما حصری زباده شیر از یخویم
 ای بنجیر ز لذت شرب مدام ما

جان بر تن میدمد ترانه ما
 روی نورانی ترانمازم
 صد صنم را خدا پرست کند
 مستمع و مفر فهم سیباید
 ملک نیمروز میدارد
 دیگرم نیست داور می پرخ
 بر زمین جستجو زنجیر دیست

غم زد دل میرد و فسانه ما
 مهر مه گشت در زمانه ما
 حسرت عیش جاودانه ما
 نخته ما بست در فسانه ما
 رشک بر عشرت شبانه ما
 گر ترا آورد بجان ما
 بر فلک هست آب دانه ما

خوشتن را نگو نگه داری الحذر الحذر ز عشو و نعل	آتش هست در ترانه ما در بهشت است آشیانه ما
راه هاروت می نرند امروز حسرتی نظم جاودانه ما	
حسن تو شکر ترانه هارا مرغان چمن بشوق کویت آخر نه ثوابت سپهر است در خانه ما چپرا نیاسی افروخت چو رشک در لعل شمع جویای طریق بے نشانی هم گم گشتند چگونه گویم گو یا طمعش فساد دهن	عشق تو نمک فسانه هارا آتش زده آشیانه هارا از حد چه بری بجهانه هارا ای داده بباد خانه هارا افشاند زبان زبانه هارا دزنی نهند نشانه هارا آتش بخون فسانه هارا بر چیده ز دام دانه هارا
چون قول تو حسرتی متین است عارف شنود ترانه هارا	
مستم ز شوق باده مده بیشتر مرا زان عشق خویش از همه پشتم که عی راز نهفته گفتم اگر ساقیا مرغ	ترسم ز وصل و هجر نماند خبر مرا شاید بسوی یار کن نامه مرا می گفتمت که باده مده این وقت مرا

<p>خیرم برای طاعت واقفم با چشم از آستانه نشینان نخواهند بلبل بگل رسانی و پروانه پیش شمع</p>	<p>دل تیره میشود ز سرخ سحر مرا بردند در حرم ز راه دگر مرا گاشه بسوی خویش بخوانی اگر مرا</p>
<p>سازم نثار آبله پایان راه عشق ای حسرتی دهن چو گنج گهر مرا</p>	
<p>ریشۀ عجب از ناکِ شرکان تو مارا اشفتگی خاطر ما چاره ندارد دیرچونم طره تشویش در گنجند این قند گل آمیخته در کام عدو کن شوریده و مانع و سبک انداز کسیست خاموش که مار ادیت این بس که شامند</p>	<p>عمر ابد از چشمه حیوان تو مارا دل حبس نکردید ز پیمان تو مارا استفتگی زلف پریشان تو مارا عبدیت بشیر و نمکدان تو مارا اندیشه افشاست ز دربان تو مارا فردا سے قیامت ز شهیدان تو مارا</p>
<p>حرف الباء با حسرتی شقیقه ارباب خرابات گفتند که عشقه است بدیوان تو مارا</p>	<p>الع ب</p>
<p>سحر شر عذاب شب بجران مطلب توجه بودی و کجا بودی چون افتادی صلوت رعب تو دربان سرائیو بست دل بی عشق چه داند بیک کارست حبیب</p>	<p>عشرت وادی پر خار زستان مطلب جوهر پاک خود آلوده عصیان مطلب کم کن قدر و بدر وازه نگهبان مطلب رشک اغیار ازین جلوه پنهان مطلب</p>

<p>گل نه نام و قے چند بهم آمده است خوش نیاید بر عشق مرا استمداد شیوه اهل هوس نیست فغان بخشش صیت کام در بخش هوس آمده از عشق مجو</p>	<p>گل ح در شهر ندیدی گلستان مطلب قوال خوش معنی قوال خوش الحان مطلب بانگ اسلام زکاشانه گبران مطلب عیش مخصوص بکبرست ایمان مطلب</p>
<p>حسرتی یافته ذوق و زلفی جوئی نیشکر حاصل مصر است کفان مطلب</p>	
<p>سجده دل افروز کرده ام شب برغم غیر من گرم التفاتی و من یقین که هرگز دگر نمی گهم عجب نباشد اگر روز من سیه نبود نه آن بر وجه زانماذونه باشد گور نه پند کرد اثر نه ملائش ناچار</p>	<p>هزار عشرت نوروز کرده ام شب سپاس طالع فیروز کرده ام شب نگه بروی نظر سوز کرده ام شب خیال روی دل افروز کرده ام شب چه گویمت چه شبی روز کرده ام شب خیال بچو بد آموز کرده ام شب</p>
<p>تو حسرتی بعد و نیز آنستم کنی که من بجان خشم اندوز کرده ام شب</p>	
<p>به نشه رنگ چمن زار دیدنت مخپ چو روز حشر که شتت نیم شب بے تو</p>	<p>بر دی لاله و گل می کشیدنت مخپ کنون دم طرب و آرمیدنت مخپ</p>

ز لاله دیدن لاله گرت هواست بخواب همان سروغ که رفت از رخ مه و اختر مے مغانه بکش زلف عنبرین بکشا سحر زباده گذشتن چه پایه بدستی است نقاب از رخ گل کربشید باد صبا	بهار قدرت صانع چو دیدنت مخپ بروے لاله و گل در میدنت مخپ بریزش ابرو صبا در وزیدنت مخپ ز باغ صبح گل عیش چیدنت مخپ نواے دلکش بلبل شنیدنت مخپ
---	---

دم صلوة و صبوحیت حسرتی جزینر
نبهت دو جهان گر رسیدنت مخپ
حرف التاء

گله از ماندن کجوت بیجاست از غم زیت بجان آمده ام اتخه بخواب بود چشم من است او چو بر گوزن ریایان آمد من نیتسم از ان گردش چشم گر جفا مانگد از ندستان	که من از جانتو انم برخاست یارب آن قاتل بر رحم کجاست وانگه بیدار شد طالع ماست تجهر غنیم قیامت برخاست گردش چرخ سیئه و چه بابت بگذارد که ما نیم و خداست
--	---

آرزو مند جفانیت عدد
حسرتی ایخه نومیده چراست

بے بدل هر چه بود صحبت درویشیت	بے رخل هر چه بود فرصت درویشیت
-------------------------------	-------------------------------

<p>آینچه خواهند و بیابند نوبت آرزو روز کرده است شب تار سید و زار حشت است بهین حشمت ایشان بشا شرف گوهر خود را چو رعایت کردند بر در خلوتشان با شیعیان می لرزد مخروش از خبر از عالم بالا دارند یعلم اند که شقی نیست حلیم ایشان بے تکلف بود اندر کف یافت حق زود بینید که مخدوم جهانے گردد</p>	<p>دین سخن شمه از بهمت درویشانست لمعه نور که در طلعت درویشانست دولت است بهمین دولت درویشانست لاجرم در همه جا عزت درویشانست چشم بد در عجب سطوت درویشانست که ز آفاق برون خلوت درویشانست مژده آنرا که سر صحبت درویشانست هر که اندر کف یافت درویشانست هر که اندر گرد خدمت درویشانست</p>
---	---

حسرتی دورمدان گرد بفلک سایم سر
سر من خاک حضرت درویشانست

<p>پرفتنه روزگار از حسن رنگاه کیست خون و گوشت اینک تو میرسی از رقیب بیوعدہ کیف من مژده جسم نیزند بلبل در آتش از گل و شبنم ز آفتاب آند برنگ سرمه و گل و دماغ و چشم هر کس ز چشم عشوہ فشانست بجالت است</p>	<p>دور سپهر گردش چشم سیاه کیست طرز نگاه و سوز نگاه و آه کیست ز گس فریب خورده چشم سیاه کیست آن برق را معالطه با گیمه کیست ای منقش بجوی که این گرد را کیست لب بر لبم بنه که بدین سونگاه کیست</p>
---	--

از شوق جان دوباره ندادن گناه من با غیر بر مزار گذشتن گناه کیست

بر خاک حسرتی گذر دهر که ز ابل دل
گماید که این نخسته زمین خوابگاه کیست

<p>مطرب بزم بهنجار نو ساز می هست در سر آغاز یارین چه قیامت آرد رازت ارفاش شو عسری بلین کنی کار هست نه باندازه طاقت باشد لب جان پر و راهی چه که دارد داد ناز چندان مغرورش ای چستان عراق فاش شد راز نبطی قتی دل بکنم بهمین مین که ترا شیفته خود خواهم خواجه از شوق نظر بازی من قتی رسم</p>	<p>در نه هر پرده او پرده بر اندازی هست آنکه در فضل خزان منزه پردازی هست غیر من نیز ترا محرم و همراز هست مرغ سبل شده را بر پردازی هست مانگشتم و گونیم که اعجاز هست که درین گلکه هم مرغ خوش آوازی هست شوخی شیوه تو پرده بر اندازی هست صعوه در بند گرفتاری شجیه بازی هست که درین جمع حریفه قدر اندازی هست</p>
--	--

نه هوا که گل و گلشن نه ملا که زلفش
حسرتی در دل من حسرت پرواز هست

<p>چیز به بجز از نور خدا جلوه نمانیت پوشیده خورم باده و آهسته کنم وجد این کار بهوانیت که خیزد ز تیر دل</p>	<p>آن نور چه گویم که کجاست کجاست در اهل خرابات ره و رسم ایمانیت آشفته طره او کا صبا مانیت</p>
--	---

<p>تیسر من و توشده از دوز تزل کاشانه بیارای صبار از چمن فیت صد شکر که ماطقت آزارند اریم اندیشه خیر بزم نیت اگر هست گر بام بلند است کند دگر آور</p>	<p>در مرتبه غیب ناسه نه نشانه است مطرب بطلب بیل اگر نغمه سرانیت هم تیر ندارد پر و هم آه رسانیت جز آن رخ نورانی اندیشه نمایست و اما ندگی از سعی روانیت</p>
	<p>از حسرتی و حوصله او چه سرایم شورید دلی دارد و آشفته روانیت</p>
<p>دل جویند از لطفت تو چون بازندانت بشمع حدیث کجا شعله کجبارق از بسکه بار باب بوس کار فتاد است از مردن خود غیبت هم مانعم انیت دشمن بسخن آمدت خواسته گونی در چاره او کوشش که دیوانه ات مروذ</p>	<p>دانست که معشوقه من بازندانت پر وانه تو شکم که پرده ازندانت هم عشق مرا جبر هوس آزندانت گویند که معشوق تو اعبا ز ندانت قد رنگه چشم سخن سازندانت از بخت گل بوی ترا بازندانت</p>
	<p>از بیم تو شب حسرتی ز آرمی بکرد زیگانه فغانها که گس آوازندانت</p>
<p>از پسته صید تو صد دام بھر جابست سر سری بود طلب عده واثق فرمود</p>	<p>جرم من جیت مرا نیز ثنائے هست میشناسد که کرا حد تقاضائے هست</p>

اندرین بزم بعنوان ادب باید رست ناصح و سا دلش بین که عیب کز ساخت تہمت طرفہ بزم تو عدو بر من است ایقن بار تعلق کہ تو اندر داشت	ہر کجا انجمنہ انجمن آراستہ است کہ خطابش بکے بہت کہ خود راستہ کزہ شید درایم صہبائے بہت اے از من کہ دلے بہت تنائے بہت
---	--

کیست کاین مژدہ بر معتمدان اورا
خلوت و حسرتی و شاہد رعنائے بہت

غیر مگر بخت از قتل و غوغائے بہت شب چہ رقتہ بہت درین بزم کہ در کوچہ نو ناصحان منع بروت چہ از خوہد داد خار را خواہ گیری گکش در حبت بہت جایمن تنگ بھر جایی رسوائی من شجر طور کجا و شرافتانی کو جام در دست نیارم کہ خورم یا ریزم اضطراب گرفتہ و دل شیدارا	کاش دانند کہ مارا چہ تنائے بہت نقہ یاسمن و بخت صہبائے بہت اندر و بی من و لولہ فرمائے بہت قطرہ را سہل مند ار کہ دریائے بہت جز خرابات کہ انجامہ اجائے بہت منتظر باش اگر تاب تماشا ہے بہت کار من با صنم حوصلہ فرمائے بہت التفات تو کہ مانا مبدار است بہت
--	--

دوش میگفت و ز لعل لب و گل میر بخت
حسرتی نام مرا عاشق شیدائے بہت

ز اہد کہ با کلاہ پسین از می نایست	برسم کہ می خلد نہش کہ شرابست
-----------------------------------	------------------------------

<p>رخسار زخومی ترشده غیب چه بینی دائم که بهر شیوه دلم میرود از دست پیرانه سحر و دلو که کار است و گرنه هر کس نه شناسای هموز است و گرنه در انجمنش غیر و من از رشک در آتش</p>	<p>کاین آب دور است از نزدیک شربت دیگر نشا سم که چه لطف و چه عتاب است شورین سری شیوه ارباب شتاب است هر حرف مرا از طرفت است حج بابت کافر عیبت است مسلمان عیبت</p>
<p>ای حسرتی این شهر در آغاز که یابد صد شعر ز نعلت بزبان و بکت بابت</p>	
<p>در دهر مطرب می پیمانه خوشتر است زاهد بر غبت کشدم سوی خوشستن بابو علی باز نه باقی ای حسنون تا مهر شمع شهیر عفت بر آورد یاران آتش نابوفا امتحان کنند و اعطای خوشت جمله نعيم جهان و</p>	<p>آنهم زمان صحبت جانانه خوشتر است گوئی که خانقاه ز میخانه خوشتر است دیوانگی ز مردم فرزانه خوشتر است با آفتاب صحبت پروانه خوشتر است اخلاص تو بر دم بیگانه خوشتر است رود و سرود و داده و پیمانه خوشتر است</p>
<p>بے صرفه تاز شو که ز پالغزبانیت ای حسرتی خرامش ستانه خوشتر است</p>	
<p>نشان الفت چمن ضرورت مرا فرمود که کس عشق دانا</p>	<p>نگاهه تا سر مژگان ضرورت خدا را صحبت نادان ضرورت</p>

نوار شصت و یک میان ضرورت	ندارد شکوه پایان مختصر به
کنار چشمه حیوان ضرورت	نشان بتم را تربت من
پیش رفتن پنهان ضرورت	حذر واجب بود از چشم بد بین
بششم شصتن و دمان ضرورت	بود با کون الایش که گل را
مر آرایش یوان ضرورت	بود بادی مباد انکت حنی
حکایت های آن مرگان ضرورت	نیاساید ولم بید شد شب
مسلمانان غم ایمان ضرورت	نگاه کافرش غارت گرفتاد

شصتم حسرتی بلبل صغیر
صغیر چند در بیان ضرورت

دینالم و ناله را اثر نیست	بیتابم و یار را خبر نیست
آخر زدم شکسته تر نیست	بر طره پر شکن چه نازی
هنگام تراوش بگر نیست	آغا محبت است احی چشم
نوریت که کمتر از حسرت نیست	در خاطر صاف صبح خیزان
در عشق تمسین پارسو نیست	در انجمنت بسر رسیدم
دستور ترانه و گر نیست	مایم و مغان که در محبت
در بزم تو رغبت گذر نیست	با آنکه گزیر نیست از تو
می بینم و طاقت نظر نیست	چشم بد دور از جمالش

ہر چہ کہ آہ را اثر نیست	ہنگامہ فرود ز بزم عشق است
ہر چند کہ سرور اثر نیست	سرمایہ حسن بوستان است

یاران بحکم اندوز بزم شعر است
افسوس چہ حسرتی خستہ نیست

مست ناز است بشنودن شیا رکبیت خوشتر اشناس آئندہ دارکبیت صوت مرغ چمن و مرغ گرفتارکبیت دقت دل خمش کہ درین کار مدگارکبیت لیک لریز کی چشم گھر بارکبیت اندرین شھر گر خانہ خمارکبیت مے سرا سید کہ دلدادہ و دلدارکبیت دانہ البتہ بیاید کم و بسیارکبیت حسن یوسف چو فروشنده خریدارکبیت	پیش او قدر من و زنبہ اغیارکبیت یاد آئینہ بین یا سیردار برآ ایدل از نالہ خوش بایش کہ سید درازا دشمن من جہدہ بر است بعشق تو دے سگر مد کہ من و تو جھان ممتازیم می کہ مانند نگاہ تو گران سے ارزد ذوق این زمزمہ از خوشن بد و نم آورد اندکے لطف گرفتاری دل کافی است بر بہم آمدن خیل ہوسناک سنار
--	---

دے بہر مش سخن از اہل سخن بود کہ گفت
بے سخن حسرتی امر و درین کارکبیت

این منت نہ دی داد سہ را نہ گرفت	شب باریق ہمہ نیم یار را گرفت
افسر ز شاہ برد و کلیم از کد گرفت	آرزو از رقیب و طریق حبس گرفت

اندک ربود و خنجر اندک صبا گرفت
 دانسته یا نگو ششم دامان ما گرفت
 حسن تو جلوه کرد و ز من کار با گرفت
 ناگاه من شر شد و در پار سا گرفت
 دامانم او گرفت گریبان قضا گرفت
 بوسے تو دوش آمد و از من مرا گرفت
 با حاسد ان گوی که چه داد و چپا گرفت
 دل مانده بود آن نگه آشت نا گرفت

یا ران بخواب احتیض دم سحر
 بهنگام خاستن بر عهد تا دوست او
 ز نه بار با کس سر و کار نداشتم
 محرم ز راز ناشده افشای راز کرد
 زین کشش سلامت جانم امنیت
 بس خنجر را به نرنگران من فرو ختم
 شب دلدهی نمودن صبر و تاب برد
 بیگانه وار آمد و برد آنچه داشتم

آن کج خوش که حسرتی آشت کار داشت
 در حیرتم که مرغ حسرت را کجا گرفت

چو گشتم گجو از رشک گفت تو ان گفت
 سخن بجلو تو باد و گلستان گفت
 باله بر ان نه برای شکست بیان گفت
 بگویش گل سخنی عند لب پنهان گفت
 سپه شکست تو به روز باران گفت

بناله کو بکنم دوش در و بجران گفت
 ترانه زاشده بیل گفت کل شاید
 به عاشق آنکه بیا موخت راه و رسم وفا
 ز رشک غن دل از دین رحمت ما دیدم
 بهوشمند بی پی مغان نگر که مرا

دل شکافته شد چون ز حسرتی غری
 بناله وقت سحر طار خوش الحان گفت

دل بجانب آن ماه مائل افتاده است
 بظرف پیغرابات میتوان پی برد
 تو بدگمانی و در پهلوی تو خوش چشم
 بر آنکه یافت ز اهل صف نظر داند
 اگر چه غیر ز من هر چه گفت گفت دروغ
 ز صحبت می زدشین مرا خبر که کند
 و بنا بکعبه پند یزد یک سیرانم
 یکی ز ناز بسوی چمن سرام و بین
 اجل وقت معین رسد مرا چه نشاط

که باخوم و کواکب مقابل افتاده است
 زهای و بهوی که در اهل محفل افتاده است
 نگه بر دیتیوزین روی شکل افتاده است
 که انکشاف حقیقت چه شکل افتاده است
 و نه خوشم که ترا رشک دل افتاده است
 صبا بگوشت بزم تو غافل افتاده است
 امیدوار زمینخانه سائل افتاده است
 که غنایب بروی که مائل افتاده است
 از اینجا آن بت طناز قاتل افتاده است

خرد زمانه بسنج کمال نقصانش

که حسرتی بطن خویش کامل افتاده است

گمان بدچو من برد شر مکن نهشت
 بسوخی سیر ز بس تیز راند تو سن را
 که ام پرده به بهنگامه هبسا رکشاد
 مگر ز سوزش رشکم خبر نداشت که گفت
 فتنده است چرم به بند صیادی
 برون ز زمینخانه حسرتی گاه

ز صد هزار یکی نقش انجمن نهشت
 بدل نشست غباری که بر زمین نهشت
 که مرغ بچرخ از ناله خرن نهشت
 بزم و دوست کس افسرده انجمن نهشت
 که گاه دام گشود و در مین نهشت
 که کید و ستاد پیش اهل دین نهشت

پیش میجرهای لعلت سحر بابل سبز نیست آخر پردانه تاریکیت گنخورشید باش آب ششیر تو گویا بود از ده زنگه یک شجر از گرمی رحینار عالم سوز تو هر کجا چنید دکان فتنه آن چشم سیه برق بجای صل بود بر کشت من ای آسمان	حق چو گل چون پرده بر افکند باطل سبز نیست بال طوطی گر بود بخت عنادل سبز نیست دانه افشانند گرد خاک بسل سبز نیست در گلستان گریختی ترتیب مخلص سبز نیست گر همه اعجاز باشد سحر بابل سبز نیست باید ابر - چون بنمزم برگ حاصل سبز نیست
--	--

سبز کاری بهای من دارد فاطمه زار بر شک
در نه این فن حسرتی در چشم عاقل سبز نیست

صنم صبح بر آمد به سحر ز کشت گفتمش کیتی اینجا بچه کار آمده گفت دارم سخن چند پریش درخور گفتم این سر لو کست بدیخا مگر ای گفت زمریت سرد سوز که دارد بیتاب بر سر موضعیت ایخه بار از چه فتاد گفت من هم سخن نادره گفتن چه هم لطف او من کاف نگذارم محروم	بسر وقت من افتاد گذارش سر کشت ای رخ و طره تو بنبل و بجان بشت خوب در دهر چه آمده کمتر از زشت گفت سنجیده شمر دی سخن ناخوش بشت التهاب شمر را و جگر خسته برشت گفتمش زانکه دل ما بخت سبز بشت گرچه طبع تو بگیتی سخن نهنه بشت پر تو رود بجرم نکبت گیسو به کشت
---	---

دوش این طرفه غزل خاطر من انشا کرد

حسرتی خامه و آینه طلبید و نبوشت

<p>اندر اندم که قضا دانگند دم میکشت که به پیمانۀ مانیست بخیر لطف سهرشت نامه بر دیر شد آن ساده رخم خطاشوشت که باین خوش نمکی هیچ کبابی نه برشت من و کجی که در آن کج نه زیبا دانه رشت هر کجا خضبت دیدار همانجا است بهشت نگران دید مرا سوی خود پرده نهشت که گلم نیز سرشت آنکه گلت را بر سرشت بر بمن رفت سوی کعبه و زاهد کعبشت</p>	<p>ویدم که طرف آدم و گوسوی بهشت خالی از خویش شو و سوی غرابات خرام روش باد و بخت رسی بتو از زانی باد لحت دل را نمک از پسته خندان تو بود تو و بزمی که در آن بزم عیار بد و نیک جنت آن نیست که دار و گل و شیرین بهمن مینماید که بختی کرم او کم شد و امن ناز نشان از سر خام گذر زلف مشکین ترا باد و بخت رسی شفت</p>
---	--

حسرتی نیز همان گفت که حافظ گفستی مدعی که نکند هنرم سخن گو سر و خشت

<p>این بنا عیبت که در دست خریدار هست هر سر رموی مرالذت دیدار هست اگر کس جانب انصاف نگهدار هست بخند از من که من بشده را کار هست خیرش نیست که بتانے دگر آزار هست</p>	<p>نرخ دل سهل شد و سستی بازاری هست حسن بے کیف کجا چشم جهان بین ز کجا در نزاع من و او داور سئ فریاد فرصت باد و نذر که عجب خوشش سخنی هر کار او ضمه دل بهت تفرج گاه هست</p>
--	--

ساقی امروز که در نشئه سرشار هست	لاجرم کار خرابات نظم افتاده است
ورنه پوشیده بصد جابت زنار هست	پرده داری چونند نجوه بدنام هست
ورنه اذن نظر و خست گھنار هست	اثر جلوه همین است که بنحو باشم
لنہ الحمد کہ از قیل و قیل عار هست	نخلتے بود بر بزمی غیشم کہ میرس

حسرتی روزی آسوده دلان بسیار است
این نمک پیشکشینه افکار هست

برق اندکین مشت حس هست	یار را دل بود غم بوس هست
حسن انجام مفت بوالهوس است	هر ادا سے تو عشق ایجاد است
وز تو چشم قبول طمس است	دیدن رویت آرزو دارم
زان یکے ارتباط با عس است	شیوہ چنہ لازم رنہ لیت
ذوق دیگر بنالہ جرس است	مگر آن دلتوا ز سے آید
این نوا در ز آہ چرخ رس است	پستی غیر و سراسر ازی ما
نالہ بیلے کہ در قفس است	صوت مرغ چمن کجبا و کجا
اندکے التفات از تو بس است	نگھے عنبرہ شکر خست

حسرتی در شمار حس انا
شعلہ شوق در نہاد حس است

فریاد مھر بر لب جان حسرتی زده است	زخمی بجایم از مژدہ دشین زده است
-----------------------------------	---------------------------------

<p>پروانه که راه بسرم تو یافته است واعظ بوصف خال و خدش گرم آنچنان تخت با مذاق من شب حدیث عینیه بینم که موکشان کجای می برد مرا نازم بلند بهمتی آه خویش را</p>	<p>چون دل برشته تو بشمع آستین زده است گوئی که بوسه بارخ حور عین زده است شاید که بوسه لب شکرین زده است آن بُت که راه را از ابد خلوتشین زده است بر چرخ خیمه دود دم اولین زده است</p>
<p>تا نقش محرم تو بدل حسرتی نشست از غیر هم ز دفتر خود حرف کین زده است</p>	
<p>زبان زبانه نشان نفس شرر زده است فغان که مائل آن حور پیشه ام کور را غم و سرور نباشد بیکدل اندر جبع یکه بسوی گلستان خرام و سیر کن بهار لاله دامید و ابرو گهر رخت شکر نشان شمع طلوعی ز غمشیرین عنان او طرف کو هکن که گرداند بغیر می نخورم سبزه میکده زوم</p>	<p>مرا گناه نباشد فی مغان تیز است ستم بگو بکن و هم جنبه به پرویز است برنج عشق تو نا زوم که راحت آمیز است جمال صبح چو حسن نسیم دلاویز است نسیم غالیه افشان را نغمه نیر است هزار از دم پروردشورا نگیر است ز نام خویش گلگون بهشت شبید است زمان پیری وقت صلاح و پر نیر است</p>
<p>بهوای گلشن کشمیر حسرتی را نیست دلش به نیکشاید که آدمی خیر است</p>	

چشم که پرورش و خون پرور است
 بدیده بیش خلد سبزه که نوخیز است
 که با قیب جفایت عنایت آمیز است
 شراب تیز نبوشم که آتش تیز است
 بگو بکن نظر سے بھر رشک پرور است
 شقای جملہ علل منحصر بہ چمنیز است

بہال قامت شیرین عجب باکیز است
 فروز زلف کشد خط سبز اول را
 هنوز در صف عشاق جانمیں یاد
 بجکم آنکہ مداوا کنند مثل مثل
 در آتشیم ز دل گرمیت کہ شیرین را
 دغا پیر مغان خواستم کیے گفت

بدہ ز گفته خود حیرتی مبالغہ
 شنیدہ ایم کہ شعر تو در داغیز است

زیبای آبتی است کہ نازل شانست
 انجا بزیر سایہ سر و روانست
 روشندلے کہ خاطر اور از دانست
 ہر نکتہ کہ از لب گوہر نشانست
 ہر جا حکایت از لب معجز بیانست
 بردار بہ ہرے کہ نہ برستانست
 آن خاکش کیوی کہ بر آستانست
 درج دلم بغزت مہر و نشانست
 آنی کہ مروغنی خدا بر زبانست

تنہا ہمیں نہ صورت یتا از انست
 اینجا چگونہ سایہ فکندی کہ امت
 اسرار غیب جلوہ فروزا است اندر
 در تیم را چہ ببار و بر دے او
 رفت آنکہ بود ذکر دم عیسوی کخنون
 خون گشتہ بہ دلے کہ بخود رضای تو
 ہم صندل جبین نرود ہم بے حریب
 کو دست دیو کو گھر شب چسراغ من
 آنی کہ حب و بغض تو شد حب و بغض حق

<p>عزیم را بنود تاب اینست شاه با حق صدر نشینان بارگاه</p>	<p>بر تو تجلست است که شایان شان تست رسم برین شکسته که در کار و اتست</p>
<p>لطیف کن و بسین گنجه نا جواب او چون هر چه هست حسرتی آخر از اینست</p>	
<p>چیت که این نخاسته اختر و آن فلک نخوات شورش بدگمانیم دلوله در درون کند لمح بود مطایبت لیکت بر کجا روت دوش گدای لای خوار بر در دیر می سرود شیوه مار بودگی طینت مافیه درگی جمل ضای صریح نیست شک اندرین</p>	<p>آنچه خدا نخواسته خاطر هیچکس نخوات شیوه مهر بانش رسم ظهور شک نخوات هیچکس باده در چاشنی نمک نخوات یافت فقیر بنوا هر دوسر زیک نخوات مطرب مانجست نه باده ماگزک نخوات هم دل تو نخواسته آنچه دل فلک نخوات</p>
<p>حسرتیا بکار خود یاوری از کس بخو میرغ برای شایان از دگران خسک نخوات</p>	
<p>بس تغافل جنگ کن گراشتی منظورت خله را انعام پنداری نه جلدوی عمل شعاعان حسن بر رویش نقاب انداخته هر یک را جلوه دیگر دل از کف میبرد از صدای چنگ نی از خاک سر بر میخیزم</p>	<p>دل بدست تست اما این قدر محبوبیت قصر حبت ساختن اندازه مزدورت شاهد مستانه ما از کس مستور نیست در سر مخزنون هوای نغمه منصوریت بعث و نشر اهل حالت منخر بر صورتیت</p>

ہاں وہاں قاصد سلام وہ از گنجی بو	در حرم حرمت سلمی جزا برین ستور نیست
عاشقت چمن بی نام و نشان پیتا تو گر انانیہ نژادی و گرامی گھری کہ بہستی قدم رغبت طاعت در دل گر رخت از رخ خورشید تابش بیش است ز تماشا سہ چمن زار دلم و دانشود	دیدہ ام در بنم وی پرہیزت از مزاروی حسرتی این تقویٰ زہدت نشید و زیور
نہ فلان ابن فلان ابن فلان میا بیست راز عشق تو چو حسن تو بہان میا بیست مسجد سے ہم بسر کوی مغان میا بیست چہ عجب تفرقہ پیر و جوان میا بیست پے تفریح ہشتے بہان میا بیست	عاشقت چمن بی نام و نشان پیتا تو گر انانیہ نژادی و گرامی گھری کہ بہستی قدم رغبت طاعت در دل گر رخت از رخ خورشید تابش بیش است ز تماشا سہ چمن زار دلم و دانشود
از نالہ من برب یار اخذ رے بہت ہر چند ز خود بخیر اندوہ لیکن ز خمار کہ از راہ برد جاووی ناصح چون طاقٹ پرواز ندارد ز گلستان جان ادن عشاق بعد ذوق چہ بینی	حسرتی ظرف کم و شکوہ ز ساقی ہیبت دادہ اند آنچہ بھر شخص بہان میا بیست
چون نخل گل آرد امید ثمر سے بہت باہل خرابات نہر حاجر سے بہت آز کہ بد بنال بت عشوہ گر سے بہت ببل چہ سراید کہ مرا بال پر سے بہت بگر کہ ز معشوق نہانی نظر سے بہت	از نالہ من برب یار اخذ رے بہت ہر چند ز خود بخیر اندوہ لیکن ز خمار کہ از راہ برد جاووی ناصح چون طاقٹ پرواز ندارد ز گلستان جان ادن عشاق بعد ذوق چہ بینی
امید کہ آن حسرتی شیفۃ باشد گویند کہ در باد یہ آشفۃ سر سے بہت	امید کہ آن حسرتی شیفۃ باشد گویند کہ در باد یہ آشفۃ سر سے بہت

حروف ثانیہ

<p>ہرچہ شیم و درویم عبث درمیں نہ کشویم عبث غیر از ان آنچه شنویم عبث بردت ناصیہ سوویم عبث غیر رافع نمودیم عبث عشق عقل مندویم عبث راہ گم کردہ عنودیم عبث زنگ ز آئینہ زدویم عبث</p>	<p>ہرچہ شیم و درویم عبث بہشت چن در انجا دیدیم سخن آن بود کہ گفتند زیا سر پائے پلط ہم نزدی از دریا رکے بازگشت عشق ہم آہل طحیران ماند رہزنے ماند و نہ راہبرے نیت شکلی کہ شود عکس پذیر</p>
--	---

حرفی مجلس مقلث
سخن عشق سرودیم عبث

حرف الحیم العربیہ

<p>گلزار را بسیر پایاں چہ استیلاج ہنگام بودنش نہ گہبان چہ استیلاج داری اگر دے بگلستان چہ احتیلاج</p>	<p>دلدار را تفرج بتان چہ استیلاج رشک رقیب کم ز گہبان نبودہ است داری اگر سرے سر دسان چہ خجاست</p>
--	--

می خورد نم بجز شنیدی غم هیچ	دیگر گواه پکی دامان چه استیلاج
خودخواش فاخته سخت گوش عشق	مغشوقه رُستایی پیمان چه استیلاج
شوریدگان بناله خود و جدمی کنند	مارا به بلبلان سحر خوان چه استیلاج
صد ناله شکسته لب دل حسود	گوشتی ترا بر شش پنهان چه استیلاج
بان بامنت مطایبه از راه دوستی است	اما بنر مگاه رستبان چه استیلاج

بلقیس و ش صنم چو دهد دست حسرتی
دیگر بملک مال سلیمان چه استیلاج

حرف ابجد الفاسی

بے وصل دوست عیش و نشاط زمانه هیچ	صهبای صبحگاه و شراب شبانه هیچ
سینه درون جنت دینمه در آتش	عیش مُغانه و لکش و لکش مُغانه هیچ
ماخذ لب گشت و تدبیر دایه ما	کانه رقص خوشیم و غم آشیانه هیچ
مطرب جنموش فکر غزل میکنیم ما	پیش صریر خامه نشید و ترانه هیچ

ای حسرتی زطل سخن خنجر به
دانی که این زمین است بزرگ مانیه هیچ

در تفته دلم جلوه دلدار و دگر هیچ	در مشهد پر دانه بود تار و دگر هیچ
جان پر بزم و شوق لقاے تو بجا غم	یاب که رسد مرده دیدار و دگر هیچ

ساقی می از خویش رُبار و دگر پیچ
 زها دو بهین جبه و دستار و دگر پیچ
 در میکرده باستی بیکار و دگر پیچ
 در بکرده با تشقه و زنا و دگر پیچ
 در آینه ام عکس رخ یار و دگر پیچ
 در می خیم چند و دو میخوار و دگر پیچ

در انجمن یار خودی را بنود بار
 دست نه برامانی و فخر نه بیار
 یک فرد ندیدیم که مشغول کجاست
 پابند رسوم اند و حقیقت نشاند
 آن آینه پر دار تو دیدی که چپا کرد
 ما هم دُبت ماه و شش زبهره نوا

دے حسرتی از انجمن و عطر چو برکت
 آفتند فستیهان که تو و دار و دگر پیچ

حرف و محال

آن مه که نگه داشت از ان نام صلح
 آخر پیام جنگش مردم پیام صلح
 ز انسان که بر قریب حرمت عالم صلح
 ز نهادر از لبست شنیدم کلام صلح
 دشمن که بخت است خیالات خام صلح
 از جنگ گر با شوی آرد بدام صلح
 دوستی و دهر بروج چو نام تو نام صلح

ممنون اخترم که فستد پیام صلح
 بس عشوہ خوردم از نگہ التفات تو
 بر من می محبت و لطفت مال باد
 غیر از حدیث جور و غمهاے دشمنی
 نخل فہیل گل شدہ باشد دماغ او
 لطف و عتاب یار چو دام و قفس بود
 ذکر ستینہ تنگ کند دل چو ذکر غیر

بادی شدم دوچار بجزی که غیر هم گفتا که باد تا بقیامتیم صلح

ای حسرتی بخیم بگرفتگان شوق
خرم تر است از حسرت عید شام صلح

حرف ک با المعجم

<p>که دشمنان پی از دشمنان گستاخ رقیب اگر بچند پار آستان گستاخ بسوی مصری رفت کاروان گستاخ که یار منع نموده است و پاسبان گستاخ بهر محانتوان جبت از نشان گستاخ تو نازشیوه غرورت بسزبان گستاخ که برق میجهدش تا با شیان گستاخ که در ادب گوناوازی است از زبان گستاخ شدم بجهالتی بامتحان گستاخ چنانچه بالبال از دکان فغان گستاخ</p>	<p>چنان بکشتن عشاق آسمان گستاخ ز سجده هاستانش اجر بیشتر بخشید اگر نه یوسف کفنان متاع شان بود و عا کرم که عدد سوی آن جسم بود بر و بخلوت و از خود نشانه گذار عجب که صحبت من با تو بسازگار افتد چگونه با بل شورین در نوا آید ز عشق بگذرد محرم شود بن زبزی و عجب حربه سراید رنگظرفی من چو حسرتی بدم بطمعش خوش را</p>
--	--

حرف الدال المبهله

سینه ابل صفا طرفه جهان ندان دارد | این جهان نیست که از دوست نشانه دارد

چشم بکشمای که ز گس با بشارت فرمود
 باور افتد ز بهمه عرض محبت خبر من
 کار زندان همه جان بازی و خون شامی است
 قصه خلوتیان گوید و چنگ گجو
 گر قبح گیرد و گرشویه رندی و رزد
 شوخی فطرتش آن نیز تصنع نیست
 سالها باز بخت راستم می و رزد

سوسن آن راز که بر نوک بانه دارد
 من ندانم من آیا چه گمانی دارد
 مدعی صحبت این قوم زیانی دارد
 مطرب انجمن آشفته بایه دارد
 مگذارد که رعیان جوانی دارد
 دل که تحت جگر آلوده معنای دارد
 دل من شاد اگر یک روزمانی دارد

حسرتی گنج سخن خواجه بلند است و
 کلک مانیز زبانی و بیانی دارد

با منبجه صوفی سر بازار بر آمد
 آن در گرد و رونق بازار شگستن
 از رشک عدو قطع نظر ساختن از یاد
 آن حرف که بگانه بشو را بطلب برد
 کاریکه خجل داشت نیکسان را
 ساقی بعبط بود و معشتی بنوا بود
 از بهر دم آب طلبت چه شتابی
 از زنگس محمور تو شب ذکر میبرفت

نامحرم این کار بانگ را بر آمد
 دین طرفه که این شیر مدگار بر آمد
 آسان بنظیر آمد و دشوار بر آمد
 شیرین نوب محرم اسرار بر آمد
 از زمزمه مرغ گرفتار بر آمد
 ناگاه ز حلقه تکه دلدار بر آمد
 دریاب که سر چشمه انوار بر آمد
 زاهد سحر از خانه حنار بر آمد

<p>دوش از سختی چو درخیزم باد رکشان بدستوان بود که بس کار چون دیدم شورش غوغای قیامت</p>	<p>تسلیح بکف بودم و ز نثار برآدم از بهت این قوم گنگار برآدم پنداشت که از پرده سارای برآدم</p>
<p>با حسرتی خسته مرا آنچه گمان بود از شعبده و هم غلط کار برآدم</p>	
<p>هر چند شغل باده ازین جسته دور بود از بهجت و اتفاق بسم نداشتی رفتم که خویش را بعفاف امتحان کنم هر چیز را بتونگم مگر ترا قریب طلب کنی و خودی سدر اخود آفرخ که پایمال غم عشق و رشک شد و اعطای بخش بود فیض بخش گفت دل تا دماغ چشمه نواست موج زن</p>	<p>تسلیم امر پیر معنایم ضرور بود دلدارتند خوی و دل من غیور بود اورا بمن سر و دلم ناصبور بود میرم آن جبین که بوقت ظهور بود این نعمت آن ربود که از خویش دور بود عمری که دستگاه نشاط و سرمد بود اندک بخویش هم مگرستن ضرور بود ساقی مگر بجام شراب ظهور بود</p>
<p>رو کردم از بسوی خرابات حسرتی عیلم کن که طبع ز دنیا نفور بود</p>	
<p>برای دلوه کردن بهانه میخواستند چه بخودند شهیدان عشق کزنی زحسم</p>	<p>معاشران سخن عاشقانه میخواستند ننگ ز مطرب شیرین ترانه میخواستند</p>

مراد خویش ازین استمانه میخوهند نگه بروی گل از آشیانه میخوهند نه سائران سبیلش نشانه میخوهند بجام می زد و عالم کرانه میخوهند کراهی طلبند و کرانه میخوهند صبح داد شراب شبانه میخوهند	مرید پیر مغنم که پادشاه و گدا بین دماغ عنادل که چون بود غوغا نه سالکان طریش رسیق میچوید بلهوا اهل حسد ابات انجمن نه زند روان بسوی میانه دیار قافله تا مغان در آب کسند امتزاج ز نرنگا
--	---

بصلح حسرتی و یار هر دورا میل است
ز شرم واسطه در میان میخوهند

به زانکه پری جمال باشد زیبا لب وصال باشد گر قوت انفعال باشد معشوقه هفده سال باشد بد گفتن اگر حلال باشد زان جمله یک جمال باشد دل کندن نامحال باشد کاین دور ز عمت ال باشد ذکر نه زنده و خال باشد	معشوقه که خوشحال باشد ز بسکن و می بریز کاینها از مجلس رشک خیز جبین پُر نور تر از مه دو هفت خوش طره حکایتی است اغیر صد پرده بروی دوست تبند دل بستن تست ممکن اما میز مار ز کف بنه معنی بیت دوسه خوش بخوان که درو
--	--

برود چه حسرتی تیاویز
کاین شیوه اهل حال باشد

دردی کشان چو سوز خرابات کند کیت دیدن تولد عیسایم مباد داد تسکین کجای لطف زبانی که سود نیست خواهان آن بیم که رسد ذوق ادکام ما خاک گشته ایم بر هشت نشان ما آنکه در سکوت دل از کف بوده اند	اول باب چشمه مژگان وضو کنند ای دای انگسان که بوضو تنگویند در کام شعله قطره آب افره کنند زان پیشتر که دست بجام و سبک کنند یابند گر بجوی عدو حجت بگویند آیا چپا کنند اگر گفتگو کنند
--	--

بهر نماز حسرتی باده خوار را
روحانیان بچشمه کوثر وضو کنند

چو با هر کس در آید در آخر با من آویزد دم مهرش چنان بینی که چون او دوست بچشم چو بنیم خشمگیر بادگیرش پیش من آیم خوش تعلیم احباب ز سه کرم اصحاب	روان لرزد مرا از بیم چون بادشمن آویزد گر خشمش چنان بی که کس بادشمن آویزد منید اتم چه پیش آید چو گامی با من آویزد که جبریل امین هم خار در پیراهن آویزد
---	--

خوش آندم که بچشم سکوّه حسن خیر لبت یان
تو بر خیزی ناز و حسرتی در دامن آویزد

در میانه زدم کعبه نشام دادند	درد می خواستم آنجیو اتم دادند
------------------------------	-------------------------------

تفرقه در قح و باد و ساقی میرفت
 سیرگاه نظرم گلشن معنی کردند
 پیوه ناز تو نباز منب داشت روا
 ماندم انداز بنار که دل صبر و شکیب
 چون به پیری کخم ای شیخ ز زندگی به
 راحتی هست بهر حال ولیکن ساقی
 دل افروده کجا گرمی هنگامه کجا
 دولت اینست که از خویش مرا بگرفتند
 شب که در بزم تو جبرئیل که بار داشت

از می هوش ز بار طلس گراغم دادند
 بال اندیشه برای طیس راغم دادند
 لاجرم ازستم و هم راغم دادند
 همه بردند عیان به بهناغم دادند
 کار سازان قضا بخت جوانم دادند
 باده آن بود که اندر مصناغم دادند
 جای در خاطر آتش نفس ناغم دادند
 نعمت اینست که از دوست ناغم دادند
 آتش از شمع گرفتند و بجاغم دادند

حسرتی از اثر نشسته بسیق می پرس
 در میخانه ز دم کعبه نشسته نم دادند

جز نبان قتل بخت تل و عاک کرد
 و اما نوجیب با همه چون استین بست
 این چچا ز انصاف اندر بست که داد
 خبر خصمی تو موجب صد گونه الفت
 اینها که سیکنی تو بمن کین نسیم باد
 اگر گرم شکوه که بپاس است تر زبان

گو خمر و سحر بود و بسیکن ادا که کرد
 از بومی طره تو سخن با صبا که کرد
 این عقد هبا بکار من بست که کرد
 غیر از تو جورهای مجبوسه ترا که کرد
 گردانے که با تو مرا آشنا که کرد
 با حسرتی تنجا که نمود و فاک کرد

چو گل سبخنه وقت صهبا بود	در میگرد روز و شب و ابود
کخون مطلب از روزنه چو چیت	چه پوشنه راز نسکه که افشا بود
همانا زور از خپشان بخوی	بیخانه مرد سکه که رسوا بود
بخواند م جواب خط خویش را	بنور از چهره مال غمت بود
مرانیز البسته بیرون کنند	چو در خانه ام یاترخس بود
رسیدم آن چشمه لبه نشان	که انجانه موج دانه دریا بود
شکایه خنودن بکند دوستی	ولیکن بشه لیکه پیا بود
بخود تسرائیکه یوسف گم است	نشان بجای از لیجا بود
بروز قیامت سرارش مباد	هر آن دل که از وشی گمیا بود
نشان نمود ارتر دامن	بسجاده ام داغ صهبا بود
مستی حقیقت سرائی کن	تفاوت زمی تمام بی نما بود

نباید شستن آن حسرتی
بزمی که رسم بدار بود

وضع جعبان چو سود که زینا نهاده اند	هر که اساس بر سر دریا نهاده اند
ذوق نعیم وصل ز آسودگان سپرس	کاین چاشنی بکام تن نهاده اند
باسادگان خویش و فاسه توان نمود	دل بر امید و عنق خود نهاده اند
زان جمع بوده ایم که خوابه در کشند	والگه پیش ساغر صهبا نهاده اند

شوی شکر در دل مضطرب خنده اند	سرسبب بجان کثیبا نهاده اند
بر طالبان وصل تو فوسس میخورند	آنانکه دام در ره غمت نهاده اند

گر آگهی ز راز زبان حسرتی تو مگو
وضع جهان چه بود که زیبا نهاده اند

از من چو کشتی کین چه سنیزد	جز آه دلی ازین چه سنیزد
ما ز زاری همنفس چه حاصل	وز گریه همیشین چه سنیزد
دل را نبود اگر دمانی	از طره عنبرین چه سنیزد
تأمی نه بخی چشم تر دست	از دامن دستین چه سنیزد
لطفی که کنی بجان من	گر من بکنم یقین چه سنیزد
گر جو رکنی و گر تر حسم	از من بجز آسین چه سنیزد
جز تازگی نهال الفت	از گریه آتشین چه سنیزد
آز که بود و هوا بے بویت	از بخت یا سمن چه سنیزد
فقر است و عفا می دل و گرنه	از جامه رنگین چه سنیزد

خوشتد تو باش حسرتی هست
گر بشاد و گر غمین چه سنیزد

در خرابات کس نیست که رسوا نبود	بلبل نیست بگلزار که شهیدان بود
وای آن آمدن و آه از آن برشتن	کاس طراجم بدست آورد و روان بود

<p>بے ملامت بود آن شوخ محبت که در آن ستر حق حرمت اصحاب نگه میدارد مرد از لوده در آفاق کجایک بس است ضبط و تکمین همه ز اوصاف خردمند است شرح این می توان کرد و کلام بدست گفتش عشق تو ام حوصله می فرساید</p>	<p>رنجش بے سبب و شکوه بچا نبود خرقة نیست که آلوده صعب نبود اینقدر نرسد که دل داده دنیا نبود عاشقی پیش همان به که شکیبان بود اتصالی است که در موج دریا نبود گفت عشق است چه احوصله فرساید</p>
---	--

حسرتی تیرد و امروز بشوقی که میرس
 آه اگر یار بخلوده تحفان بود

<p>باده با مردم او باش گوار نبود و لبران مین که باین شیوه شهر آشوبی منتظر باش و کن شکوه و از دیر مرغ بگذر از دولت و توقیر تماشا مفت است باده زان سیر خوردم که مباد از من من بدیدن گرو و او بنمایش نائل</p>	<p>گرچه دانی که تکبیر روش ما نبود میر با بند دله را که شکیبای نبود وعده وصل سزاواره تقاضا نبود میروم جاس در آن نرم بود یا نبود بچکد آنچه بذوق تو گوارا نبود آه از آن هم که مرا تاب تماشا نبود</p>
---	--

حسرتی نازش هند شیرین بخی
 اینچنین طوطی خوش ایچه صبر جان بود

<p>در خرابات رود هر که بجان می آید</p>	<p>بوی جان از نفس پیرمغان می آید</p>
--	--------------------------------------

ساقیا دیر یار او می لعل بسیار
 بود که فیض نظرش راحت جانم باشد
 خوبی شیو خود از من دیوانه پیرس
 نذر نیچانه نمودم سر دمنست ظم
 بانس عشق مگر نگذرد از معشوقی
 در شباب آنچه کردیم به پیری کردیم
 خشکان از لبس تو شفا میبید
 ریشه در تن قند آسان که زهم دور افتم
 در میان من و او نیست حجابی الا

خبر است که عید رمضان می آید
 عند یسبه چمن بالشان می آید
 سخن راست بھر طبع گران می آید
 آنچه اندر عوض از منبجگان می آید
 من عیان میروم دیار نهان می آید
 در بهار آنچه نیامد به سحران می آید
 از چنین خیر مرا بوی زیان می آید
 چون در آغوش من آن سرور وان می آید
 رنجش هست که گاهی میان می آید

حسرتی عاقبت اظهار محبت کردم

آنچه در دل بود آری بزبان می آید

مزن طعنه کاین نقش مشکل نشیند
 نه خود را که از ره برد عالمی را
 همه عمر خود را بجهت فروشد
 کخم یاد آسم که از نشینه خیزد
 تو بردم خود تکبیر داری و گرنه
 ز پیش تو من زان دیوانه خیزد

که بر تربت کشته قاتل نشیند
 حکمی که در سکر باطل نشیند
 در آن دم که کس از تو غافل نشیند
 دهم داد تیرے که در دل نشیند
 ندیدم که صیت و غافل نشیند
 بزم تو دیوانه عامت نشیند

نه جوئی حسد برے کہ گھر فشانند	نه پوئی بر اے کہ سائل نشینند
چو رانم کنی فارغ از من نباشی	که آسان رید آنکه مشکل نشینند
فزون اند دو دم حسته و خون غلط	بگویند که اسوده قاتل نشینند

کنون حسرتی چون تمام است کارش
ز خلوت بر آید بحصل نشینند

کیست آن کس که بانگ ربه بآکند	لب جان بخش تو گرد عوی اعجاب از کند
تا چه بر خن خودش هست غرورش یارب	جو رباشقیقه خویش در آغاز کند
پهادی غیر بر پیشانم جاے که نیست	چشم آتم که گناه غلط انداز کند
دید در آینه چیزے که ندید است گھے	حیرت نیست گر آینه بر و ناکند

حسرتی باده مانده عرفی دارد
میرسد دھلی اگر نازش شیراز کند

خود را همه شرمندہ احسان تو یابند	کز باعث است آنچه شهیدان تو یابند
حسن تو بلا نیست که هر دل که شود گم	دریغ و خم زلف پریشان تو یابند
دامن نفشانی بسر خاکم و روزے	این دست ادب پیشه بهمان تو یابند
آن باده صافی که دفا نام خوش اوست	خوش آنکه به چپانه چمان تو یابند
گر چاشنی فقر نداری همه خوست	آن لغت الوان که سر خوان تو یابند
سحر و گرانیست که گلبوی قناد است	آن شعله که در چاک گریبان تو یابند

بر استبرنا ز تو چه رفت است که امروز	بوسے دگر از سنبل و ریحان تو یابند
بصیرت مکن قتل که آسوده دلان نیند	در روز جزا تیر شهیدان تو یابند

فشور عجب حسرتی از خسرو یافت
خوبان عمل فتنه زد دیوان تو یابند

بخانقاه مگر پر میسر و ش آمد	که شیخ با همه افسردگی بپوش آمد
چنان زد دم بصبغمانه لغره تجیر	که بت پرست ز خود رفت و بت بهوش آمد
تہال ز ہد و وع گل فشانند و بار آورد	که بار آمد و بار برگ نادونش آمد
زبان بکام بہ انگشتگوے لامانی	مرا ز خوش سخنان بچہن بپوش آمد
نہر اریب اگر در دست با کے نیست	کہ عفود لطف خداوند عیب پوش آمد
بیابارے ونے کجاسی ای ساقی	طیور صبحگهی را دم حسرو ش آمد
نہان مدارد لائکتہ ہای شور و نرا	کہ دلبر ملکینم سخن نیوش آمد
لب لب ز زگرستان اوچستی زاد	کہ صبحگاہ بدر یوزہ میسر و ش آمد

تدر و قہقہہ و بلبل و نوا سنجی
چہ حیرت است اگر حسرتی جہنوش آمد

نواے من بھر کس خوش نیست	دل آسودہ در آتش نیست
بھر گامے ز پا افتادہ بہت	نہادش تا کجا سرکش نیست
براقدش یا درویش لغزو	سبوی بادہ بیغش نیست

<p>ز شمع روی تو آنکه هر اسم ز مژگانش بد لعل خشم افتاد</p>	<p>که خود از من بپاشش نفیت الهی رخنه در کارش نفیت</p>
<p>تو سپید حسرتی را خوش نداری چگونه تا ترا ناخوش نفیت</p>	
<p>تا راه از دلی بدلی بزم بسته اند دام که غیر سیر و دام شب بخانه اش افکنده است تیرگی دل غشاوه ها از کوهی او نیسروم و پی نکرده اند اندر وفا و وعده نه تکرار در خواست باشا بدان سیر بر روی نوش و مشا و باش از گوهرین پرنده فلک شوشنا تر است از روی سپی ماه بر انداز پرده را از بیم او زلفت اگر نامه بر چه پاک</p>	<p>مکتوب ما به بال کبوتر نه بسته اند کز نمیشب فردن شده و ذره بسته اند ورنه نقاب بر رخ کافیه بسته اند از بام او نیسیرم و پرنه بسته اند پیمان دم است مکر نه بسته اند دروازه ثواب مقدر نه بسته اند انجم ترا اگر چه معجب نه بسته اند هرگز گفتاب بر مه انور نه بسته اند پای نسیم و بال کبوتر نه بسته اند</p>
<p>شبه حدیث فیضی و با حسرتی بیا بر آب خضر ته سکنه نه بسته اند</p>	
<p>گفتم که بجز بر تو دل آرام ندارد گفتا طمع من ز کیت سر زده گفتم</p>	<p>گفتا که خوش آنکس که دلارام ندارد ز آنروز که عارف طمع خام ندارد</p>

<p>گفتم که بر دجهره ز تو گفت که گستاخ صد ذوق گرفتیم از آن نوبر خوبی فریاد ز تقوی که نیز دشمن نتوانست هر چند که آشوب دل آفت جانی بر غیر دلم سوخت که محبت بعثت</p>	<p>گفتم که دلم حوصله کام ندارد هر چند که لذت ثمر خام ندارد آه از روش او که سر بام ندارد بیوصل تو جان و دلم آرام ندارد مسکین جنب را ز گردش ایام ندارد</p>
	<p>از حسرتی زار پیر سید نشانش کا د ساحت دل در گرد نام ندارد</p>
<p>عاشق سونت از بزم تو مشکل برود یار اصحاب فنا باش که در صحبت شان جای رحم است بر آن بعل مسکین که نهون آه از آن جن که در بسوگش بر سر جمع غیر از دوش از آن بزم بخواری اندم اینهمه جلوه ناز است تماشای باش</p>	<p>شمع در محفل و پروانه ز محفل برود کینه از سینه گریز حد از دل برود نیم جانے پیش یاشد و قاتل برود زاهد معتزل و راهب خال برود یار چون گفت که بیگانه ز محفل برود عشقا زیت نه بازیت که محفل برود</p>
	<p>حسرتی ز رفت ز کجوتی بنوعیکه میسر دور نبود که هم امشب دو سینه خال برود</p>
<p>ماد ل شاکت گانیم بر با ظفر نباشد نه شور با هوئے نه دشنه و گلوئے</p>	<p>با خویش دشمنانیم را خطر نباشد در بزم و عطا از عشق در سه مگر نباشد</p>

خاکم براه خود کن و از اسب بادور
 بتیابی که دارم آسان بنوده کارم
 تنها همین چه سیسم کرد دست میگیریم
 هر زنده در حسابت پیر معان نگردد
 دیوانه گزایشان احب را در هر پرسی
 زین پیش در کنارش افشرد می و اکنون

گم کن چنان بچشم کز من اثر نباشد
 من نامه نمیبرم خود گر نامه بر نباشد
 بادشمن است را هم از من تبر نباشد
 هر قطره ز ابر نیسان هرگز گهر نباشد
 شوریدگان اورا از خود حشر نباشد
 از دور اگر به بنیم تاب نظر نباشد

از حسرتی شنیدم در بزم نکست جهان
 خوشتر ز طرز غالب طرز دیگر نباشد

فتنه را از دست در غنای تو ادا درسد
 طبع چالاک ترا می بپرستم آورد
 صنم دیر که آتشته بزمین است
 شادم از خصمی اغنیای که از شیرین است
 عمر باشد که بیا دق فیه مینالم
 بسان تو بهو سناک فرستد پیغام
 میرود غیر در آن کوهی بروفق چو ارم
 شوخی بشنوه چشم تو ز بانم آموخت
 حسرتی شیرین گشته خبر باید آ

چرخ را از حکمت سخن بیداد رسد
 آه از آن لحظه که آتش کجف باد رسد
 غنیت ممکن که بآن حسن خدا داد رسد
 آنچه از جانب پرویز نغز باد رسد
 خبر من بر ساسیند که حیا درسد
 بکند تو سلام از دل آزاد رسد
 چه تماشا است اگر مرگ بشد او رسد
 گر چه شاگرد کم هست که با ستاد رسد
 که مباد ابد بر آن تم ایجا درسد

<p>برگ آورد شکوفه دهد بار و شود هم روز غم سراید و هم شب سحر شود ببل فدای نچای آینه گر شود ترسم اسید و وار تو بیشتر شود</p>	<p>علی بابا و قافا زه تر شود ای پیروز گردش ایام ناله صیت گلبرگ گشته آینه از عکس روی او از رشک غمی سیرم و بر لب یادرم</p>
<p>هان حسرتی ز باده عرفان متح گیر تاهستی از دایع طبیعت بدر شود</p>	
<p>خوشت خلوت و خوشتر در خم باشد جفا بد است اگر از برای من باشد ز سر تکمه آگاه هر بمن باشد در آن حدیقه که عفا صفیر زن باشد بگم ز هر دو طعنه ناب سخن باشد اگر نگن سلیمان ز اهرمن باشد نه بت پرست بود آنکه بت شکن باشد که خود بخلوت درویش در انجمن باشد</p>	<p>سرمست بود آنکه در وطن باشد و فاخته است مگر باریب خوش نبود خبر زرا خنرات زاهد از انیت ز سنبل و گل و سدرین ز گشش کم پرس بیار غم که گنجایش سخن نبود ز داوری بگدشتم تو باش از دشمن محبت صبغم و دوشوی مسامانی بر سر مرتبه در بزم بودنش خوشتر</p>
<p>بزم یار بود حسرتی ترانه سزا چو بیل که نوا سنج در چمن باشد</p>	
<p>داغ می گل گرد و بیل بسبب یاد آورد</p>	<p>گره بستی آن بهاران جلوه گل یاد آورد</p>

<p>با عدو فیکه و فاسی و ز عشق آں بد بکاست میفرود شد رایگان در کوچه پیر میان هم شهبه جز نتوان رفت تا جان بستان میردی بر تربت عنیا را ایم بھر صیت حسرتی این تازه گل باید تار دوتی</p>	<p>بچو شیرین بیوفایی سوی منبر داد آورد هر مرتبه که راکه دل از کوه زهرا داد آورد انجهان آباد کس چون عزم نوشاد آورد تا دل من بالخاصی محشر ایجا داد آورد بوکه مار از نسیم کوی خود یاد آورد</p>
	<p>غالب آن رنگین نوا ببل که ذوق نعمت عند لیبان گلستان را بفریاد آورد</p>
<p>دم رفتن قدش را فتنه مادر استین شد ز سه چشم منون بایش نه نیزگی کار شد بنجا کم ناسپرده سوے دشمن آمدی آرس تو اسی دل بر فریب رنگ بونبیدانی بوصل از دویلی شیوهای شوخ میوزد دماغ او صدای لشکستن بر بنی تابد</p>	<p>قیامت کج که بنایم قیامت این شد ز کینش بوی مهر آید بهر شنگ کین شد مروت اینچنین باید محبت اینچنین شد که افعی نیز در زرخ حال یا سمن شد زمانه خشمگین باشد زمانه شرمگین شد همایون طالع است آن کس که یارش نازنین شد</p>
<p>بان صید افکن افتاده است کارم حسرتی کجور خندگی در کمان باشد گناھے در کین باشد</p>	
<p>وقت سحر ز میکده باد صبا رسید کارم ز دست و دست مانع کار رفت حیف</p>	<p>از کاسه کرام شیمه بمار رسید هر گره که دست من بکشت و بقرار رسید</p>

گل یافت رنگ بوی و طبل نوا رسید
 بوئے زلف یار بدست صبار رسید
 کز وی شنیده که گیتی چهار رسید
 افعی بیاسبانی خلق خدا رسید
 ساقی رسید و ابر رسید و هوا رسید
 و متیکه غنچه گشت به نشو و نما رسید
 یک لعل از سر و رخ تجلی بار رسید
 آری چنین کند چو بدولت گذار رسید

بے بجه کس نمائند منیض غلامی دست
 مشکل فتاد کار و ندانم نخب ارد
 انداز داد و شیوه عدل از فلک مجو
 حجم را نهفت در تیر سوراخ مور و مار
 زاهد هوائی باده ز دل چون برون زد
 و تنگیت دلیل گفستن بود که گل
 حوران در انتظان ارد که بخت بدست
 روز وصال نازم بشوید میکنم

جز حشر تی پاییه او کس نمیرسد
 در حیرتم که کار نظیری کجا رسید

در ذکر تو بجای افضل حنانه رسد
 ذوقی که در دل از نفس خن چکان رسد
 آواز مستح باب رفعت آسمان رسد
 زان بوق شعله زن که بجز شیمان رسد
 در غمر نوشت آنچه نوشته است آن رسد
 ز هنر بجا ده از اثر کادوان رسد
 پیش از صبا گل سبوی بوستان رسد

از نام تو بر ده صد ساله جان رسد
 هرگز ز پیچ دشمنه بنجر نیامستم
 یک نهقه که بر سجد در پیر معنان زنی
 صفت مگر که گوشه ششم ندیده ایم
 گرا بر و ز نشان شود و باد مشکبار
 گم کرده ایم راه بدشته که اندران
 بلبل ترانه سنج ازین مطلع ارشود

نرخ نگاه یار اگر تاب جان رسد مار را رہا مساز که بسیار کم فتد آسوده خاطری و تجلی طلب کنی چندین میا ز مای که ترسم و مضطرب	حو بهشت جان بکف از آسمان رسد مرغ از قفس بر آید و در آشیان رسد این برق کے بجز دل نا شادمان رسد ناگہ شکایتی ز تو ام بر زبان رسد
--	--

بگذر ازین وصیت سود جسمی
فکر او کند که باز دین خاکد ان رسد

شہید جلوہ ناز تو جان شکار اند چہ بودہ تو کہ از ادگان بہ بند تو اند خراب حوصلہ آن فتاہ بہ نوشا تم بیا کہ عاشق و معشوق سبزہ و بارہ در مغان چو زدم ناکشودہ گفتند تو ان شہانت ہم صحبتان شامل شخص مقربان شفاعت لے زمیبت او کجاست چون قلعی کے اسی از بدائع کون بکوش و نامہ خود را سپید کن ز اہد من و بتے کہ مہمان با وفا ہم جفاست جسمی از شراب فروتن	اسیر حلقہ دام تو رم شمارند تو کستی کہ گدائے تو شہر یار اند کہ سم بادہ کشیدند و ہوشیار اند و گرز راست ز بخی گل و مہر ار اند بر و برو کہ در خیمہ گماہ کارند معاشتران تو زندان بادہ خواہد رو و ز نطق روانی چو ذکر بارند برو گاہ چمن طلعتان چہرہ ار اند ترا از ان چہ کہ زندان سیاہ کار اند نقاب تا نکشود است دوستدارند دران دیار کہ انصاف پیہ یار اند
--	---

بونے زطره تو اگر با صبار بود
 خاکم سبر که عاشق کار آزموده ام
 مفلس شدیم در طلب دولت وصال
 آن ذره ام که معده او تا بخور رسد
 در لرزه ام ز لاف و فانا چک کند
 تنگم گرفت سحر به پیش تو آدم
 منصور را بدار کشیدند بیگناه
 پاستبه هو اندر دره بکوه دست
 زندیم و بذله سنج و می آشام و کاجوی

از قیس وحشت ز فدا طوبی کارود
 دانه کم که باریب بختوت چهارود
 جیفاست بر زرے که پیکر گیمیارود
 آن قطعه ام که مویه او تا شمارود
 شوه که باندیم براه حبسارود
 بهر کس دم تعب بدر آشنارود
 با اهل حق همیشه همین صاحب ارود
 بر آب گریخته اند و گر بر بهوارود
 معشوقه از طرر بکده ما کجاردود

آمد ببار و سوسه چمن رفت حسرتی
 اردی بباغ لیل وستان سراسر رود

حاش بده که تبا نهم و فانی کنند
 راز عشاق کن فاش بهانا این قوم
 مردمان را چه به بینم سخن پیوسته
 زمره مصلحت نیز زنده گردند
 شیوه شکوه گویم که صواب است اما
 آنکه بدستی رندان خسرابات از دست

شادم از بعد جفا عذر جانی کنند
 گفت گوی مدد باد صبا نیز کنند
 روم آنجا که مگر ذکر شما نیز کنند
 پیشه زهد گردی بریان نیز کنند
 این خطائیت که ارباب فانی کنند
 دور نبود اگرش ساقی ناکیر کنند

<p>نه چنين سبط النفس شيه عشاق بود زمره محرم اسرار لوسكن مدبوش گوش جرشه به آموز منده تاينكان گم كن راه اگر از ره ندرت جتمع مستي است كه بچام و سب و نهيد</p>	<p>حذر از همدى اهل بهوش كنند لاجرم در دم اظهار خطا نيز كنند هم شائے تو نمايند و دعا كنند سيراين با ديه بے را نهما كنند وجد است كه بے ساز و نو كنند</p>
--	--

تو پندار كه اين كم گهي عشوه گري است
 حسرتي ساده رخاں شرم و حيا نيز

<p>در اول يدي آنكه رخت مهر شان يدي عارست نشود بيني داغم كه ازين روى شور افكني و خوش سبر دار بر آئي در صومعه گر پير شوى نيز نه بيني شرمند آغم كه بجا داشت ارادت ساقى مى از خویش رباد و دست درم بخت</p>	<p>چون ديد با معان نظر خوشتر از ان يدي در آئنده روى بتان بهم نتوان ديد گروست ترا هم ده آن دانش و آن يدي دل آنچه در اول نظر پير معان يدي هر چند كه در ميگده ام رقص كن يدي در مجلس بيگانه چو اسرار نشان يدي</p>
--	--

آرام طلب بود سوسه كعبه سفر كرد
 چون حسرتي اشتوبه اوضاع جهان يدي

<p>زاله افشا است برو گل دميد لاله در دامن صحر جملوه كرد</p>	<p>بر سر شاخ نيت بل در نشيد سبزه بر اطراف جدول شند پديد</p>
--	--

از طرب طاف و برامشگری و چنین ایام عشرت انیم اشتهی سلمی بزار و راج ای بس آسودگان تازه رو شاهد آزدان که لاعین را هان بخور صهبا ولیکن بقدح برد گنجینه اسرار عشق حیف از محبت که نتوانی کشاد شاهد نورانی اندیشه ام باغ من میجو و خند با تشنه نازنین دنتش سحر بازار دوش	صرف خود بکج در رفتاری کش یک از پیکار انیم نهمین بر خنیر و پید کن بر چون برانت پرده دریایی شهید نغمه آرا خوان کج گوشتی کشید هان بزن ساغر و کین بنیاید گریک فضل است باشد کلید آه از دست که نتوانی کشید دست بچرخش بگو شمع زو شهید خانه ام از تن افضل نازید پرده ارباب است و مستید
---	--

حسرتی وقت اجابت بود و دوش
باد میخوردیم و باران میچکید

حرف الزامی

از مهر تابش از گل و آتش صاب گیر عین کرشمه شوکت ناز است نمیرود	خوشید گل شناس گلش آفتاب گیر در جام ماه از خم گردون شراب گیر
--	--

هر گل مجبوره دگر آمد درین چمن می با قیوب خورده دلم سوختی که گفت رویش پس است شمع شب آفتاب روز دلنگ دید چون ز غم گشت می فروشن آن طره برکش و ز گل عطر مشک خواه پیمان ما و شرم تو هر دو شکسته به	از گل ستمم خواه و ز خورشید تاب گیر از دشمنان شراب و زیار کن با گیر گو ما بتاب خسف شو و آفتاب گیر امشب که پیا له قصد ثواب گیر آن رخ مجبوره آروز نسیم گل گیر ما را شراب ده ز رخ خود نقاب گیر
---	---

آن مه تر نمی کند از شعر حسرتی
گو زهره را که در کف عین با گیر

مشاطه سحر از رخ خود متغیر بر گیر بنگام صبور جی است بیا ساغر میکش تا باد گیتی است که نوش می جنت از غیر کنش کوه چه بیم و چه جنت است گر روی جهان سوز تو زنگنه تاب است بی صدف ترا ز دعوی تقوی است زردن	مه راش آن پنج گوهرت سر گیر ای زاهد شب خیر کی فیض سر گیر رحم نطلو مان کن و از تاک اگر گیر آن عارض افروخت افروخته تر گیر بر بحر گذار سکن و از آب شر گیر ای غیر تو و عشق پر و لاف دگر گیر
---	---

ای حسرتی امشب که بدست آمده اشوخ
هان سخت در آغوش کنش تنگ گیر

بزم وصلست بیا باده طلب و ریار سر برافراخته از جسم دل مسر و ریار
--

<p>شمع ب شعله ز آتش زدم گرم افروز بزم عیش است نه بهنگامه ارباب حسد بذل چندان دیمان بگستاخی گو</p>	<p>بدر غصه از ان عارض پر نور بیار دل بشیار بر خاطر مخمور بیار نکته چندان حکیمان بدستور بیار</p>
	<p>حسرتی گر روش خواجه نظیری داری معنی دور طلب کن سخن دور بیار</p>
<p>هر روز غم ز روز دیگر جا نگذاز تر از دامن بلند تو بر دست کوتاه است دیگر چنین بپاکی دامن من از وین ز آنکه که من اسیر تو ای منت نه گر شدم</p>	<p>هر شام میشود شب حبابان دراز تر یار ب هلال قامت تو سرانرا تر از اشک مدعی همه دایمان ناز تر دست شده بغارت دلم دراز تر</p>
	<p>گلزار گر چه پر زهر است حسرتی از من یک نکرده تر غم باز تر</p>
<p>کیسه رو بخرافات کرده خاک گیر مگر که عقل تو معیار کار گیتی هست ز هر دوشه گذشتن نشان می نویسی بیا بزم حسرت با تیانم بوی کس هوای دی بخود آروز خود برو بهوش بیکد حسرت که سر خوش شدی فریختی</p>	<p>عیار ظرف سر یغان شاد خاک گیر هر چه خوش کنی خورده بهیفا بگیر کیسه نیتش این نشه میگیر برو کهن روشن ناله های زار گیر بهوش و بخیری حسرت سراغ یار گیر اساس میکندستی است یاد گیر</p>

عزیز مصر و فایم قسم بغزت حسن
 بران مباحش که برهم زنی چنانی را
 بوصل نیز همان اضطراب داشت که داشت
 هراس عشیق که بادی بود قیام خواه
 ز سحر بود میبید و فای و عن مرغ

از نیکه عشق مرا کرد خوار و گریه
 صبا شامه از ان بوی شنب گریه
 بهجر این دل یوانه تر گریه
 هراس شراب که داند ز پی خمار گریه
 گمان نبود که جرم است تهن گریه

بخود بیال که اندازا شناداری
 تو حسرتی روش طوطی و نهرا گریه

حرف الزامی

بیایجان طرب و لذت شراب انداز
 ندین است کس جور اندین عالم
 ز عود و گل چه دبی خوابگاه را ترین
 حدیث شبنم و خورشید تا کجا روزی
 تو ای که سوی نجف میری ز راه کم
 سخت ساغر مارا بسم نوازش کن
 جزای آنکه شب بخر و دل خوردم
 بیاد طاعت میستبول را بیغما بر

ز دیده شرم بر افکن ز رخ نقاب انداز
 بیاب جلوه و عالم در خط شراب انداز
 ز باد یکد و سکنه ز خنجر شراب انداز
 ز روی مخمر گم بر من شراب انداز
 بگیر خاکم و در پای بوترا ب انداز
 و گر بجام ز تیجان شراب ناب انداز
 بیابا غرمتا ب نقاب انداز
 خلل بکار دعا های مستجاب انداز

گرت هوست که چون حسرتی تو آنجی
بزیر شاخ گلے در فتح شراب انداز

پیرم چو آسمان و سرمه لبت ساهنوز با من ز قتل غم حیر کا چپ کینی از و هم من بر آدم و راه دار صلاح بجیده ز طعنہ بجایے بوالهوس این داوری بعرضه محشر گذاشتم عمرم همه بصحبت صافی دلال گذشت مستی نشاط هستی و شاد بهار عمر از کار من گره نکش و دشمن که غیر	قامت دو تاشد و غم زلف دو تاهنوز منت پذیریم ای بیوفاهنوز ساقی تو هم گجو که تو بودی کجابهنوز نشیده ز من گلہ باے بجاهنوز من آشنای مرگ و تو نا آشناهنوز آئینه ام درین همان بصیفاهنوز بر من بردگان جنون پارساهنوز بند قباے یار نکرده است و اهنوز
--	--

صد بار آرموده آن پُرسب را

حیف است حسرتی تو دامید باهنوز

پرده بکشت عاشق و معشوق را کز رنگ ساز با لباس گل لباس خویش را به رنگ ساز زیر کان جبهه عین پذیرند و انگه دیبا در محبت یاس محرومی نباشد دم قرن تا کجا نیز رنگ سستی در نظر باشد ترا بعد ازین با جلوی ای چشم پر نیز رنگ ساز	جلوه فرما بلبل و پروانه هم آهنگ ساز بارہ دیگر قباے ناز خود را رنگ ساز براد اے جام دل با نوا ای چنگ ساز صلح و پیش است چنگ با دای چنگ ساز بعد ازین با جلوی ای چشم پر نیز رنگ ساز
---	--

من اگر بد نام عشقم غیب بد نام بوی | اگر بر سوائی ننویسمی بنام و رنگ ساز

حسرتی را بشیوه صحت و نظیری اهل سکر

روی بنما عاقل و دیوانه را یک رنگ ساز

<p>ز صبح پشیرای مرغ صبح خوان برخیز ز جلوه ات مترزل بناسب بنگه شد نشسته تو بر غیر و فتنه با کمین ترا که گفت که سکر من سبر بر و باز دوای درد و عالم بکج میکده است پوش عشق پیشه شدت از نعیم رو و تراب چو یاد دوست کنی غمیر را فراموش کن دل گرفته طلبکار عالم در گهر است صدای نغمه بجا شانه عدوت بلند</p>	<p>بها رگل کجین نیت جادوان بر جبین تیش ز طاق بر افتادمان دمان بر خیز بجان تو که بجان اند دوستان برخیز چو راستبار به بینی با امتحان برخیز بیاد غم زده نشین و شادمان برخیز بهویر یاسشین و ز پریشان برخیز چو نام عشق بری از سر نشان برخیز ز محاسن جهان است بین نشان برخیز برگ من تو هم ای آه ناتوان برخیز</p>
---	--

ازین حدیث نظیر است حسرتی در وجود

جو وجود روی دهد از سر حجاب برخیز

حرف استین المله

اینست رایی من که بر خویش را شناس | تا در میان چه روی دهد ای خدا شناس

دوت و عاز دیده گراشکے فرو چکد از بزل قدر قیمت مردست در بهان تدبیر رای واجب شمشیر و تیر شرط انجایات معوی و اینجاست معنوی مالید یا چشم و سر نیم ندیم و دید	خوشدل شو و نشان دست و دل عاشناس نخل گل و ثمر فشانرا گیسو شناس لیکن دفعه مستح و شکست از خدا شناس میخانه رشاک چشمه آب بتا شناس بر خاستم ز بزم که بودم ادا شناس
--	--

در شور و خند لیب نیابند بوی گل
آهنگ حسرتی از دم عصر سانشناس

رسمه کس نوزده و مردون نکرده کس در زو و صلا می علوه در خلق رشک خوش نا زرم بابل عشق که بر قفس غیرت است نخونم چکد ز دیده و بر تمجید زلب صد گونه اشتراف من گفست ربو علی است گر غیر و رشاک غیر برون کرد کرده باش ایدل ز جور یا رشکایت چکینی زین غم که ساغر می گلزنگ نشکند	در شکر کس نمانده که مفتون نکرده کس دست کرم شده و ممنون نکرده کس رشکے بلک و جاه فریدون نکرده کس سویم بالتفات نظر چون نکرده کس تعریض بر طریقه محبتون نکرده کس از دل خیال بزم تو بیرون نکرده کس کس را بر زرداله مصون نکرده کس با وی حکایت دل بر بخون نکرده کس
---	---

ای حسرتی میرسن غالب که از غزل
آن کار میکند که با فنون نکرده کس

مهر از دوست دیدہ ام کہ میر	جو دشمن کشیدہ ام کہ میر
من شرابے کشیدہ ام کہ میر	وصف کوثر زابل تقویٰ چوی
زان خط آرمیدہ ام کہ میر	نمانہ خالی و بار حرم بستر
گرد کوئے وزیدہ ام کہ میر	باد سرت دوش آمد و گشت
بحریمے رسیدہ ام کہ میر	حرم اندر طواف آن بسینی
استانے گزیدہ ام کہ میر	آسمان ازین بنی سازند
من غلامے خریدہ ام کہ میر	کہ بہشتش مرا فروخت اگر گشت
نخچینہ پدیدہ ام کہ میر	دیدہ شد و قمر نفوس و ستوں

حسرتی دوش بانو اے ربّا.

غزل تو شنیدہ ام کہ میر

وی شاہ ماہ جلوہ ز حال گداپرس	ای یار نار نشیوہ ز واد ماپرس
لختے حکایت دل بے مدعاپرس	برخے شکایت ہوس مدعی شنو
ای خیر نخت ز بانگ دراپرس	محل کجا و ناتہ کجا و دراکجا
از مہرمان حکایت چاک تپاپرس	آرے ندیدہ تو مرا ہیچکے ولے
از بہر کب در دہر درد اداپرس	شاید کہ بخور سیب سیح دم
از من کہ سخت حنتہ و زارم جداپرس	از خستگان زار اگر یاد آوری
بہر خدا حکایت زانضہا پارس	قاصد کجا و مجلس انس تو از کجا

ای عمر باخته بچو ای بتان جنوز سهل است چاره چاره زمر و خدا پسر

روداد او پسر که میگفت حسرتی
ای یار نازشیه ز روداد ما پسر

حرف اشین المعجم

قاصد بوصلع مژده داد از یا محسن کرد دوشینه بل در چمن غش نابهای زار داشت دشمن بزم او نشد کاشت بر در عطر است هرگز دانش حرف زده از فراطول گفتش	آراست ایوان شین از خانه بیرون کردش امروز من نالیدم و از رشک دلخون کردش فرصت غنیمت دیدم بر خود بیا یون کردش هر کس سخن از شوق گفت از قیس افزون کردش
---	--

شب باندیم حسرتی خوش بود وضع صحبت
از بیدار خوشنودم نمود از ناله محزون کردش

و عطر در مسجد آدینه بیگتم دوش مجلس اینگونه بآئین که نیابی مثلش چین برابر و نه و هم بزم عبید و احرار گفتم گاه یکے را که ز رندی بگذر که کس را بفضیحت که بخور نان حلال حرف من در سر اصحاب بتاثر قرین	از دحایع عجب از مردم اندر زیوش سینه ها و لوله گیسو در بانها خاموش عقده در دل نه و درویش و تو انگر هوش گفتم که در گریه را که بقوی میکوش که یکے را بلامت که منی ناب منوش چند من در دل باریان با جابت همدوش
--	---

نفسم داشت با فسون تبان راه بدل
 آن دم گرم که بے زمره صوفی در بود
 الغرض گرمی حشنگامه ز حد افزون بود
 بر لبم کرد که حشر شنائے علما ن
 بیکه غمزه چالاک مر ابر دار من
 تاب آن تاب رخ و طاقت آن جانانه
 پای بر سینه زد و بر عنانم از دست
 آن یک گفت که این زهد ریائی بود آ
 ز انبیا ن بود یک خاص نظر کرده من
 اینهم جوش ز سحر است ستاح فرما
 طعن زن از پی من خلقی دمن در پی او
 ساغرے ز آتش سیال بن پیر معنا
 گفست کاین عشرت میخانه که می بینی داشت
 باده هوش فزادر و گل پیش نظر
 ناگه از لغزش مستی بت پنداشت گشت

سخنم را اثر قول مستی در گوش
 زاهد و با همه سپرده دلی جوش و خروش
 که گذشت از نظم مغنچه باده سر دوش
 از ستایشگری حور زبان شد خاموش
 بیکه جلوه زیبایش نمودن باند و نه پیش
 بیخود افتاد و از انازل دروغ خاست خروش
 روسوے میکده کردیم من او همدوش
 وان در گفت کجا شد همه پند و همه جوش
 خواندش سوی خود گفتمش ایضا هوش
 سلفی یاد کن از سابق و بگذار خروش
 تا رسیدیم بمیخانه گشتم مدبوش
 داد و آن مغنچه آبے زاب چشمه نوش
 خانقاه تو بگو تا چه دلت راست سر دوش
 نغمه در گوش و بت حلقه در آغوش
 ناگرفت آدم از نشه طامات بهوش

حسرتی حال مرین را دیده جوینده قال

نیست مسجد که در غلطکائی خاموش

<p> و در دل شکیبه به نمانی مکران باش خونین جگر خسته دل و سوخته جان باش کم ظرف مشو بنظر طلس گران باش در دیر اقامت کن و از بخیران باش ز بهار که از دعوی هستی بکران باش اسوده دل از کشمکش هر دو جهان باش در باد کشتی از مرز خانه فشان باش رشکم نبود گو همه عالم مکران باش </p>	<p> مست است همه بزم تو زاهد بکران باش خوابی که دمی چند با آرام بر آری عالی نشان کم سبک از جای در آیند در پیش سفر هست ترا نیز جنب هست آن به که نباشی و گراین از تو نیاید جامی سر شب در کش و جامی سحرگاه از ره چو روی جانب الضاف بگهد چون طاقب نظاره شش نیست </p>
--	--

شورید دلان رانش موج نسیم است
 گوی حسرتی شیفه آشفته بیان باش

حرف الصاد المهمله

<p> بشوق کعبه در تخانه میرقص یکجای پیوده اسی فرزانه میرقص بیاد گلشن و میخانه میرقص بزم دوست چون پردانه میرقص بگناه رقص با جانانه میرقص </p>	<p> اگر عشق است بیا کانه میرقص بے بردانش خود وجد کردی مسجد رقص ثایان نیست صوفی سمندر نیستی تنگین میا و بنگام ترنم وجد می کن </p>
---	--

بستی نیز خوداری ضرورت
نه با هر لب بزرگ با ده میچوشت

بجفل نیست گریگانه میرقص
نه در هر بزم چون پجانه میرقص

ز عشق حسرتی چون ذکر رانند
تو از شادی بر این افسانه میرقص

حرف الصاد المعجمه

عارفان را نه زمی لذت کاست غرض
اوز بدنامی خود را ندو چو بیتا بم دید
ز فرستادن ابرو ز عطر کردن گل
ساقیا ز می دوستینه گرانست سرم
متحد عشق و هوس راست مبادی بهیچا
نه بهین شمع که باید گل و ساقی و شربا

نه ز شاد هوس بوس و کفایت غرض
من باین شاد که تعلیم و قادر است مگر
کثرت خرمی با ده گساید غرض
یکد و ساغر ز پی رفع کفایت غرض
کس چه داند که چه از بوس و کفایت غرض
چند خورشید برای شب کفایت غرض

حسرتی را ز نهان تا بشفانی شغلش
چیز دیگر تا شانس کفایت غرض

حرف الطایفه المعجمه

مژده زخم سنان تو غلط بود و غلط

از سیدن بزبان تو غلط بود و غلط

<p>بے طواف حرم خاطر اصحاب شهود خمر بردی کش مدبوش که خوش باد سرش چشم افشاندن مشک از تو خطا بود خطا غیر کردادن جان در ره الفت میگفت در شب وصل که خاموشیت انگشت</p>	<p>راه بردن بی نشان تو غلط بود غلط سخن از سر نهان تو غلط بود غلط زخم خوردن ز سنجان تو غلط بود غلط اینجه لاف بجان تو غلط بود غلط نام من در زبان تو غلط بود غلط</p>
--	---

اینچنین سخن که سمدوش با عجا زفت
 حسرتی حسرتی زبان تو غلط بود غلط

حرف الطاء المعجمه

<p>بیا که بتیو چمن را از نو بجا رچه خط گل چه بود ازین چندهای شور فرا چه نفع لاله ز رخسار شاهانه او بصدر بزم نشاندی و لے مننت اگر بد دست بود وصل در سفر چه ضرر چو خطی نبود شکر چه لطف دهد رقیب شکوه گذار از خنلاف عدت ترا که دل گرد یا سمن رُخ نبود</p>	<p>نسیم را از نفسهای شبکار چه خط بخل لب ازین ناله های زار چه خط بسبیل از شکن زلف تا بدار چه خط که غیر نیز شرکی است را اعتبار چه خط و گریز یا بود فصل در و یا رچه خط اگر ستیزه نباشد ز لطف یا رچه خط چو اشتیاق نباشد ز تطف یا رچه خط ز شیوه چمن و جلوه بجا رچه خط</p>
---	---

نواهی خادکجا صوت عندلیب کجب
به پیش حسرتی از ناله هنر اچه خط

مخو ز خور که دم ششم از شراب چه خط	که تموز ز انوار آفتاب چه خط
گننا به گار ز الطاف کجب بر دارد	ترا که باد نهی نشوئی از سحاب چه خط
تو چون بروی صبا چین طره کبشالی	زنکبت سمن دیو می شکتاب چه خط
زمان جلوه خورشید از چرخ چه سود	دم تر غم ناسید از رباب چه خط
مرا که بنجو دوستم ز محبتیا ط چه سود	ترا که شوق ندانی ز اضطراب چه خط
بطافت شب دینی است شب وصل	اگر آفتاب نباشد ز ماهتاب چه خط

کتاب مولن طابت حسرتی را تا
اگر ز شعر تو خالی است از کتاب چه خط

حرف العین المہملۃ

کو ما و کو مغنیہ و کو دگر سماع	بر هر چه سبت دست نشانیم در سماع
این کار دوست بود که تا اوز بر زم رفت	شد با ده بے تصرف و شد بی اثر سماع
صوت ترین مناسب طبع خرن بود	در بزم گاه غمیه چه خط تو در سماع
در هر دلی بطینت او جلوه ساز حسن	در هر سرے بظنرت او کارگر سماع
گرامر از تو هست فصحی و طاعتی	وزنه دلم نه شیفته بر می نه بر سماع

دوشین که بود نغمه سرادرسیم غیر
چونش میخیل در مادر جگر سماع

نالم بدوق روی دل افروز حسرتی
البته دلکش است بوقی سماع

حرف الغین المعجمه

هم از ناصح هم از غیب ارفاغ	دله دارم بجز از یار فارغ
بزم مست از ایش ارفاغ	چنان بدیهوش تو مردم که ساقی
دل از دست راز انکار فارغ	سر تکین تو گویم که داری
ز دست من در دیوار فارغ	دو نیم شد سر و صد شکر گردید
بذکرت صوفی از اذکار فارغ	بیادت زاهد از اورد غافل
چو منصورم ز بیم دار فارغ	هر اسم از گل شبلی است در نه
شدم از مردن دشوار فارغ	بزم عم دید و گشت از رحم صد شکر
نخچید مرد شب بیدار فارغ	مگر در نطف است مسکین

بزهد حسرتی صد شبه دارم
که یکدم نیست ز استغفار فارغ

حرف الفاء

بروز بزم که حرف مرانه تو حرفین
شراب تند کجا و کجا دماغ ضعیف

<p>بمصر دل بچپان شوکتی که کم دارد حدیث عشق پریشان زبان من الکن باین تلوث جسم و بان تقدس جان برای شادومی پاره بمن می بخش بچشم آنکه گاش باصل کافست خبر سان بر یا پیشه زهد و ز که نیست کلام ماهمه شوق و نوای ماهمه ذوق میانه راه روی کن چو وزن میخوای</p>	<p>بروم قصیر خاقان چین بکشته شریف نهاده حسن لطیف و مزاج دوست طریف چگونه عهد وفاق است در کثیف و لطیف ندیم از تو درگاه حاصل ریح و حریف یکمیت کسوت پشین و خسروی لیس شمار بخیردان در حبریده تکلیف اگر کند نخند بلبه چنین تصنیف که هم ثقیل ثقیل است و هم خفیف خفیف</p>
---	--

ترانه ساز کن از نظم حسرتی تمیز
 که هست ز یو و صوت حسن کلام لطیف

حرف الف ت ا ف

<p>خوشامن و عجب آنوقت جذبات و نسیم طریق خطره و کاروان روان گردید حیات خضر لعیتیم نبود تا آن دم دهند خضر و حجم از راه کی گیرم و می گناه نباشد که به نقش محباز</p>	<p>که بار شوق کشایم به باب عیت سیق امید بدرقه کارم گنگنده در تعویق که بخت را بهری کرد سوی اهل طریق مرا که با ده بهیمناد آب در ابریق که در سراچه فکر ت نمانده تحت سیق</p>
--	--

بگشایند که ز شرم ترانه بر بندند | بگوش گل بود آواز غنایب نهین

بجز شنائتین فهم ناقص و کامل
در چه سود بود حسرتی ز شرم دین

حرف الکاف العربی

جملات هست ز شوخی هوسناک چه پاک	ماستابی و کتان در برت از چاک چه پاک
آتش عشق تو در جان دو عالم افتاد	شعله چون سرکبش از رخ و خاشاک چه پاک
عاشقان تو بجانند حسریدار ترا	وعدۀ وصل تو در جای خطرناک چه پاک
زاهد آفت جان درد جهان بیالیت	باده گرمی نتوان خورد ز تریاک چه پاک

حسرتی مائل تو گشته غریزش داری
از دل ساده چه بیم از نظر پاک چه پاک

حرف الکاف الفارسی

نه یمین از تو ساحران دلتنگ	که پری تو به کرده از نیرنگ
دل و جانم هلاک شیوه او	که شنیده است آشتی در جنگ
برتر از من که بودی ای بود	کارگیتی بدانش و فرنگ
میرود از حبیب ما بر با	آینچه بر شیشه میزد از رنگ

<p>سام آشفته خاطر است چه در جان گرفتار از گوناگون میوه کابل و گل شمید دولت نیز وال عشق طلب چیمه زن بر کنارومی درکش اندران گو فدا ده بر سر هم</p>	<p>گو منقنی غلط کند آهنگ فل طبع گار عیش رنگازنگ شاید خلق و شراب ننگ نه خراج بچار و حاصل ننگ برشکال است جوش دارد گنگ تاج و دیهیم و افسرد و زنگ</p>
<p>کار طالع بود و گرد و نه حسرتی ساده یار پرنیزنگ</p>	
<p>حسرتی سادۀ لدام</p>	
<p>آورد باد را نحه جان فزای گل بشباب و بر چمن چوین نغمه بنه مارا بگل چکار که در چشم عندلیب آه من و تبتیم تو حننه میزند</p>	<p>بر خیز تا شراب نبوشیم پای گل ای آرزوی لاله وای مدعی گل هم جلوه خنل است همه سوا ی گل بر نا لها به طبل و برخنده های گل</p>
<p>مهرت زودارستم و خون ردوار دل</p>	<p>خود گشته چوین حرکت و سونگی ستان ای حسرتی بگردن گل خونهای گل پیدا است که مهر چو تو سه چوین و وار دل</p>

یاغیر خوری باده و چون جام و صراحی	هم خون رود از چشمم و هم خون رود از دل
هر جور تحمل کنم آلاستم رشک	محسرت که زرقته ز دل اکنون و دواز دل
گفتی که حسنه از اول خود از همه پرداز	چیز که نباشد بدلم چون و دواز دل

زان حسرت کم سخن آید که گویند
شوق تو کند بخود مضمون رود از دل

بغیر خرم حسرت است اتحاد دلیل	که غول بشیبه کشید و خضر شیبه قلیل
بپای دوست دم جلوه جان برافشاند	عجب که شجره شهرم باین نثار تسلیل
خطا زرقه یکے نیز تلکے تعذیر	جفا گذشته ز اندازہ تا کج تا دلی
نبو بخم یقین راز غیب بکشاید	بس است قصه رازی برای ترک دلیل
گذار مردم دنیا اگر نیفتاده است	بران مقام که باشد یکے غریز دلیل
بتان خویشان را عجب جلوه تو	بخون خالص دل شسته اند چشم گیل
بکوی پیر مغان در دمن چون زود	که پرتو نظر ادد و شفای علیل
بجیر تم ز شب وصل کان چه بود العجبی است	بچشم است قصیر و چشم دور طویل
حضور اطلبی می خور و سخن مترس	اما علت علی الحسین پس سبیل
نمکاه صاحب باغ و تبسم شیرین	علامت است که خرمای قند نخیل

جلا کنی بچنین ذکر حسرتی دل را
دل تو برین دس او سبب تو در تامل

حشر المیم

<p>نگہ از نالہ لبیل برخ گل کردم دویش با بغیر ہست مرا دید و رسید گل خورشید بخورشید وجودے دارد افتقائے اثر عاشق صادق بکوت گو ز می حرف نہ دم گاہ ز ساقی گھنٹم پیر میخانہ شے داشت کفن نیکو خون</p>	<p>ردی گل دیدم و صد خندہ پیل کردم مصلحت دیدم و من نیز تقافل کردم ہستیم ہست از ان جیلوہ تجیل کردم بجاستان شدم و نالہ چو لبیل کردم مطلب انہضم برون بو تنزل کردم نہم رنرے ز نگاہش بہ تامل کردم</p>
--	---

حسرتی ذوق گمان کرد و بہ پشیم آورد
من خود از خشم نگہ بر تن جل کردم

<p>گھے در صحن سب گاہ در میخانہ ہا فتم ادادان محبت رہتم نوئے الطاف زبتیابی شوق و از برای غدر گستاخی شمیم لیکن از خود پارون نہادہ ام گام یقین دارم کہ آئین سلمانی بیاموزد چو عشقم میرد از رہ بجائے میرسد را ہم برین جادو بیانی حیرت مردم عجیب بود</p>	<p>سر شوریں دارم بھر جانے زیا فتم چو آید کی حب از وی بفرصد وفا فتم گھے تنگ آرمش در برگے درد و پا فتم شو و قدرم عیان گرد گف باد صبا فتم اگر چندے بدست شوح کافر باجر افتم چو عقلم سینہ ما ید راہ در راہ خطا فتم کہ من خودے نہاںم چنین معجز نہا فتم</p>
---	--

دل شوریده من افکند روزی مرا جا
اگر در پاسی او ای حسرتی افتم بجا افتم

حذر ز انجمن عشرتش ازین دام	نگاه شوقم و رازم در آستین دارم
ز رخ نقاب کشا خود کشا ده میگرد	بهر اراعت ده مشکل که بر حسین دارم
چو عنایب کف دلم سرشته اند بدرد	که هم بنرم طرب ناله حسنین دارم
تو کرده و عده فراموش دمن بساده لی	بروز و عده بیاران و باد کین دارم
خبر ز رو دستبولش بدل رسد بچشم	عبث گنج بفلک روی بر زمین دارم
صف نعلال گزینم باین هم اکرام	دل تال گنج چشم دور بین دارم
ز غنیمت پرس که بستن پیکش دبود	دلم گفتمت ساز می چپرا نعین دارم
جواب طعنه حسران طغرنا کامی	همین بس است که معشوقه نازین دارم

سز و طیب و چین را اگر بیا موزی
که حسرتی سخن شورش آستین دارم

عبث ز دوری مقصود شکوه مستقیم	دم سستن از خود بدست پیوستیم
نوازه گرم کش مطربا که در وجبیم	شراب تند بده ساقی که بکستیم
عدو مژا حرم و اجاب پسند گو بودند	ز بختگان ببردیم با تو پیوستیم
تو در امید بلند می دیدم پستی باش	ز ما پرس که ما نه بلند و نه پستیم
مال تو شکستیم حسرتی بیچات	چرا ز گفتمت دلدار باز شکستیم

درو دیوار بروئے درو دیوار زخم
خندہ بر سر زلفش مردم ہشیار زخم
جام صد بار برم تالاب و کیب زخم
وقت آنست کہ می بر سر باز از زخم
نذر کردم کہ زخم بادہ و بسیار زخم
دست در دامن آن شوح ستمگار زخم
تا کجا بادہ و پیمانہ بمقتدا زخم
کاسکے گام طلب در رہ کردار زخم

صبح ستانہ نو اسے چو زاسر از زخم
فرصت از گریہ مستی اگر دم دست دہد
مینم اصرار چو از وی ہمہ و سواس شوم
خوردہ ام بادہ بخل کو مکدہ باشی شوم
در وقت اگر گرم دست دہد دولت وصل
تا کجا بر سر خویش و برنج عین زدن
بط و پیمانہ شکستہم سر خم بکشاید
سعی من از رہ گفتار بجا نئے رسید

حسرتی تشو و غزل من شناسم آرا
نمکم بہت گھے بر دل افکار زخم

خورم شراب و درخ نیکیوان نظارہ کنم
بہ دشنے ز بادہ گلزارنگ کے کنارہ کنم
بیا کہ خدمت زید شرابخوارہ کنم
اگر سر از مکتومہ آتشکارہ کنم
کہ رخنے ہا بدل غیر و سنگنی کہہ کنم
نگہ ز رویتو گر جانب ستارہ کنم
کہ عکس پردگیان فلک لظن راہ کنم

بران سرم کہ زہر نیک و بد کنارہ کنم
بر اسے جیلہ برم نام فصل گل وزہ
بت ہوائے مرا شیخ صوفیہ گشت
بچنگ و ربط و نئے می خوئی رقص کنی
رسیدہ کار فغان شہم بآن غایت
فتد بجا کہ شود خاک و گل از ان روید
جلای آنسے خود دکنم مگر باشد

بغیر بوده نبوده است چاره نهم سچ شراب اگر بگذارم در گهر چاره نهم

اخیر مصرع این بیت حسرتی از نجات
بهرم توبه گفتم استخاره نهم

ست نهم نشه صهبان شام
آن روز که من سر که ز صهبان شام
جز دشمن و دلدار کس را نشام
آب حنظل را زباده حنظل شام
من اندر روز و غم شبها نشام
من چون دگر آن لیلی و سلمی نشام
اگر در زمینم و من در آتشام

مجنون تو ام جلوه لیدان شام
دانم که در چرخ من نایب لیکن
چرخ کین و محبت بنود و جبهت سارف
مقصود نشاط است بجز رنگ که باشد
بر وفق مراد است مرا گردش ایام
از یار خودم هست حکایت بعد شام
بان جلوه که با دعد کجاشون شکید

ای حسرتی افسوس که دیوانه بر آید
آنکس که منش عاقل و منزهانه شام

نخست سنگدل از تلاش میگردم
مگردم و بگمانند کاش میگردم
بکنج میگردم چنان معاش میگردم
سحر غروب سر ایاچش میگردم
گذشت آنچه باز میگردم فاش میگردم

بش که ز منزله دلخراش میگردم
شکایتی ز رقیب حکایتی ز حبیب
سمع و ولول و رسوائی خلق که دایکاش
شعید بلیل و بیاب گشت و سبیل شد
کنون اگر برود سبیل نیارم سبیل

این مصرع این بیت
بهرم توبه گفتم
استخاره نهم

اگر گمان اثر در دل تو داشتی هزار ناله خار ترا من می کردم

نکرد صحبت من حسرتی قبول آرند
بکنج صومعه اش بود و باش می کردم

بسکه بالی التفات نمی خواستم نمی سجودم را قبول می سلام را جواب مژده وصلی که او خود داد و انتهم دروغ عاقبت پر نیز بزد گشت و تقوی عاشق زاهد از شوخی نبود این بیگس نجی مبر در وفا آمد تغیر و در وفای آمد خلاف نمی بخم را ز گفت و نه صبا غماز شد	دست تا برداشت از من دل از برداشتم رایگان رفت اینک عمر عیار آن برداشتم طریقی بین کز صبا امروز باور داشتم در کمین خویش آن چشم منون گرداشتم در بساط خود همین صهبا و ساغر داشتم دین گمان خود از سرشت چرخ و قمر داشتم از نگاه من ترا دید آنچه در سر داشتم
---	--

ظلمت شب بستر را و صبح ناپیداست
حسرتی بیجا سر از خواب عدم برداشتم

گفتند که جانان خوش جان خوشتر از نیم صد پرده برافتاد و رخسار که لب رفت گفتم نخه چند و شنید که چه باشد در نیمه باین خوشی حبله نمائند نیچوست تنم مگر راست پرسی	حرفیت خوشی از خوشی نفعان خوشتر از نیم داریم سر از بجان خوشتر از نیم گویم بسر دار و سنان خوشتر از نیم قد جلوه در آید به بمان خوشتر از نیم بودم به در در میان خوشتر از نیم
---	--

بیکاری عشقم در فردوس کشاده است اسقاط اصناف چو نشانت نگذارد از اشک بگرگون تو گل غرقه بخن است دیو اردور از لطف نواے تو برقص است	پیش تو بود کاجبسان خوشتر از نیم پس باز نمایم نشان خوشتر از نیم ای دین خوابه نشان خوشتر از نیم ای مطرب خوش زمزمه بان خوشتر از نیم
--	---

احیای دل مرده نماید نفس تو
هان حسرتی تسبیح بیان خوشتر از نیم

که نسیم کشن که دود آستانه ایم عشقا ز بهای ما شد پرده دار راز دوست جلوه ها گونه گون می بین که شاهد خود نمائ در مقام رازداری بیزبان چون سویم بخت آن شاهد که کار عشق بابادی نقد زینت از بود نیست از نبودن عیب نیست بندک سنجی از حریفان رفت ما فریاد شوق صد منصور را در حبس و نگاه بار بود	که رسول بلبل و که قاصد پروانه ایم پرده چون بر خاست روشن که خود بایم شیوه ها مختلف بگر که ما دیوانه ایم در طریق موشگافی صد زبان چنان ایم از زاد بلبل و از دوده پروانه ایم در سیریم دوست چنان نقش و نگار خایم مسعد شور و شرم و ز در میان ایم ما همان در بند فال سحر صد دانه ایم
---	--

حسرتی عشق مجازی را حقیقی کرده ایم
با هوانا آشنا و از هوس بیگانه ایم

حرف التون

زمن جاوید بے دار و رنج اہدش
 لطف خواہد رفت چون بخش کج اہدش
 حل این مشکل مگر از برہمن خواہدش
 عزت باد بہاری دچمن خواہدش
 شیخ در میخانہ سیر انجمن خواہدش
 الفضل تن جان تن خواہدش
 شعلہ دل در قفس آتش گنج خواہدش
 کاستحات شب اسی ترویز غنج اہدش
 سرمہ خاصیت شہیم پیرن خواہدش

ہر کہ یک ساعت سرفراز منج اہدش
 اگر تلافی در نظر دارد بیاریدش کہ باز
 با بتان رسم نیایش کار اہل عفت نیست
 طرہ عنبر نشان ز چہ حسن کمبشاد
 و سگاہ فضل را ہر جات کج و دیگر است
 اتصال دست آسانیت پیش اتصال
 بان بان میا دبے پرواز من غافل مباش
 آئینہ در پیش دمنی در دست نامن در خطا
 چارہ کہ تہو کہ چون سنگام درمان در

از سخن امیدتی حسرتی بی منتی است
 حُسن مطلق کی مقید در سخن خواہدش

دیر آمد دوست گستاخی منج اہدش
 چشمہ خورشید بحر موج زن خواہدش
 رفته رفته خلوت ادانجمن خواہدش
 غمزه سحر آسین باروت غنج اہدش

شہرت این قصہ در ہر انجمن خواہدش
 شرمساری گر بہین است از رخ حشان او
 بزم گاہ خاص دیوان از نجوم عام شد
 ز کس قنای سپہری عشوہ با خواہد رفت

<p>نکبت آن طره باز چمن خوابست ما بُتے داریم در پہلو که نام او دل است بعد مُردن گر هوای سیر افتد در سرم برهن هم گریا ورز و کجا خواهد رفت</p>	<p>مستی و آن لب زج می کهن خواهد شد اجریا بدیر که مارا و لشکر خواهد شد قالب جانم شمیم یا سمن خواهد شد شیخ از زهد ریائی برهن خواهد شد</p>
<p>حسرتی دل شا بد عدل است آن چرخ و من بیت عشرت با زاین بیت الحزن خواهد شد</p>	
<p>چه خوشست با تو بزم نهفته ساز کردن ز بیات سر نبادن سپهر سر کشیدن تو در قص می پرستی من و جد و جوش هستی تو چنان نظر مندی که توان شد از پی خوا سرم فدا می نازت ز عدد و گر چه خوابی</p>	<p>در خانه بند کردن سر شیشه باز کردن زینا ز مند بے تو بزمانه ناز کردن تو و نغمه هاسے دلکش من ناله ساز کردن نتوان تو و پری را ز هم استیاز کردن تو و عشوه ساز کردن من دل نیاز کردن</p>
<p>دل زاهدان مر مخان بخت حسرتی خوا تو اگر نیست توانی ز می هستی از کردن</p>	
<p>نه چو عشق سازگارم بزمج و درو مندان مکن از شراب منعم که نه از بچوم مستی است چه مناسبت گل از رخ آتشین عذاران بفلک کله شکستن بچه فخر حلبچه نه</p>	<p>نه چو حسن عجب بام بنگاه خود پسندان که گرفته ام ز شوخی لب نازکت بدندان چه مشابیت به لاله ز کف نگار بندان چو من برهنه سر را بکلاه سر طبعندان</p>

بگدایم نه بینی که ستم باز دو بر
نه چو آینه کمالم نه چو حسن شان جمال
ببخش چو آفتاب گمزه قمر نزاران
شب وصل غیر رفتم بی کتاب نعت

تن پریشان قبیایان سه گوهرین پرند
که ام حیلۀ اتمم به پسند خود پسندان
بکنه عنبریت سحر سیرین کندان
چو هجوم عیش دیدم شده شوق من چند

ز چه حسرتی نالم ز جاس طالع بد
بذائق یار ختم چو من در دمنان

مرا بخشید و گاه صبر می کنی ندان
مگر سباده گسترده ایست و خوش دامی
حدیث من پسندش بود لیکن چو بی پروا
ترا پیرایه صورت مرا سباده نیت
ندارم شگوه یک دراک چه مهر و کین و آسم
بحرف نامرأ منگر بجاده خاک رسی من
مرا خشتی و خوش نمودم بگو روی بجا کردی
غلط کردم که دانستم بنا کس دوستی نگرود

نمیدانم کد این جسم ایزد برگزیده ام
غزاله رام شد امشب که دایم میریدان
ندارد گوش بر جسمم که پذیرد شنیدان
نخود اهرت دایم الفت شعر و شنیدان
نه از دشمن فاسد زده جسمم آمد پدیدان
که ایزد و تحمل سپنج را بهتر ندیدان
درون سینه اختیار خار می میخیدان
حدیث عشق دشمن جیف در گوش رسیدان

سخن بے بط گوی حسرتی لیکن نیکم
ایمن رود ادم هم بود چون یارم بریدان

در خواہش باغ است در سینه نظر کن

گر آینه خواهی بچمن زار گذر کن

یک ناله شب در کش و صدخنده سخن
 و ز جمع پرکنده با برام حزن
 آسینه بیدار و در آینه سخن

ریز نگل وصل بد امان محبت
 در صحبت اصحاب صفا باش و بجا باش
 تا تاب نگاهت نخ خویش نه بینی

کام در حجابان هفت تو در اول گام است
 ای حسرتی از هند سوی کعبه سفر کن

خسته غم بودن و اسوده عنوان بستن
 بان نه پنداری که در هلمت آسان بستن
 قدر تنها در تماشاگاه امکان رستن
 حایا ما فکنج در چرخان رستن
 میتوانسته چو یوسف بزندان رستن
 خوش ندارم لیک با قیس در میان بستن
 پاکدامان بودن و آلوده دامان بستن
 هر که را دل جمع میزید پریشان بستن
 پیش ازین نبود که در حجر توتان بستن

گر چنین مشکل سپیدهاست نتوان بستن
 شعله خواجه نگار و ملعه روتاب سوز
 خضر باموسی عمران چن صاحب جنت
 عهد بر نانی سر آمد وقت رسوایی گذشت
 کی تلف کردی ز لیا عمر در ایوان قصر
 دل ربایچه ای آن ترسا صنم جان میرد
 آشنایان بشوئه بیگانه خوش کرده اند
 خلعت صاحب دلان گر شمع و گل دارد گیر
 کم کن این کم التفاتی ورنه رفتم از درت

یاد دارم حسرتی و آن آشنا اندازد
 در همه خلق حجابان بیگانه عنوان بستن

نه پرمی مولس شان نه صبا همدم شان

خوادم آن خیل بریزد و خوشا آن رم شان

طریقه مستانه سنبلی به تذر و آموزند
 به زمین بارقه باز و خجارت آنان
 بوی صدای نجیب دل خلع بغل
 کمتر از ترب و حبس را میا تراشند
 کارم ای می بآن چاره گران افتاده است
 بچشمید باین طائفه کس نبشند
 بتکلف نتوان گشت زجان سوغتگان

گیر و آهوی بهرم آهوی و جشی رم شان
 برسموات اثر طره نسرين دم شان
 جبهه ازلف دلاویز خم اندر حشم شان
 آه از خاطر بیباک و دل عبینم شان
 که بود سوده الماس گزین مرهم شان
 بهر کجایان محرم شان و همه نامحرم شان
 همه دم پر شر و همه شره پر خم شان

بگذر از الفت این قوم که شب بیدار
 حسرتی آنکه شب در روز بود و دهم شان

حرف الواو

امینت که دل میبرد از کف ستم او
 آیم بر اغنیای زیاران چو گریزم
 یکجان و چنین جور چه سازیم که منجوست
 هر کس نظر انداخت بن زار بگیرد
 ای غیر بدردیکه نصیب تو باد او
 از باد صبا پرس چه پرسی ز من و دیر

امینت که جان میدهد از عجز او
 آموختم این شیوه زاندا زرم او
 جان دو جهان نیم نگاه ستم او
 از پای فتادم چون نشان قدم او
 میبیرم از غنیمت که منیری بزم او
 جان پروری طریقه پرچ و حشم او

گویم کہ نذارم سراغِ اربابِ شد مریخِ زخمِ دلِ ریشم چونہا دم ای جذبہٴ دلِ شرم کہ بھر دگر انت	دائم کہ دروغ است چو عرفش قسم او بر سینہٴ ستم نامہٴ مشکینِ رستم او از خانہٴ برون آمدن دمبدم او
امید ز راہم نبرد غیبِ زبانشم من حشر تھم باین پرستِ کرم او	
در غنقوانِ غم خیالِ مالِ کو نظارہٴ رختِ کسبِ آن طاقتِ کجا ساقیِ پیالہٴ برکتِ و مطربِ نوا لب من مضطرب کہ بادہٴ مبادار و دوز در بارِ عامِ فرصتِ اظہارِ غم کجا پیوندِ روحِ با تو منعِ مکن ز خویش کم ہتیمِ غمرہٴ جراتِ سحر کجا است	در ہم رو و خیالِ مالِ خیالِ کو قطعِ نظرِ کھم ز تو این جسمِ مجالِ کو حالیٰ کرو سزد فلکِ آشفتهٴ حالِ کو ساقیِ محبتِ جوی کہ جامِ سفالِ کو در بزمِ خاصِ رخصتِ شمعِ مالِ کو فرمانِ کجا و وصلہٴ متثالِ کو نو مید گشتہٴ ایم نوید وصالِ کو
گفتم اگر نظیرِ نظیری ترا مرغ ای حسرتی کہ بجانِ بمثالِ کو	
کلِ توبہٴ رنجِ اکھنڈ از توبہٴ پشیمان ہم بلغِ بزبانیِ ہم راغِ برعسائی	با حقِ محبتِ آئے نوشِ مسلمان گلےٴ سنجابانِ و گلےٴ بیابان

چون گل بچمن گدز پچانه مے برکف از پنج چوپر سیزی پر سیز کن از زهد بے شاد و مے یکدم حیف است اگر باشی تا غصه نیابد جای شور و جوم آورد تا چند بجان بشم از دلدهی دشمن در روز و شب هجران فرقی نتوان کرد از و هم عدد تا که بیدار بود چشم اینک حجازم شد وین پرده بسازم شد ای حسرتی آتش زن درد قریبی	چون بلبل دستان زن منانه غزل خوان و رذوق طرب داری بهم کاسه تان گو خانه تبه گرد و درسیکه دهان شو تا موی پند زوره اسی عیش فراوان شو ای دلبر عاشق کش آرام ده جان شو ای ماه نمایان شو اسی مهر درخشان شو اشب بحریم او ای دل تو نگهبان شو مطرب زنوا بس کن تجال حد خوان شو پیمانه بچاک افکن رو بر سر پیمان شو
--	---

تا چند زیبوشی با چنگ و غزل جوشی
مے خواری و مے نوشی است عرفان شو

خون بدل شراب کرد و عشو چشمست تو خاطر ما شکسته دل بر قیابسته گرد بر آورد بے از دل اهل نکست خون چکدم ز دیده تا ناگرسته ام بیابغ	داغ و دهر بشنخ گل دستمه گل مے بست تو داغ کند دل فلک شکست و بست تو شوخی گرم رقص تو تیزی چیت بست تو ساغر مے بدست او دست عدد و بست تو
--	---

آن بغور و رهوشان این تبواضع کریم
لطف فراست حسرتی شعر بلند و پخت

<p>ای چشمه حیات لب جان نواز تو برکش نقاب طره برافشان و می نبوش بوسه چمن که ناز بران میکند صبا دارم امید وصل باین طالع زبون رنجور از آنچه منع کنی پیش خواهش گنجائی دو صد حسم درد و جام حیات مطرب نماند تاب دگر دم به ندم بستم خوش بروی و سادوس در جواس</p>	<p>عمر خضر حکایت زلف دراز تو بردار گر کشند گوسیم راز تو گردیست برفشانده دامان ناز تو یارب چه دیدم از گنج عشو ساز تو میلم زیاده شد بتواز استرا تو ای من خراب ز گس جاد و طراز تو آتش بهیچ کد ز لواها ساز تو نیکو تراست خفتن باز ناز تو</p>
---	--

داغم ز رشک شعبده ات حسرتی کیا
چون شمع میگرسیت ز سوز و گداز تو

حرف الهام

<p>تا آه از درون پر آتش برآمده اندازم شمشوک حست نگاه داشت جز وصف چشم مست تو هیچ از لیم زنجیت گل را تصور نیست تصور دماغ نیست آن سگوه ناشنوبعد و عند رنج حیف</p>	<p>همسایه ام ز بیم شوش برآمده آتش پیا سبانی آتش برآمده دام ازین سبوی بنیش برآمده دیوانه نیستی که پریش برآمده نازک مزاج ادچ بجا کش برآمده</p>
--	--

<p>رو از جفا منال جفایک برده شادابی و شکوه گلستان بهم زدند هر شعر در ناک که آمد ز دل برون پر کار و ساده سپو تو بعد از زمانها</p>	<p>کنج سر وی ز پشت سیادش برآمده خور بر سپهر دیا برابرش برآمده تیر سیت کرد و نه ترکش برآمده از پرده پر منقش بر آ من</p>
<p>کو شعر و کوشن که نظیری که حسرتی صحت به پیر میکده ام خوش برآمده</p>	
<p>شبهه ای که او بتماشا برآمده آن کوی قبله گشته و بر خاست اخلاص هرگز بکنه این نرسیدم که حسب پر عالم خراب آن لب بیگون چنان شده است کاوس گو برستم و ستان که پیش رد از لعل آتشین تو یا قوت خاسته نازم به بخت خویش که بهنگام شملی از بکر کسب فیض از آن کوی خلدیک از پیش من رود و بشتابی که فی الشل</p>	<p>شیر بگوش زرقه جبر برآمده شیخ از حرم زبکده ز سب برآمده پنخان زرد در آمد و پیدا برآمده گز گل گلاب حاتم و صهبا برآمده ترک نگاه یار به نعیم برآمده از طره تو عنبر سار برآمده گوهر بجای آب زرد یا برآمده باد از چمن شیم ز گلها برآمده یوسف ز بهت کاخ زینبی برآمده</p>
<p>بر حرف نغز و شیوه شیرین حسرتی شور سے ز طوطیان شکر برآمده</p>	

<p>آن مهر و شمع ز شبتان برآید با جان برون برآمد و این هم گمان نبود هر گوشه در سربا به دلی است یوسف آورده غیر اگر دوسه اشک چه میکنی از بس دما از سبب هجران شنیعیام چون دید خضر نوش لب لعل یا گشت سویم نیامده است عدد و حیریم او شبنم خراب و رنگ رخ گل گشته کرد</p>	<p>یا مهر و سمش ازل انسان برآمده صد حیف ناوکت ز دل آسان برآمده در مصر که چو یوسف کنعان برآمده چشمم مژده بسم زده عمان برآمده دایم ماه و مهر در رخسان برآمده این چشمه به چشمه حیوان برآمده پیش که رفته باز که چمنان برآمده پیش از طلوع خورشید بگلستان برآمده</p>
--	---

دے حسرتی شمر دلف مآلف رایک
 امر و زخمه سنج و سخن دان برآمده

<p>حسن هر چیز هر جا بے بغارت برده نه غرض شهرت خود بگونه رسوایی کس نقض چنان وز می کام گرفتن خوش بود نغمه موسی تو باز از من امینده می نشینم بیکر کو تیر دشمن خوشم خلوت آراسته لیلی به ندیمی خوانده</p>	<p>از ملک سود ز درویش حنارت برده طبع شوخ دل خلق بشارت برده خوشترک اینک که گداز بکفارت برده لقمه روستی تو از درو نصارت برده گریه مهر تو از مهر حسادت برده بزم پیراسته شیرین بوزادت برده</p>
---	---

حسرتی چون غزل خوابه نظیری خوانده

از من اندیشه معنی و عسارت بر د	
<p>سینه کمبشوده و دامن بشراب آلوده شده لطف است گزهر عتاب آلوده نخه شوخ تو می گشت حجاب آلوده آمد از زم حرم بغیان چو شراب آلوده دید چون دیدن عیب ارباب آلوده</p>	<p>شب در آمد ز دم سر خوش و خواب آلوده بوسه می نامی و لب می گزنی ای شیرین لب آه از دشمن دستخیز نگاهش کامشب سکوه بایستی و کردیم پاس از شادی یاد نادر و دیگر از من و حیرانی من</p>
<p>شب برو بخودی از دیدن روی تو گرفت حسرتی بود چو علت کباب آلوده</p>	
<p>خلوت بزم یک ساخته یعنی چه راست گوی بودی و کج باخت یعنی چه این زمان تیغ قبل آخت یعنی چه نیم شب بر سر من تاخت یعنی چه غیر در بزم طلب ساخت یعنی چه گوش بر حرم نینداخته یعنی چه فاطر از خطره نپرداخته یعنی چه علم از دار برانداخته یعنی چه تو بجز آینه نشناخته یعنی چه</p>	<p>پرده هر جازخ انداخته یعنی چه چه خط داشت ره راست که برگردیدی پیش ازین خاطرت از نام جفا میل زید روز با خویش بصد مهر مراد داشته بنود لطف چو بگانه بود در صحبت گنجمت کز مهر عشق تو ز پافتام مسند شاه که باد خشک و خار کجا عشق در محو نشانت تواند ره عشق جلوه شاهد هستی است این کنون</p>

بابت عثوه گری مفت بر عیاری
حسرتی نقد روان باختیم

خوش آن زمان که به نیروی جذبه بآب زمزم اولو شفا زد دل شومیم سحر ز خواب چو خیزم بروی او خیزم فلک نمیشنود ناله مرا هر چند بیا طواف حسینم رسول نتوان کرد ز حادثات فلک بس معلوم نگدم چو خون جانوران حلال نیست ردا بجز خود نپذیرفتیم ایم معبودی	روم بطوف حسینم رسول بیت الله چنانکه شسته شود گردن بیهوده بشام چون شنیم شنیمش به تجاه بگوش کعبه رسام صدای و آفتاب بدیده گردش گردم چنین است ندگاه بجانه تو گریزم که هست جاسه پناه مرا چگونه کند ازستم زبون قبا بجز خدا و برین مدعا خداست گواه
--	--

امید هست که هم حسرتی ز لب دم مرگ
بر آید اشهدان لا اله الا الله

بجز برق تازا برش مشوخ ادانسته ز خدنگ غمزه جانم شده ریش ریشیم بر عشق کار سازی بر حسن رازداری همه ناز مایه تو دل و آن باین خرابی چو روم بنیم باشم چو کیم رجوع زانکو	ز ریش غب را مده پیش شبانسته خبرش رسان که تیر تو به مدعانسته به پیام راز نقشه عجب از شبانسته که بعد کرشمه در وی ستم نبوانسته نتوان نهاد گام بجز از شبانسته
---	---

که خبر دهد بخبرد که پیش غمیشترین سبب فلاکت من طلب سلامت من خجلم ز رشک بزمش که نگر و هیچ پروا ز هجوم عاشقانش نتوان شناخت هرگز	بد و صد کرشمه رفته بخت ارادشسته که بگنجها شنیدم همه از دهاشسته که فلان چگونه امشب ز برم جداشسته ببر که بوده شام و صبح بر کجاشسته
---	---

در یازدهم فی را بنیال خاکی عاده
چو به پیش قصر سلطان نگر می گذاشته

از دیدن تو چشم بگلزار آمده هر که که عزم خانه نمودی ز بوستان زاهد ز محفل تو سیمیت خاسته مشغولیش ندا دبدل فرصت نظر بیرون میاز خانه که هرگز ندیده ام چون باد میخیزد و چون سرو میچید از آگشتم از غم عالم به بند تو آوازه خرامش در پیش چنان گشت بے شمع هر چه هست بکاشانه دیده ام ساتی سرو بختا و دها جان نسیم آن نقنه با که از پی نسیم داذ خیره بود	بلبل با پرخ تو بگفت ر آمده شمش از پله تو برفت ر آمده دیوانه رد بروی تو بشیار آمده صد بار یار بر سر دیوار آمده بلبل بران گله که بیازار آمده سر مست باده از بر اعیان آمده آرے خورشید مرغ بگلزار آمده کاهوز دشت و کبک کلبه ساز آمده روزے که یا شمع شب تار آمده ابر بے سوزای خواهش میخوار آمده امروز بخت حشم تو در کار آمده
--	---

دعظا سچنان گفتم که اگر تیرم

شب حسرتی از خانه خمار آمده

<p>آینه منفل ز رخ یا ر آرم آن چشم مست آفت هیار آمده تسج چون گینخته ز نار آمده آن سادہ رو بین کہ چہ پر کار آمد اشکم چکید لاله پدیدار آمده فرخندہ طائرے کہ بگزار آمده پنداشتم کہ از براغیار آمده از ذرہ تا مہجر طلبگار آمده در ساعتی کہ یار بیزار آمده</p>	<p>مہر آسچنان کہ بہت نمودار آمد دیوانہ ناشکیب نمودن شجاعت نیت در دانہ اش ہر آنہ سیری عجیب بود بیند مرا زد و رو بکف گیرد آئینہ خوی از رخت فدا نمود اگر گشت گل مشت گلے تجھ مرغان دام برد باز آمده است بر سر الطاف کسب بینم جمال دوست میر کر اشود یوسف رُخان زہر طے گرد آمدند</p>
--	--

غز مش شنیدہ جانب گشت کہ حسرتی

مستانہ چون نسیم پفتار آمدہ

<p>امروز از چہ شوق بد لھا خفا دہ نورے کہ در بد بھی اولی نہادہ روشن دلی بدیدہ بینا نہادہ جلد و سے و انتقام بفر دھا خفا دہ</p>	<p>دیدار خویش را چو بفر دھا خفا دہ یک لمحہ از عجب تی برق ظہور ست بر چشمھا سے تیرہ دلان مہر کردہ خوشنود و ناخوش از ہمہ دیر در گشتہ</p>
--	---

گر آرزویتو بدے کم بود گیر
 آخر خودش بشیوہ ترکانہ بردہ
 بخشندگی طریقہ تو عفو خوے تو
 آتش بنانوادہ سرخون میرنی
 روز گشش که تشنه خون دج عالم ات
 ما از ہواے جلوه دیدار خستیم
 مشکل بود رہائی جان از کنگر تو
 بندے باز طرہ خوش حسم فخذہ
 ہرگز غریبیت ز تو جان بجان تو
 لطف زبانی ز تو را ہم نمیبرد

دانی ہنرا گونه متنہفادہ
 آن دل کہ بطیب سبر ما نہادہ
 شوق گناہ در تہ دلمہا نہادہ
 از شعلہ کہ در کف موسے نہادہ
 ذوق ہنرا سراغ صہبا نہادہ
 تابے عجب بعرض محلی نہادہ
 سامان دلعنریب مہتابا نہادہ
 داسے برہ ز رطلب پیپا نہادہ
 بیصفرہ رسم غارت و یغما نہادہ
 کاین دانہ نریب بصد جانہادہ

ای حسرتی ز کثرت و قافہ خود نظم
 رسم جدا رطل ز اجتنافادہ

حرف الیا

زین ہوش کہ من ارم مدہوش شراب
 ترسم کہ مرا شخے از اہل صفادہ
 حوران پر پرورہاں بخو خورا

دین خلوت بمعنی بزم سے ناب و
 بردا من آلودہ داسے ز شراب و
 در دیدہ چنانیکو چھپہ نقاب او

گر رشک برد جانم در شوق برد تا بم	آن زلف بزم بہتر آن طرہ تباب اولے
گر شہرہ نیگہ رود دشمن بخورد دست	گر بادہ دہی ساقی با پختہ باب اولے
کل چہرہ کشا آمد لب لب لب لب لب	ابرے بزم آمد ساقی می ناب اولے
ہم سجدہ ہم ساغر بردست گرام شد	ہم شہی و ہم رندی در عہد شباب اولے
در انجمن پیران باید بادوب دم زد	گستاخی و بیباکی در عہد شباب اولے

از حسرتی نشید چون پیچ نے آید
این رند حسنہ را باقی مرست خراب اولے

تا کجا بطبع وصل شکر حسد کنی	عشق آبیخت زہر ہوس چند کنی
تلخ گفتی و شنیدیم حجاب اپنی تیت	میتوانی کہ تلافی لشکر حسد کنی
مدعی از سر آن ناول شرکان بگذر	سینہ آماجگہ تیر بلا چند کنی
ای محبت تلخ خوش پوچھ بیہا آید	طفل را منشیہ پیران غرور مند کنی
بند را نیست بیلان طبعیت کار	کار ہا بر منط امر حسد او ند کنی
نخواہم کہ با منون دل تو بکشایم	نتوانی کہ با منانہ مرا بسند کنی
آہنا ہم ز تو آزرده کہ مشکل دیگر	دل من شاد و صبد و وعدہ و سوگند کنی
سی و کار نہا و حجبان کار مدار	و دھجبان از تو اگر کار باین بند کنی
ہر کہ از دوستیت دم زندا دل اورا	ہر سگال پدر و دشمن من ز زند کنی
نتوانی کہ بر تی بخی زہرہ از کام	ایکہ در جام رستہ بان شکر و قد کنی

حسرتی مرد اگر فایده ات چیست خبرین
کہ دل غیر مابین واقعہ خور سند کنی

بر روی خوشت نقابت کے	از اہل نظر حجاب تاکے
جرات ز عنایت تو سرزد	بامدعیان عتاب تاکے
ساتی بفسردہ درونی	استیجشن شراب تاکے
دلاکھ بس ناگزیر است	از باد صبا حجاب تاکے
درماہی سپھر رکشادند	بر بستر ناز خواب تاکے
بس منفعلم ز شکوہ گرم	گلاب تاکے
مطرب برنج نواسے بسمل	جلباب نے ورباب تاکے
بے پردہ حدیث عشق مکرن	از شعر و غزل نقاب تاکے

دیوان تو حسرتی بیاضی است
از منتخب انتخاب تاکے

این باد درین حجاب تاکے	این آب درین سہراب تاکے
در روح و جسد علاقہ تاچند	در ظرف گل این شراب تاکے
این طائر عرش آشیانہ	در مزلبہ خراب تاکے
این پر تو نور رازی کیف	در سایہ آفتاب تاکے
مہرجم و خاتم سلیمان	پامال درین خلاب تاکے

آخر نہ دولت اسیر شوخی است	ای صاعقه اضطراب تاک
زین شیر و جان کہ در لبشت	گرد و بد با ہم آسب تاک
در شیب کہ نو بہا عقل است	دیوانگی شباب تاک

نزدیک سید حسرتی مرگ
دوری ز رُحوب تاک

آمد ابرو میدہ پیغام مے	موسم گل نیز ساقی جام مے
لالہ چشمک میزند بلبل نو ا	میرسد از ہر طرف پیغام مے
پاس ناموس نمان نیک دلا	تو بہ از ہر چیز دریام مے
مختب ہم گریا بدین منع نیست	میدہ ساقی صلامی عام مے
سرخوشت گویند تا پایان کا	خوش بود آغاز مے انجام مے
بوسہ مستی از لباس گل نخواہ	دو خندان جامہ بر اندام می
بستہ دست و دیوانگیست	زان دل شوریدہ شرم مے
گر شراب کہنہ دقت بخیرست	تازہ گردان جان بن از نام می
پاس عرض پارسائی میکشم	زان نیام پیش تو ہنگام مے
ہم مد صوت ہم فصل صبا	میکشایم روز و ما از جام مے

جمع صندین از تو آید حسرتی
سجہ در دستے بستے جام مے

<p> با جذب شوقِ راهِ مستمِ گم نیکی مارِ امیدِ مهرِ نر اید زمانِ زمان تو خشمگینِ زمین و من از راهِ سادگی فریادِ وقتِ تذکره عیش و شمن است شادم ز بسکه خوار شدم پیش از همه جانِ میدی دلا بولایِ بتان باز دستِ بذیلِ دامنِ دلدار میرسد خندیدنِ رقیبِ بحالِ زبون من </p>	<p> ناچار آمدی که ترسم منی کنی چندانکه بر رقیبِ ترحم منی کنی داغِ زروے نازِ نگه منی کنی گوشتی که بر من و دظلم منی کنی اکنون نظرِ بخواری مردم منی کنی جذبے کر دچکد ہم منی کنی سر رشته خیال اگر گم منی کنی خوش آمدت اگر چه تبسم منی کنی </p>
--	---

می جام وصل نیست که از غیر کم دهد
 ای حسرتی چرا طلبِ خمِ منی کنی

<p> از خونِ دلِ تپانِ رستمِ هائے کیستی هر دم بزمِ دلکشِ جانان گذارتی ای جان که سیر و شکِ کج در مانعِ ست بالائے آسمان برین این همه صعود پنهان نکردم از تو که بیمار کیستم فردا می حشر و عدلِ امروزش ای رقیب عمریت سر ز غرغره منظرِ منی کنی </p>	<p> ای جان بحسرتی که متنای کیستی ای قاصد خیال ز اعدای کیستی محو شمیمِ زلفِ سمن سائے کیستی ای حسرتِ رقیبِ تو غوغای کیستی بارے تو صم گجو که میجای کیستی بان سادہ خوش بو عدہ فردا کیستی طاقت گداز و حوصلہ فرسای کیستی </p>
---	---

<p>جان میدهی دعتده برابر و نیرنی ای زلف دوست ایدل جانم اسیر تو سرشته و شکوه ز اجتناب نیکنی</p>	<p>ایجان ہلاک نازول آراسی کیستی طوق گلو و سلسلہ پائے کیستی اے آسمان ہنار و کیکیا کیستی</p>
	<p>عشق است در شک و گمانہای بد پر ای حسرتی کہ دالہ و شید اے کیستی</p>
<p>از عرش بود رہ سبر اے کہ تو باشی عارض نمودی و دل از دست بردی دل مطلبی از من بیدل چہ بلا سی بیرون درم با تو باغ اربو دم جاے گل را بنود رنگی و بوے کہ تو داری با من ننشینی و عدد و انگزینی گر بخود و گر بخیرم جاے پاس است در بخشش دم ز ترنم نتوان زد</p>	<p>از جاے رو و جای بجائے کہ تو باشی پہنان ز نظر جلوہ نمائے کہ تو باشی مفسل نشا سنده کدائے کہ تو باشی در خویش گنجیم بفضائے کہ تو باشی مہتاب باشد بصفائے کہ تو باشی بھر کہ تو ہستی و برائے کہ تو باشی از من چہ حساب است بجائے کہ تو باشی ای زھرہ بدین ساز و نو اسی کہ تو باشی</p>
	<p>ہاں حسرتی از راز نہانی خبرم دہ فرزائے دیوانہ نمائے کہ تو باشی</p>
<p>دل دادہ نہ درد دل ز اچہ دانی عاشق نشدی خواہش وصل نمودی</p>	<p>درد امانہ حال گرفت رچہ دانی برد دل گذر آسچہ ز انکار چہ دانی</p>

از لطف چه آگاهی و آرا چه دانی ربنجه که بر شکست تو ای یار چه دانی ذوق گذر وادی پر خار چه دانی تو مرتبه دین خوش بار چه دانی تولدت آه پس دیوار چه دانی بے مهری گردون جفا کار چه دانی	نه چشم عنایت نه ز کس بیم جنایت یاری نگزیدی و قریب نشیدی ای گل بدلت خار محبت نخلیده معضوقی و با خنده لب ت را سر و کار در انجمن عشق ترا نیست گذاے با ماه و شمع نیست سر و کار دلت را
--	--

داغم که ز بیتیابی شوقست و گرنه
ای حسرتی تاین طرز دل افکار چه دانی

شعله رنگ رخ گل بینی داغ لاله بدل گل بینی برق را اگر بتا بل بینی کار عشاق تحمل بینی آنچه تو از اثر بل بینی مهر را آفت لب بل بینی	ایکه سوز دل لب بل بینی گر باین رخ بگلستان آئی شوخ تر آن مهتابان یابی غیر بتیاب زگستاخیهات دیدم از زنگس ستا نه تو صبح گل چین بچمن بے آئی
--	--

حسرتی سایه آن لفت شناس
غم و پیچ که لب بل بینی

کاریت سهل حیف که دشوار میکنی	جان از رقیب خواهی و اصرار میکنی
------------------------------	---------------------------------

<p> کوئین رونماے جمالت نمیشود در طیفقت ز کینه فروزند عنصری در پیش من ز لذت آمیزه نیست کم ساقی بده که باده باندازه میدی نقصان کمال خواهد و در حیرت مرا شوق رُخ تو طبع ز حیرت بر گرفت بے پرده تاب جلوه ندارد کسی از آن در هر لباس جلوه دیگر بے مخی مجنون بدام طره لیلی در آوری از شمع شعله در دل پر دانه میزنی </p>	<p> با ما چه دین که حسنه یار میکنی جرم تو نیست کاین همه آزار میکنی شیرین اداسی که بانکار میکنی مطرب بخوان که نفسم بهنجار میکنی صالح نکرده و زیانکار می کنی دیوانه معین نمایی و همیار میکنی خود را بعد لباس نمودار میکنی دلها بطرز غیب طلبگار میکنی قمری به بند سر و گرفتار میکنی بلبل فدای شیهه گلزار میکنی </p>
--	---

بے حیل و حسرتی نتوان گفت خوش بود
گر عزم طرح صحبت اشعار میکنی

<p> اگر نگه ز سوسه دشمنان بگردانی کنی چو عزم تماشا بے باغ گلچین را چو بنیت دم اظهار دوستی با او و دوچار شیعه شوی گر بر دوز عاشورا بجلوه کوکب مهنت اختران سیاه سازی </p>	<p> بلائے آه من از آسمان بگردانی چمن طراز ترا ز باغبان بگردانی زمن نگاه و ز دشمن زبان بگردانی به نیم خنده دلش شادمان بگردانی بعشوه احسنه ز آسمان بگردانی </p>
---	---

<p> بہنیم خذہ کہ بر گل کئی بجان خلیش زعشہ ہاے نہان تو با عدو شام الارسیق نصیحت شعار میخو اہم بش حن ثیاب جمیل مینوے بذکر اوق مسکین ختام کا فری جان من زہوای بہشت رو صمان بذکر دکشتے نمے طہور بہشت </p>	<p> ہزار را زد در بوستان بگردانی بچند روز مرا نکبتہ دان بگردانی کہ خاطر من ز نشاط عجب ان بگردانی طبیعت از قصبہ و پرینان بگردانی دل ز بادہ آتش نشان بگردانی بو صف جلوہ حور جہان بگردانی دل ز رود و دوسر و دمعان بگردانی </p>
---	---

<p> بوسہ حسرتی تو خود گذر توان کردن سحر گہان چو گلشن عنان بگردانی </p>	<p> مستقرات </p>
---	------------------

<p> اہل دانش بھر کسب علم و کاشانہ ام صد سعادت رو نمود و صد بہار ان جلہ عشرت پنهان بہین شوکت پیدا سنج </p>	<p> من گھے در کوئے شاہ گاہ در نیانم محر آمد در حل یا یا در کاشانہ ام شعلہ در جاست اگر شمع اگر پروانہ ام </p>
<p> تا نداننا امیدم حرف آئین را خود راومی با رقیبان تو چرا داری خار </p>	<p> گر چه در دل شناسم پیش او باد و کرم حسرتی بنیغ من ہم بادہ در ساغر کرم </p>

چه پرسی حسرتی از گردش پنهان شیخ

حدیث شور عشق خود شنیدن آرزو دارم

مباد گویی مهر عدو که در دل است

روم ز پیش تو هنگام می کشیدن تو

مقطعات

ای فرض احترام تو از کعبه سوس بند
زان مشرق لوامع قدس از چه روی باز
بهر طواف کونیتو ای محراب و فضل
ای حج و عمره را ز تو دانیم رکن و شرط
ای آگه از تقصیر الفت چه دور گر
شیخ آریس را بتوبه سر نوشته ایم
پور قبا در ایتوبه پایه گفتیم
آن مظهر شیون صفائی که الکتاب
آنی که دل بشیوه شیرین ربوده
مرآت دل بهر چوننگ الم گرفت
جان از فشار دور و جدائی ستوده
زان پاره آتش که دلش جگر آده

دانی که باز گشت چه کرده ایم ما
اندیشه صرف تیره سر کرده ایم ما
رو جاب زمین ز سب کرده ایم ما
زین راه سطر مرحله ها کرده ایم ما
از قبله رو بقبله نما کرده ایم ما
پرسی اگر صواب خط کرده ایم ما
انصاف میدیم حجب کرده ایم ما
از شیوه تورسم وفا کرده ایم ما
آنی که جان بذوق خدا کرده ایم ما
از یاد عارضن توحب ما کرده ایم ما
از وعده وصال دو کرده ایم ما
آتش خبار و آب هوا کرده ایم ما

بر ما گیسو نامه اگر کم نوشتیم
در نامه نانوشتن تو از تو پیش خود
این نامه گر چه بعد دوسال نوشتیم
هم در طواف کونے ترا یاد کرده ایم
در کعبه داستان بدیح تو خوانده ایم
هم بهر تو برده متن نموده ایم
هر جا بے کان محل اجابت شمرده اند
در ختم نامه عرض دعا گزیده ایم
و آنکه دعا بوضع دیگر چه حاجت

ای باد بگلستان دھلی
با آن گل تازه گو که از داغ
بستی چو در چمن بر رویم

دانی که اعتماد صب کرده ایم ما
صد گونه عذر ها بسزا کرده ایم ما
آنا حسن را ناز بجا کرده ایم ما
هم آرزو سے تو مینا کرده ایم ما
و اندر مدینه بر تو شکر کرده ایم ما
هم بر صفا دعا بجهت کرده ایم ما
حق و فاد محض را داده ایم ما
ای حسرتی حذر زریا کرده ایم ما
چون بارها بکجب دعا کرده ایم ما

روزے قدر ترا گذارے
شد تخته سینہ لاله زارے
سوے قفسم بیا تو بارے

رباعی

لطف و کرم نیست سبب سبب
آندم که کشم رخت ز دنیا یا سبب

الطاف تو بر بند عاصی عجب
نامت بلب و تجلیت در جان باد

ز نیگوئے سپہ کلیم و روسیہم	کالمیس کند عار زیاد گنہم
رباعی	
توبہ ز ملاہی دمناسی توبہ	وز ہر چہ کہ از بند نخوہی توبہ
بندیر و خط عمو بصیب نام کش	کردم رسد صدق الہی توبہ
دیگر	
نہ خوش آید مرا مقالات حکیم	نہ دل شکند ز بندہ و نہ دل ندیم
شاید کہ بیاوردشیم زلفی	اشفتہ نشسته ام بامید نسیم
دیگر	
شب شیرہ روح از کلامش میریت	صہبا از لعل لاله فامش میریت
میگشت و نگشتن از ادایبارید	میرفت و ز رفتن از خرامش میریت
دیگر	
گر پر شدم چہ غم شبام بخشد	در مخمورم شرابام بخشد
گر روز سیاہ شد چو شب باکی نیست	در روز سیاہ آقا بم بخشد
دیگر	
از زلف سیہ برو نقابے درکش	برقع بر رخ چو آفتابے درکش
وز ستر و عفاف گرنہ تنگ آمدہ	بامن بچمن بیا شرابے درکش
دیگر	

نہ قطرہ زن طریق مستاقی باش		نہ در کو منحنی و ساقی باش
عمر ابد و وصال جاوید طلب		فانی از خود شود بوسی باقی باش
	دیگر	
ایجا نفعی غیر ثبات نبود		ایجا سخن بجز اشارت نبود
فہم سخنم گر سخن معذوری		ایجا ہمہ معنی است عبارت نبود
	دیگر	
بلبل کہ ز عشق گل حسنین میاشد		ہانا لہ و سنا یاد قرین میباشد
تنہانہ ز خود رود کہ از گلشن ہم		گر بنمایم کہ گل چنین میباشد
	دیگر	
این قول قدیم از افادات حکیم		ہر طبع سلم منیما ید تسلیم
از ہر چہ کہ ناخوش بہان ناخوشتہ		بیگانہ و شے را شایان تسلیم
	دیگر	
من تشنہ و سیراب ز صہبای خم دم		من کعبہ خویشم و کلیسای خودم
باغیر خودم ہیچ سرکار نیست		من عاشق و معشوق خود آرا می خودم
	دیگر	
ہر صبح ترا بختوے باشم		ہر شام در آرزوے تو میباشم
گفتی کہ فلان چگونہ میبایستی تو		تو باش بخو کہ من نکو میباشم

	دیگر	
چندے بحریم شہر یاران رفتم ناچار بکوی میگساران رفتم		چندے بحریم شہر یاران رفتم ناچار بکوی میگساران رفتم
	دیگر	
خود بینی و خود سرائی خود راست توبہ شکنی و توبہ فراموشی است		در دیر مغان بُتِ خود آراسته است اندر نظرش کمیست مستی و عفاف
	دیگر	
نہی بچو قباد سے، و جبکہ باید ریت دشوار اگر هست نے باید ریت		از خاکی و چون خاک همیاید ریت گفتی کہ چوم ده ریتش دشوار است
	دیگر	
اصرار بے چو رفت ساقی گردید گفتا این نیز القاتی دید		دے سترتی خسته ملاقی گردید گفتم زہمہ گذشتی آلا از می
	دیگر	
در پیر و جوان شہرت خود کامی بد نامی تست یا نیکو نامی تست		در شہر حکایت می آشامی تست گفتم بتو آنچه بود دین خود در یاب

دست

قصا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

در لغت

گر سر بہ آشتی و مدار ابر آورم
و حدت سپردہ منصب عبا گری مرا
از قید نہ رواق نگارین بدر روم
ہر گام غول و صمد کو تاہ ورہ دراز
آن بادہ نوش پاک بہا دم کہ شہید
رندم و بے گاہ جدل با فحشیر
ہن نکتہ ہائے نغمہ نذر انجمن
از ذکر و شکر نفس اگر مستی آورد

پر خاش از سبکت در و دار ابر آورم
گردے ز کاروان تو و ما بر آورم
یوسف ز بہت کاخ زلیخا بر آورم
مسئل سرے بعالم بالا بر آورم
مہنگام دار و گیسر زینا بر آورم
دودے زد و دمان لم و لا بر آورم
در ساعے کہ بادہ زمیںا بر آورم
فریاد یا معین اعیت بر آورم

فرسوده رسمهاست جهان ناخوش است
 از بهر کسب و سرخی سایه ممب
 کجوش شمع در رنج و گریه میکده
 از روی شید و زندق و باندا از رنگ دیو
 در خانه ریشیه و پیا نه بگذرم
 طاعت سرشت گشته ز دل چون بزرگ
 سجاده گسترید که خواهم نماز کرد
 دیوانه رفتن را بکلیت زان
 اندرزهاست تنج بشیرینه بیان
 چون جیل علم نیز نقاب جمال است
 از طرز عارفانه هر طبع خطبرد
 دستان جان نواز و نواهاست و کشا

گنج هر زکات و لعل ز دریا بر آوردم
 برخاستم که شمع غنای آوردم
 من آن نیم که دم بدارا بر آوردم
 در دل هر آنچه نیست ز لبها بر آوردم
 و ز ذکر حق میکده حاشا بر آوردم
 مستی بجان شسته نه آزار آوردم
 پیمانه آورید که صعبا بر آوردم
 که لاو که اله و که الا بر آوردم
 در ذوق ناسلیم که ارا بر آوردم
 از هر دو لوح سینه معرا بر آوردم
 ابیات و پسند اجبا بر آوردم
 بر شیوه طیور خوش آوا بر آوردم

گر بر وصف شاهد و صهبا بر آوردم

انکار طبیعت و انا بر آوردم

شتاقم آشنان که بیکدم بهم شدن
 نازم سبب عشق که از نار مشتعل
 از یکدوا و آه شعله نشان زبانه خیز

صد گونه حسرت از دل شید بر آوردم
 انفاس هر دو صدم آسا بر آوردم
 آهمن دلی ز طینت خاها بر آوردم

گویا بوصف خندہ پنهان قصیدہ است
 خاکم بسر کہ با ہمہ غیرت بزم دست
 ہرگز بیج شغل دلم و اندک کجاست
 نے روی مل بسوی نجوم است کز بقا
 اندیشہاے سبغہ ستارہ و اکسم
 وجہ ترا شمع از پی تیرخ اہبات
 گویم زخیر و طالع و مستولی و قران
 آگاہ از صناعت طب نبیر تیم
 نہ صوفیم کہ از اثر لذت سماع
 نہ مطرب کہ حسن ج بچخ آدم از فوا
 نہ عاشقم کہ از لقب آہ شرارہ بار
 نہ عاشقم کہ غازہ بر خسارہ برشم
 از سرمہ آب خنجر مرگان فروں کخم
 نہ شاعر مہ شورش ہر لے در افخم
 گویم براے، اخذ جواہر قصیدہ ہا
 گویم سخن کہ بوسہ شیرین ربایے
 اما براے آنکہ دہ بیتے گزیدہ

آن نالہ ہا کہ در دل شب ہا بر آؤم
 خواہم کہ کار خویش ز اعدا بر آؤم
 کار کیہ از ہواے دل آؤم
 روے مخدرات خفایا بر آؤم
 مرکز ہفت گنبد خضر ابراؤم
 علت براے گردش آبا بر آؤم
 احکام و مضمرات و نجایا بر آؤم
 تا خویش را نظیر سیجا بر آؤم
 رقصہ زخم جہان تہماشا بر آؤم
 فامید را بزمرہ ازجا بر آؤم
 دود از دمار گلشن و صحر ابراؤم
 پایچ و تاب زلف حلیمہ بر آؤم
 دانگاہ دست از پے نیما بر آؤم
 شور طرب بجمع احسا بر آؤم
 مدح از پے گرفتن کالا بر آؤم
 سنجم غزل کہ کام ز سلسلے بر آؤم
 اندر ثنائے داد و دار ابراؤم

بیگانه سیرم ز طریق سخنورے
 اول باب چپٹے کوثر و ضو کھم
 آن کو چمن طرازی بستان مرح او
 آن کو ترانہ سنجی گلزار لغت او
 سلطان دین امام رسل شاہ نبیا
 شاہین مخترا و چو شود بال پریشان
 خاک و دشت کہ سرمه اہل بصیرت
 ہرامروہی کرتو بگو شمشیر خورد
 حرفے گراز فروغ جمال تو کہ نسیم
 افسانہ حقیقت بھستہ چو سردیم
 گاہ شنائے غالیہ خلق و لکشت
 از یک حدیث لطف کہ بامن کہنی بخوار
 اگر بخت برد تو برد سجده ہائے شوق
 خواہم بر آستان فرسعت نہادے
 شاید فتد گاہ بایوان جاہ تو
 خط غلامے تو بدست عمل نگار
 از داغ بندگیت حسین باگزیریت

گاہ سے شعر دم ز تو لابر آورم
 دانگہ نفس نعت مژگی بر آورم
 ما و اسے خود بخت ما و ابر آورم
 اندیشہ چون بہار طرے ابر آورم
 کز بندگیش پایہ والا بر آورم
 خواہد عدد کہ شہیر غنت بر آورم
 گوید کہ کام دیدن اسے بر آورم
 از جان و دل ندائے اظہار آورم
 گرد از نہاد صبرہ صبا بر آورم
 عشق مجاز از دل بر نابر آورم
 زانگونہ بوے عنبر سار ابر آورم
 مضمون صد ہزار تلی بر آورم
 نے انجمن کہ از ہمہ اعضا بآورم
 تاسر ز ساق عرش معلے بر آورم
 خود را منہ از بام ٹریا بر آورم
 امروز شد سپردہ کہ فردا بآورم
 خواہم کہ آفتاب زیبا بر آورم

دستم نگار بند عروس میخ است
 طعم ترانه سنج شنای کمال است
 آن ساحرم که مدحت شیرین اگر کنم
 گاه به برسم وعادت مرغان بستان
 گاه صغیر سنج بود کلک نطن بم
 که عهد است پیام بالفاظ سینم
 از بیت عاشقانه بشوق وصال خود
 از شعر عارفانه زاو باش و سوتیان
 در سلسله مطلب آغاز دارسم
 چند از گزاف بیمزه شورے در کنم
 بر عرض حسن خاتمه حتم سخن کنم
 شام سپهر بار گها بندن پرور
 آتش بکار و بار مغان عجبم زخم
 هم غرزه آورم ز پے انکسار نفس
 گویا زاده ام بهند و لے روز بخیر

بنو و عجب اگر یه بیض بر آورم
 نشکفت گر نشید بد نحو بر آورم
 از طبع قیس الفت لیلی بر آورم
 لخت جگر سرشته نو انا بر آورم
 گاه صریخامه بانشار آورم
 که دم ز استخا و بعبه بر آورم
 معشوقه از طرب کده تنها بر آورم
 صوت و نوا سے سخن عرفا بر آورم
 در کنیف حسن را معما بر آورم
 تا کے زلاف بیده غوغا بر آورم
 زان پس که یکد و حرف تنها بر آورم
 خواهم که نام کهنه ز دنیا بر آورم
 و زویر مهند موجہ دریا بر آورم
 ہم بھر کھر کھر سراپا بر آورم
 یارب که سر ز ثیر و بطبار آورم

وله

جانب گلکده از دشت منیلان رفتم

رستم از حجر و بنز لگه جانان رفتم

بان و بان روشنی چشم بگریدم
 شلخی از طوبی کاخ دزد بر جوداد
 سرد آزد کجا دای پر خار کجا
 منم آن ذره بیتاب که از یاری شوق
 منم آن قطره ز عمان بیرون آمده
 منم آن ساده که رنگینی دیوم لغت
 من که پیخ مردم حسرت شاگردی شد
 چه کسداست که قدر رو بهایم نداشت
 بخرید ارمی من پیره نه نیز نداشت
 شادم از ضعف که بس پای و الا شید
 سدره بود مرا این چمن رنگ آمیز
 تا که یاد من نخند کس بدی هم کن
 بزم آسوده دلان گرمی به کامه شد
 آدم دوش از ان دار و پشیمان گشتم
 صولت حسن توان دید که با نیه شوق
 بیکسی من که بجا لم همه خوردند فوس
 مر جاشوق گرفتاری دایم کامل

تشنه بودم بس بر چشمه جویان رفتم
 طالع من که ازین منزل ویران رفتم
 در نو آئین چمن تازه حبیبان رفتم
 تا نخل تو نگه خویشید در خشان رفتم
 که پس از سیر و سفر باز بمان رفتم
 منم آن شوخ که آگاه از غولان رفتم
 ساده انداز تر طفل دبستان رفتم
 خاتم دست سلیمانم و از ان رفتم
 گرچه صد بار سوسه مصر ز کفان رفتم
 به پره و بال هوا بچو سلیمان رفتم
 لاجرم که هست گل شتم و پنهان رفتم
 نیکوئی گشتم و از خاطر یاران رفتم
 اشک حسرت شدم از چشم عزیزان رفتم
 رفتم امروز ازین دیو و پریشان رفتم
 بدر خانه دلدار هر سان رفتم
 بزیا رت چو سحر خاک شهیدان رفتم
 که پیا ل دیو خود بر در زندان رفتم

تا بکوش ز رسم کی دل من بکشد
 منم آن پرده کشای غم پنهانی دل
 شعله زندگیم باد نفس سرد کرد
 دیده منظر آب صفائی میخوهد
 در حرم دل جوان جهان جای نیست
 دم حیرت غمگین شدن تو شده وصل
 دل من شیفه و تدریسی گل است
 در شب هجر که حسرت منم کار نبود
 رشک میداشت مرا بر خرد و دل میخواست
 طبع من نازک این قوم جفا بود
 اعتبار نیست آفات همه در اصل نیست
 نه غرض کس نه بود و نه ادراک علوم
 بامیدیکه رسد ناقه و محل از پی
 قصه رفتن من چون شب هجر است در
 جستجو دل گم گشته نمودم هر جا
 حیف زان گم شده هرگز اثرش را نمیخونم
 مر جبار منزه شعر که در هر برز

زین چه حاصل که بگلشت گلستان فتم
 که پس کوچه اغیار غزلخوان رفتم
 بهوایت چو پریغ تیر دامن رفتم
 یاد آینه سحر کردم و حیران فتم
 لیک و راسته بزنگ میکنان رفتم
 چه گنجست گزینش تو شادان فتم
 بگلستان زود تاز گلستان فتم
 شمع گردیدم و تاب صبح پایان رفتم
 غم می گشتم و در محفلستان فتم
 مهر و الفت شدم و از دل جان فتم
 در سراش و در منزل دیقان فتم
 بهر هم نرمی طفلان بدستان رفتم
 ساربان و ابرو گام حدیخان فتم
 قصه کوتاه بصد حسرت و حرمان فتم
 هم در شحر زدم هم به پایان فتم
 کعبه هم رفتم و هم بر در میان فتم
 منم لکیز ترا مرغ خوش الحان فتم

نور من شمع ره خضر شد اندر طلمات
 خود ندانی اثر فیض مزار شاه است
 یارب از لطف مکرم برد و الاش رسان
 آن بدریائے رسالت گھر کیدانه
 آنکه باین لب بندہ ز فیض لطفش
 آنکه از جلوه نمائی بهیسا خلقش
 خوش دے بود که آہنگ شاییت کرم
 ساعتے خوب بن لطف توار زانی دشت
 روشن تر است و دم بزرگی وہی
 قرعہ عیش نہ از خوبی بر حیں ز دم
 نے با و ازہ ناہید شکستہ تو بہ
 نے ز غارتگری ترک فلک ترسیم
 نے پئی آگھی راز و بیر گردون
 نے درختے بنشاندہ نہ بطلے آورد
 نے رصد بستہ و نے ساز طلسمی کرد
 ماگر وہیم کہ سر دست را اُمی بہت
 اُتم بہت چہ اُمی کہ بر اسرار علیم

گرشب تار سحر چشمہ حیوان رفتم
 کہ ہم پائی دل ناصیہ سایان رفتم
 گرچہ صد بار در اندیشہ بچلان رفتم
 کہ ز فیضش نہ بدر یوزہ عیان رفتم
 پایہ در پایہ ورہ برہ ایمان رفتم
 بے تکلف بسر روضہ رضوان رفتم
 کہ ہنجار از آغاز بپایان رفتم
 بتقص نہ بر نجم شناسان رفتم
 بیاس و بشکایت نہ زد و این رفتم
 الم اندوز نہ از شومی کیوان رفتم
 نے بہنگامہ مہر از سر پہین رفتم
 نے بدر یوزہ نور از مہ تابان رفتم
 کہ سوے باطل کہ جانب نیان رفتم
 ہچنان سادہ ز آلائش طغیان رفتم
 در بگوئی کہ نہ بر طرز حکیمان رفتم
 اقتفاے اثرش کردم در مینان رفتم
 علم از دیافتم از شعبہ بازان رفتم

الغرض بیخست است بودی نصید
 راست اینست که از حوصله ام بود فرو
 فیض بویاسطه از مبداء فیاض است این
 گر نه بر جاده عرفی زده ام گام گیر
 پیچ و دم زمره لغت زلب سیر ریزد
 سرور اسوے خودم خوان کجاست آنگی
 حسرت اسوے خودم خوان کجاست آنگی
 داور اسوی خودم خوان که نوامی شبنم
 ملک اسوی خودم خوان که صغیرے بزم
 حسرتی اخترم از بند بردگر عرب

که با سلوب خرام مہ تابان رستم
 مگر از نسبت بخت ہم آسان رستم
 نے بشیر از شدم نے بصفا ہاں رستم
 کہ سرا سیمہ چورم خوردہ غزالان رستم
 چہ گشت از نہ آراشش عنوان رستم
 کف خاک آدم چشمہ عرفان رستم
 گدیہ جو آدم وغیرت جاقان رستم
 بے نوا آدم دبا سر و سامان رستم
 حن و خار آدم و سنبل و بجان رستم
 داغ از خاک بمنز لگہ کیوان رستم

ولہ

کارے بحسب خواہش دل و جہان نخوا
 بر شاخسار دہر ز نو بر اثر مجوے
 خالیست از ریزہ بقصودیل چرخ
 اگر آفتاب شعلہ زندہ دھند تو
 ہر چند دود لازم نازا دست لیک
 ہر طبع را بشیوہ نوا فریدہ اند

تغییر رسم کہنہ ہفت آسمان نخوا
 در چشمہ سار چرخ ز گوہر نشان نخوا
 بیہودہ پنج خویش میرد ز نہ کان نخوا
 از مشتری رد امطب طلیسان نخوا
 ہنگام حسیب ز آتش و خان نخوا
 کاسے ز ہفت اختر و نہ آسمان نخوا

دل بر نکاح قاصی و لولی چه بسته
 بالنفس یک مصارعت رستم کن
 زحمت میر که برندد در مصاف نفس
 گوهر که در نهاد تو ماند آن بیار
 گردل بتو دهند حبیبان ضمان بگیر
 ناراستی بطبع است مگر نهاده اند
 نه پادشاه زرد دهد و نه خدایت
 معنی چو دست داد و بصورت چیت ایلیج
 پروانه گر شوی بر شعله جاگیر
 خوشتر ز صدف از نیش است باگ شوق
 تار و زگار عمر لذت بسربری
 رد و قبول حسیت با نغم حسروی
 انداز نیل شوکت ساسانیان چو
 چنگی بشعر زن سخن عارفانه گو
 چون شاعری عطیه عشق است بهر کس
 تا کی بهند لاف سخن گسری زدن
 ای حسرتی بغم حیرم رسول خیز

زمین اجتماع غیر ملای در جهان نخواه
 خود را اسیر دیو درین مفتحان نخواه
 خفتان ز بر برون کن برگستان نخوا
 بتحیل خویش از شرف دو دمان نخواه
 و در سر طلب کنند عرفیان امان نخواه
 غیر از کجی ز طینت تیغ و کمان نخواه
 خود را اهلک خنجر نازبتان نخواه
 جام بلور بهر مے ارغوان نخواه
 بلبل اگر شوی بچمن اشیان نخواه
 آواز عندلیب شو نغمه خوان نخوا
 از روزگار حسد دل شور نشانی نخوا
 از زنده و پلاس ببر پریشان نخواه
 سامان کسب دولت سامانیان نخوا
 بجو فلان مجوی و ثنای فلان نخواه
 غیر از غزل ز دل مطلب از زبان نخوا
 بیهوده قیل و قال که این خواه و آن نخواه
 یاری از و طلب کن در آسمان نخوا

جام فدا می آئد چه پاک آستانه است	ما و اے خوشین بجز آن آستان نخواه
وله	وله
<p>امی در حدیثم تو از زاور آفتاب رویت تیر پرند نمایان همان که هست باشد چه مهر جلوه نمایی گهی بام از موسی غیرین تو سرست یاسمن آبی نمیدهد گل رنگ شکسته را از قننه ساز خونی تو یک شیوه آسمان گر روی شب سرفراز پذیرد وعده آ دور از تو تیره روز تو داند یکے بود آسایش درون کس از تو مشکل است از بهر زلف غایب سای تو هر حشر سوزندگر سپند بحیر بر اے تو دشمن در آرزوی هم آغوشی است و من بان فیض نور کیست که روشن بود جهان رخسده ماه برج رسالت که نور او خورشید آسمان نبوت کز آنکس</p>	<p>با آنکه اشرف است ز بهر اختر آفتاب پنهان شود کشف چرخ مهر آفتاب از صبح تا بشام نشینم در آفتاب وز روی آتشین تو در آذر آفتاب باشد چه باد و گویمه در ساغر آفتاب وز شعله زار و تیو یک انگار آفتاب ماند صبح دیدن عاشق بر آفتاب گر سر بر زیر داغ و گرش بر سر آفتاب امی در زار و شعله و در گوهر آفتاب ریزد برنگ نور همه غیر آفتاب گر و در شعله رحمت آن مهر آفتاب در حیرتم چگونه کشد در بر آفتاب از عرصه زمانه برافتد گر آفتاب تابنده در جهانست چه در محشر آفتاب ساید بر آستان بلندش سر آفتاب</p>

صد طعنه حقیض ز اوج تو بر فلک
 گر پر تو دهن بدوران ز نور تو
 از شید او تمامه گیهان منور است
 ای آنکه از برای هوادوست آسمان
 گر مغرب و عشا بدی در زمان تو
 تا جرم مه بتیشه حکمت دوپاره شد
 ای آنکه هست قبله عالم حیرم تو
 بگیر زوایع فرق پرستندگان تو
 از نسبت زمان تو نبود عجب اگر
 یارب چه صاحبی تو که بخواستجا کند
 در جنب ذکر تقوی عامان امت
 گر لاف دلربایی عشاق تو زند
 گفتیم بآسمان که بے شک نیستیم
 یعنی حیرم شه شرف افزا مغرب است
 اول بخنده رفت پس لب چنین کشاد
 اینمایه لاف دانش و این بایه سادگی
 زین راز هر کی آید و آنکه روشنی

صد طنز تیرگی ز فروغنت بر آفتاب
 گرد و نجوم دماه و فلک یکسر آفتاب
 یک شمع فنا و ز رویت بر آفتاب
 بے ابر پرورد سخن گل در آفتاب
 پنهان نمیشد ز نظر دیگر آفتاب
 از بیم تیغ حشم تو شد مضطرب آفتاب
 یکشام سجده اش نگذاشت در آفتاب
 اگرند ز آفتاب فروزان تر آفتاب
 هر چرخ عرش گرد و دهر اختر آفتاب
 در بان قصر جاہ ترا بر در آفتاب
 تقوا سے مشتری نکند باور آفتاب
 کی می پذیرد این سخن از زاور آفتاب
 طالع شود چنان سوے خا و آفتاب
 باید از انظر بکند سر بر آفتاب
 کای از فروغ را یتو پر تو بر آفتاب
 پرسی ز وجه نور ضیا گستر آفتاب
 در ماه نیست نیست محاذی گر آفتاب

پس عکس روی شاه نیفتد چو اندر آن
نور از کجا رباید و تاب از کجا برد
از گردش زمانه منم تیره روزگار
بنگر چشم مهر پرور سیاه من
در هر دو عالم از تو امید حمایت است
گویند روز جزا بر من گناه کار
در سایه رهای عنایت مرا بگیر
شاهان فرقت تو نبود گفت اگر
هر گل که در میان تو ریزد ز باغ من
حاشا چه چشم بست ز اضااف دوست
ای حسرتی که زان بخت و وقت دست
سر سبز باد نخله دین محمدی
خورشید دین بعرصه گیتی محیط باد
شاداب دی تلت پرموده روی کهن

گرد چنان ظهور لوا مع در آفتاب
طالع شود اگر ز سوسه دیگر آفتاب
ای پیش نور را س تو بچو هر آفتاب
چشم زند سنا ز من تا بر آفتاب
ای ماه تاب خادمت چاکر آفتاب
طالع شود بابت دیگر آفتاب
تا گردد بر رحمت از ان چادر آفتاب
ریزد چو لفظ از لب مدحگر آفتاب
بردارد من سپهر دزد پر سر آفتاب
کس و اندید دیده شپهر آفتاب
آن آه گرم کش که شود مضطرب آفتاب
تا ساز است بر فلک اخضر آفتاب
تا داز است بر سر هر کشور آفتاب
تا میکند گداز بخت و ترا آفتاب

وله

زین بعد ما و در غم دل ناگریستن
از است آبروی محبت که پیش ازین

گشت آشنای ز گشت ناگراستن
هنگاهم بنو چو سپین با گراستن

او بد گمان و مدعیان در کین ما
 داند دے که درد باوداده اند پست
 در ناله نیز نفس آهسته میکشیم
 سامان یک محیط هیا و لے هنوز
 غنچه شان و عود بسوزان مشک پاش
 با عشق بود لطف نشاط و الم کون
 هم یا مهر بان شد و هم بند کج خموش
 اند فراق کار من اینست السلام
 بگریه تا بنزدن تکمین عسریج کو
 در بزم عیش دوست متنا شک آه
 یکجا بر زبونی دل گریه هم دوست
 خود در عذاب از پے آرام دیگران
 از دوست غمزه و دلکش و از درد خنده خوش
 نفخی شنیده ایم از آن لعل شکرین
 نور آور دسینه و ظلمت بر دزدل
 کار سیلاب از آن نه تخم حواله شد
 بان دل مضطرب کوش نه بنی که یار را

بگذر استیم شیوه هر جا گریستن
 از خلق دور رفتن و تنها گریستن
 تا در نصیب کیست بغوغا گریستن
 در خور عشق نیست هیا گریستن
 خواهم بیاورم من ساگر گریستن
 بهیوده خنده کردن و بیجا گریستن
 فرخنده شیوه ایست همانا گریستن
 یا از حجاب آب شدن با گریستن
 اسی ناشناس منزلت نا گریستن
 باید بروزگار مت گریستن
 تا کی بیا د آن رخ زیبا گریستن
 مشکل چو شمع انجمن آرا گریستن
 از غنایب ناله و از نا گریستن
 که اندر مذاق ماست گوارا گریستن
 آغاز صبح و آخر شبها گریستن
 کز من نیامده مبدار گریستن
 رسوا نموده تو ز سو اگرا گریستن

مقبول یار هست حریف نشا ط دوست
 از ابر غیر آب تننا نبوده است
 گاهے حکم شوق و گاهے از غرور و غر
 بیباک گاهه ناله کشیدن زیر بام
 یک سمت موج آب و دیگر سمت موج خ
 بگریستم بنفش و گرم عتاب شد
 شورابه سرشک بزرگان عنبر کو
 خندیدن و نشاط تو فسخ شمرده
 فرخ زمانه که دگر روزیم شو
 آن سرور رسل که بدوران لطف
 آن بایه خوشدلی بزمانش روایت
 درد و ورش از ندامت متی است گریه
 بر زهر خند خشم تو نبود گفتی
 ای خورم آن زمانه که بخت دیده را
 گاهے زردی شادی و گاهے ز راه و
 امروز گریه سرد هم از دل چنانکه باز
 بان حسرتی بصره نوازان نمی نهد

بیجا بخون طپیدن و بیجا گریستن
 مطلوب نیست از مژه الا اگر بستان
 ما و بگونه گونه اداها گریستن
 گاهے بجلوه گاهه بغوغا گریستن
 خوش آیدم بساحل مریا گریستن
 در عشق رسم نیست همانا گریستن
 با هر مذاق نیست گوارا گریستن
 ما دیده ایم شیوه شیوا گریستن
 بر استمانه شده والا گریستن
 پیوند دیدار نبود با گریستن
 شد ناله چستان و معمار گریستن
 رفت آنکه بدز مستی صبا گریستن
 کاین خنده بوده است بخی گریستن
 نیروی در مدینه و بطی گریستن
 در هر دو جا کنیم دو بالا گریستن
 باقی نماند از پے فردا گریستن
 در بزم شاه حسرت بجا با گریستن

<p>بر چنین سرشک از مرده ددم بید کش اینجا سرشک از مرده بیرون نیامده تا در زمانه هست ز نیرنگی شیون باد انشای قسمت اجاب همچو گل</p>		<p>کاینجا نمی خنربند آواگرستن مقبول تر فداه ز دریاگرستن یکجاے خنده کردن و یکجاگرستن بادا چو ابرو روزی اعداگرستن</p>
	وله	
<p>نسیم صبح آمد سوی من از ساحت گلشن چو دامان کریمان آستین شادان میخیت چو آفتاب صد که آرد مرده وصل از بر جانان دل من بخل خط از دوش وقت گفتن با ز صیرت گفتنش کاسی جلوه گاه تو گلستانها بگفت اسی که از آهنگ تو شمشاد و دریش چرا از کلبه اخراج من نمی سوی بستان پس آنکه در زمانی کرد و فعل و گل در نسیم نه باد و نوبهاری دامن بر آتش گل زد سلیمان بهار آراست بر دوش به گفتنش گلستان ارم سنجی چو با صحرادرین موسم نضع پیشکش در خور و چشمک دیده رگس</p>		<p>پراز ریجان گل جیب آستین از لاله دسوسن زیر هر کام صد معدن گل بهر شش صد سخن شگفته دل کشاده تو شمشاد و دریش چنان که ز جنبش باد بهاری غنچه دکشن چه پیش آمد ترا چون آمدی اندر سر آمدن ز الحانت چو قمری بلبل از اطوق در گردن چرا از غم سراپا بر بنداری جانب گلشن چمن آراست شکل لاله رخسایان سر گردن که هم اندر چرخ لاله باران ریخته روغن گریزان شد خزان از بیم آن مانند اهرین بیابی راغ را اعلی به بینی باغ را اودون تحلف بر طوف رخساره گل لایق دیدن</p>

گل خورشید تابنده چو خورشید زخشنده
 حدایت ز شما چون که چه خوابان سب
 بیا در ساحت گلشن نه بهیسا سحر برکش
 بگفتم سود گفتا بست بگفتم کوی گشت نیست
 هم از نظایرستان چشمت را آید
 شوی سیرای چن نین آبا کشنگ بجز
 باین کهن چرخ عید بیان نعمت ریزی
 بگفتم گر غرض اینست هم با ای همه سپرد
 نه با پر دیز شیرین کرد آنچه از تنست با
 نه من غیرم معاذ الله که خواهم کاشتن از
 دران بزم آینه بودم که گیسو برفت دارنخ
 بکانون عجب عود جفا را میزنی دایم
 بدست بشمارفت و یاری از یزدان تاج کشن
 اثر در آه گرم و اشک غمین غیر ازین نبود
 بدان بند که بردشام کس چشم دعا داد
 فلک را کینه با ارباب الفت هست بدیدم
 فروزان شیرینج رسالت کر شمع او

فروزان یاسین و نلسترن همچوین روشن
 شقایق دل را مانند گل رویان نسین تن
 بیاطرف چمن پای گل پنهان در زن
 که چون غلظت شود خورشید بنانی کمال فن
 هم از صهبای ریانی داغ دل شود روشن
 ز دل افسردگی شوخی کند در جاک او مسکن
 گل افشانی زنوا ز وضع اندیشه صدف
 بحد اندک بیت گرم گفتن میتوانم من
 نه با فرهاد خسرو کرد بدکان سبکی بمن
 مکش دست از جفا بزرگجا از تو وفا از من
 دران مغل قبح بودم که می آمد بر دل از دن
 بقانون وفا هم گاه گاه صخره میزن
 که رستم میر سدا گاه چون چه فست بترین
 کزان سوز در گیاهان ازین رنگین شود دکن
 امید رحم از گردون آه آسمان افکن
 ولیکن او نمیداند که از غلصا نم من
 منوچرخ تابان هر و خشان مهر مهره روشن

بنودے این شب تباہ سحر تاروز محشر ہم
 برآید از پے جود تو لعل از کان دُر از دیر یا
 کند باد و متال لطف تو کارا بر باستان
 جواں پیر امید الطافت و ان افزا
 کلیم ارره غلط سازد عجب نبود که میدارد
 دیرغ از دوست دارد و دست آن احسان نمی
 تراب لوج خاطر ثبت چون در لوح محفوظ است
 ز اعجازت نباشد دور چون مریم اگر گردد
 ز حد بگذشت ای فخر بشیر قدر لبست تو
 نشیند از ادب پیوسته اسرافیل در برت
 سخن بخواه کن ای حسرتی هوی دعا برکش
 بری از کسب باد امجدین احمدی یارب

نگشت تضرع و داف و زت گرفت و غنم
 به خیر و نشارت از ارمغان گل انگیز
 کند باد و شمنان قهر تو کار برق باختر من
 قومی ناتوان را بهیم قهرت موجب مردن
 سواد کوی تو نور و ضیاء و ادای من
 ز تو ای بحر فیض ای معدن انعام با دشمن
 چه کارے کان پیاپی چه امر گمانت در
 بعیسی عالمه زال جهان منتنه استن
 بجا آرد ملک بد و گشت عجب رادین
 همیشه در گرامی محنت جبریل انور من
 نذار حد شمار وصف ادب اختصار حسن
 همیشه تا که گاهے نکسف مهتر او که روشن

در منقبت مر قسوی

دوش کان رشک ماه کنعانی
 کلیم نے نے از زمین تا صرخ
 شب چوروز از چرخ استغنی
 در دو اندوه دمبدم بکی

بچو خور کرد پر تو افشانه
 گشت چون نجم بخت نورانی
 شام چون صبح در درویشانی
 هر نفس عیش در سر او آید

دل چو گل خنجر یگشت که کرد
 سر برپایش نهادم و کردم
 گم لبش گاه چشم بوسیدم
 خواستم شرح سوز غم ناگه
 چون چنین رویداد هم دلدار
 و آنکه افتاد گل ز لعل و چهل
 که کن قصه چمنان آغاز
 نفسی چند کوش در عشرت
 که بعد چرخ چرخ و دلابی
 بهزاران فغان نیم شبی
 بخت هم آید و کند شاید
 پس بفرمود ساز و برگ طرب
 مطربے بانو اے بار بدی
 کو باہنگ دلنواز کند
 تودہ تو دگل و سمن کہ شود
 پس طلب کرد و شیشہ ہائے سمر
 ساغرے داد و ان نخست بن

نفس کار باد بستانے
 سجن سگد لطف یزدانے
 گاہ رخسار گاہ پیشانی
 مژدہ شد گرم شعلا فشانے
 رنجت گوہر چو ابر نیسانے
 غیرت لاله ہائے نعمانے
 کہ بہ پایان رساند توانے
 کہ شب وصل را تو میدانے
 کہ بعد سیر و در و درانے
 بدعا ہاے صبح نورانے
 چون شب قدر گرد آزانے
 جمع کن تار و در پیشانی
 شاعرے ہمزبان خانے
 ز خنجرے آن غزل خوانے
 صحن منزل فضاے بُستانے
 کہ بر د عسمن زد دل باستانی
 کہ بدو ہائے لطف پہنانے

گھمٹش کامی تو ا دل ملقبس
 مکن از راه مهربانی و لطف
 اسی دلت خالی از غبار مکن
 تمنج گردید یوزین خط آورد
 ایکہ اسی ز بد خویش میلانی
 داستان شنیدنی است کہ بہت
 بگذر از عذرنا سزا نہ نہ است
 باز گفت ایکہ چوتونیت کہے
 سخنہ گویت کہ این مشکل
 ہم کشاید مرا گرہ از دل
 کہ نہ سے نیز احقر از مکن
 زود گیر از براے خاطر ما
 قدحے از شراب انگوری
 گشت چون از عتاب صاعقہ
 لاجرم چند جام می خوردم
 گشت آیینہ دلم صافی
 دل من زندہ گشت در بر دشت

گھمٹش کامی تو یوسف ثانی
 صبح ز بہر اشتہا ستانے
 دامنم تر کہ پاکد اما نے
 لب شیرین بہ تکر افشانی
 ہر چہ باشی دے نہ صنعا نے
 عبرت افزاے اہل عرفا نے
 شام پیری بصرع رعیت نے
 بچہاں شہرہ و در سخندا نے
 میشود حل ازان با سانا نے
 ہم ترا عقدہ ہا ز پشیا نے
 گر ز ما احقر از نتوانے
 ورع ارا لغت پہنا نے
 ساغرے از دما ریحا نے
 کاخ تقوے گرفت دیہا نے
 کہ بکام ہمیشہ از انا نے
 شد شبستان طبع نور انا نے
 گوئی این آتش آبجو انا نے

ذوق آن کرده شوق باو چله
 که ازین هم لذت افزون تر
 لیک آن می نمی یابی
 بے تولاے ساتی کوثر
 بجز دو کرم علی که کفش
 لطف او جمع کرد و لهارا
 بتمش حسرت بچوب شمارو
 بخشش خارج از حسابش را
 ذره هار اگر شمار کنی
 حزن آن آستان گل دامن
 پیشتر بایدش ترا دانست
 هر که گلچین باغ مهر تو نیست
 آنکه اندر زمانه تو شده
 دشمنست در فغانه ناچارست
 کار پیکان تیرے آید
 سر حرم بسنجد هر آنکه کند
 هم بلفظ تو محبت بر میی

در فرونی و در فراوانی
 که بهم آن باقی است این فانی
 غره کم شو که پاک دامانی
 بے دلاے ولی یزدانی
 در نشاند چو بر نیسان
 که پریشانست حسرت پریشانی
 آن عصا را که کرده ثبانی
 اگر تو خواهی بتل گنجانی
 یا نجوم سپهر یزدانی
 خاک آن سده زیب پیشانی
 آنکه دارد در سر خدا دانست
 نیکو سیر باغ رضوانی
 ملکی طبع انسی و جانانی
 که ز شیطان زلفت شیطانی
 با عدویت ز لعل بچکانی
 بدر عالی تو در بانی
 هم بخلق تو آجیوانی

فرط لطف تو میزان کردہ است ایک از مہر روئے روشن تو خلعت از بھر غار حضرت چرخ خیزد با تقطع ہمیش چہ غم از آفتاب حشر مرا داور اگر چہ حسرتی تو امر تو چہ کند فوق طاقت بے عزت بدعا سیر و کہ سے نیا چہ دعائے کہ بھر میں نطق تا بود مدح ابر در پاشے ابر رحمت بدوستان سازد	ہر کہ را خواندہ بہا نے شد شبستان دہر روزانی ماند باقی بہا عالم فانی ہر گرا بر باطن فانی چون بغیر تم تو پر تو افشانی خوشنوا تر بود ز عاقانی ذات پاک ترا شاخو لانی از گداجرود عا تو میدانی بجہاد است گشتہ از زانی تا بود وصف بدق نشانانی با صدف اسچہ آب نیانی
--	---

برق با حسد من حسود کند

اسچہ تیغیت ہر روز میدانی

بسم الله الرحمن الرحيم

تقریر که کس در لطاف حسین جلی در زمان حیات مصنف مشهور برین دیوان است
عشق سال هزار و هشتصد و دویسی نوشته بود

رباعی

هر چند تا پیش سخن من است میگویم و راست گفتن آیین است
در مدح سخن با عقلی منیت مرا تحسین سخن شناس تحسین من است

الا اے هوشمند فرزانه درین روزگار که خشن بالادست سخن از متاع حسن لفظان ناروا تر - و
دم گیر ای اهل سخن چون نفس هر دو اعطایک اثر افتاده است - زنهار گمان نبوی که اندازه
قد رگفتار انقصان فر گرفته است - و سر بایفط و معنی بزبان رفته چشمه حیوان اگر در ظلمات
پنهان گردد خاصیت جان بخشی باز و بیرون نرود - و ماه کفان اگر در بازار مصریه هیچ نیز
جو از نصاب کمال حشمت کم نشود - کمایق سه اقیقت یوسف نشود و کی مرمک - هر چند خرد
باز آنا شد - اگر گویی سخن را که مکالت بلند و قدر ارجمند است - خود بوجو ذمکت در آن
سخن پیوست - و زنه لفظی است بمعنی - و همیشه مستی - و سخن چنانکه معلوم است
امروز از جهان معدوم است - پس اگر کبریت احمر را خاصیت اکیر باشد گو باش - و اگر سائ
هما فر اقبال با خود دارو گوید - ازان که نه موجود است چه خیزد - و ازینکه مفقود است
چه ناید گویم - را چه چنانکه فرمودی هزار توابع و جواهر اهل مهر است - و عرض از لواحق
ذات جویز - و چند آنکه هنرمند کیناب هنر کیناب تر - اما باین تصور نظر و نقص ادراک

و نامی دانش و آسانی دریافت که مراد می راست چگونه میتوان گفت که اهل کمال را جز
 دشمنی غنا آشیان - و از سخن بنسبم و از سخن جز رسم و جهان نیست ۵ خاکساران جهان را
 بختارت مگر به توجه دانی که درین گرد سوارے باشد ۶ سرت گردم اگر برق حوادث روزگار
 مرغان نوا سنج را آشیانها پاک بسوزد تا عند لیبی ۷ چمن نغمه سرت باغ را دشت نتوان خواند
 و اگر طلوع سپیده سحری و فن بازار ستارگان ۸ بهم شگند تا مهر درخشان عالم فروز است جهان
 تا یک نتوان گفت - گر قسم هنر اگر می بازار نه چند است که کالای گران بهاست معنی از هر
 دکان میتوان خرید و گنج شایگان سخن در هر خرابه میتوان یافت - اما صاحب نظران دانند که
 با اینهمه نارواییها در کیسه وز کار خشنده گوهر است - از چشم کور سودا دان مانند گنج در دریا نهان
 و بر سپهر کمال فروزنده اختر است از دیده شیر خشان چون مهر جهاناب سر در نقاب کتمان
 علی الخصوص در تقیم معانی - مهر نیز فلک نکته دانی - قائمه عرش تحقیق - باب مدینه تدقیق
 بحر حجتی علم و ایقان کوکب در تنافذ عرفان - بهین ثمره نخل باغ ارادت - گرین میوه پیروز
 ماده و صورت - شناور دریا حقیقت - هر دو صحراے طریقت - چار سوے مملکت
 معنی را گیاهان خدیو - و شجرت عالم حقیقت را سبزه زوا - گارستان زگیل بانی را
 چهره پرواز - و بهارستان شگفته طبعی را چمن پیرا - رمز شناس سر از عقل و نقل - نکته
 سنج خواص در سایه و دروایه - مرحله پیمای طریق نظرو استدلال - نصب السبق رباے
 عرضه فکر و قیاس - شمس شطایق بلند نظری و دالای خرقی - نواب حجتبه القاب محسن
 مصطفی خان بهادر متخلص بحبرتی ۵ بلفظ لا یغیر عن معان ۶ احاطه با مکارم و عیال

اللهم متعنا و متع الكل بدم بقاءه و دما بقاءه - حوصله و عیش جهانیت که بندی هست
 آسمان دوست - تو در عیش آسائیت که فروغ فرد مهر درخشان است - ضمیر نیش
 نقد حقایق را گنج شاگان - و چراغ فکرش انجمن قدس را شمع شبستان - حله الفاش
 سراپای معنی را پیرایه ناز - و حلیه عباراتش گوش در دهن مضمون را زیور آفتاب - انمول لطیف
 گفتارش در تنجیر آرا ده دلان چون قید و بند - و چون نطق شکر بارش در دنا خط طبع چون
 قند استعاراتش پندار چشم خوان لربا - و عباراتش چون آبجوان جانفزا - اطناش چون طبل شکوه
 دوست را سامعه نوا - و ایجا نشلا ویز از گنجیم نمیا فکرش از دعای شمرش زنده دل را رستار -
 و بخش از ناله نیشی بجز غراران گیر از - خرقه شیرش نجویم شیر جان با پاره شیرین تر از ان - و مهر و پیر
 نجویم برگ گل آدل از کف ربانیده بلبل - لایحه انفاش از کفیت گل در دماغ بلبل بل از عطر پیرین در مشام
 یعقوب نگار تر - و شمع قاتل از شمع لال در مقام مستقی بل از جرمی در مقام مخمور خوشگوار تر
 الحی گرمی طبع پرنور شرابیت که نمکین پندار گنجیم کوه و قار باشند بیک جرمه از ان خود را نگاه نوا
 داشت - در نه خواجده را که عند شیب ملکوت - و طبعی شکرستان است با غزل سرایی و بدله سنجی
 و چو رو باشد که اگر طریق علم و حکمت بر اثر سقراط فلاطون کند راه رفتن بر خنک و عار باشد در
 کمینه صافتی امثال عرفی و فطری که با متعلق عمل بودن - و زلالی انور علی مقتصد از فن با خن - که رفیق دریا
 سلف نشسته را که نیمه داران عوض فکر را شهلوان بوده اند - و هنگام گفتار اگر می باز - و در میان
 سخن را محبت بایش از ناله جویان بوده است - اما کاینکه در مصطفی ذوق و طبع گشتان پیوده اند
 و از نایب تر خط و افر بوده نیک میماند که با آنکه قطره در بحر - و در فاد دشت و در غنای در سب

و نغمه با در ساز - و جرحه با در ساغر - و باده با در سبزه - و بنده با در گفتار و استخوانها در عمل - و شعر با
 در دیوان - و مصرعه با در غزل - و فردا در بود - و قطره در شبنم - و هر سبزه گل در باغین - و هر سبزه در
 گل - و هر نغمه نغمه بلبل - و هر بنده نقل محفل - و هر استخوان جادو بابل - و هر سبزه شبنم
 در باغی زعفران توان دید هر چه در روان - و یوسف نتوان خرید از هر دوکان - و هر لب و دم احوال زان
 چو مسیح - و هر کس نبود و حوسری سحر بیان - و جاده که در سخن سنجی می نماید پشیمان نیز نموده اند
 انا پاشنه با ریش و یا با آبله و در بوده است - اگر دمی زنده اند - و خواجه همه گشت کنان میرو
 و آهنگی که در دین بوده می سراید دیگران هم سروده اند - اناظر با از سیر و اندیشه با از رنگ فرد
 مانده است - اگر شعر سنجیده اند و خواجه همه بدیکه می بخند - آری نغمه حقیقت در پرده شاعر ^{دن}
 و اسرار مغوسی و کسوت تبسیر و بیان جلوه گر نمودن نه کار هر چه گفتار شوخیان است - و آگاه
 حال تا قال اثرات عین تقاضا بسیار دارد - اینک دیوانه تزیین اده و مجموعه فرا هم آورده که سخن
 را اوج کلام بر ترازان است دادن و حسن و سراسر مایه قبولی خوشتر از آن بهر سید و شوارتر
 از آنست که ناله مرغ خنجرش آتشک بوزنی عشاق و بهاد و ندانند رسید - و مرغ و طبل
 جادو و نوا چون با دودی آهمن را موم تواند کرد - بنامیز و خمره صبا ذوق است و پرده
 آهنگش و نظر کا پاکان شایه باز است - و نیز بگفت حقیقت مجازات من خلوت گوشه نشینان است
 و مجلس صحبت عشرت گرینان تهیستان خرد را سربایه خوش است و در دمی شان بخون را
 باده سرخوش - نغمه مغرور و عافیت و مجموعه لطایف و جدائی - طالع سخن را تم سحر و
 و شاه پستی را حسن خدا داد - روزگار فراق را خسته سر گذشت است - و ایام وصل را

فرخنده رویداد گلشن نظم را موشم بهار است - وزین شعر آ آب حیار - تفسیر درونان را ما -
 فراقت - و شاداب طبع را شیر نبات - بالا سگفتار خلعت دیباست - ^{تلف} و سطر
 قبول اقامت زیبا - آنکه خاطر نکته فهم و طبع ادانش را رنذ بیاید - و سر تا سر این قدسی صحیفه
 بدیده هوش نگرند - تا دارند که مر این نکته سنج مغربا زار گذارش سخن خاصیتی است که
 دیگران بر آن دست نیافتند - و اگر راست پرسی کرامتی است که از خانه الهام طرازش بر
 روی کار آمده - یعنی جمهور اهل فن چنانکه دانی اتفاق دارند بر معنی که شعر را چند آنکه
 حد راستی دور تر برند لقبول لها نزد کثیر باشد - و هر قدر از اوج صدق زیر تر اندازند
 پایه حسش بالاتر رود - و حق ایست که سخن بے مبالغه و اغراق و لفریب نبود
 چنانکه نظامی میفرماید **در شمس** در فرخ او چون اکذب دست احسن
 با اینهمه گفتار آبدارش بے آنکه چاشنی تبلیغ و غلو داشته باشد و لاویز تر از غشوه
 شادان هوش و ذوق انگیز تر از باده معش افتاده است - الصاف بالا طاعت است
 این بدیه گفتار که آسمان بر فراز است - وزین در شیب - و چنان در زیر ابرواند و ذوق
 جمله در دامن - از شنونده چه دل رباید - و مستمع را چه ذوق بکشد - پس بی آنکه تو
 از صنعت اندیشه و ایجاد طبیعت را در ان راه دهی - چه ساحری توانی کرد تا
 سامع یاران بنوازی - دشواری است در انجمن اندازی - همانا کار کار شبر
 نیست - خواجہ سخن سرانی میکند معجزه نمائی میکند -

ش

و بهات در سپارش راه روح جاده تزل میوم - و محدود را نه با اندازه قدر و الا

ستودم بحسب از فضائل ذات و جلال صفات بود - سخن در توابع و عوارض گفته آمد
 دستخست بدر ازمی کشید - هر گاه مشک زعفران را در ایخ روح پرورد در نهاد است -
 دهر و ماه را بوارق نور گستر خدا داد - آن دوازده جوهر را بسیار بی دردی ستودن
 داین دور خشنده گوهر را بر گرمی و سردی آئین نمودن چرا - بهمان قدم رخس که بهنگام
 تاخت بیراهه رود عیب عنانگیر است - و پرده ساز که در مقام بلندی به پستی گراید از
 مقصور مغنی است - اکنون که در هر دو نظر را پاسے ره پیا بسنگ آمد - و عجز بنان جلیه
 جستن دیبانه انجمن آغاز نهاد - ز نهان گمان نبرد که مدالح سخن و محامد سخنور بیایان
 رسیده باشد تا خامه ستاشکد از خرامش و اندیشه شاکسترا ز سگالش آرمیده باشد
 حاشا حاشا که اگر قصیده را وحی در باغی را الهام و غزل را اعجاز و غزل سر را معجز
 گفته باشم حرف از ان طومار داند که از ان بسیار سبتر گفته باشم - آه چه توان
 کرد هم تیر نار سا - و هم صید بلند پرواز - هم شب کوتاه و هم افسانه دراز
 زبان نخته فرو ماند و رازن باقی است بصاعت سخن آخر شد و سخن باقی است
 اللہ بس - ماسو مونس -

رقعات فارسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سایه بی نهایت خدای راست تبارک و تعالی که عبادتش موجب
 معرفت است و بمعرفت اندر شش همه نعمت دنیا و آخرت و مَا خَلَقْتُ
 الْإِنْسَانَ وَالْإِنْسَانَ أَكَلًا يَعْبُدُونِ چون عبادت بمعرفت بکار نیاید پس
 معرفت چنانکه در اول سبب خلقت شده در آخر موجب نجات است که
 بتفسیر آن سجایات قطع — بنده ناشناس صاحب را
 نزد صاحب دو جو کرامت نیست اگر عبادت بغیر معرفت است
 پیش صاحب دلان عبادت نیست ابرمطیر از دریای رحمت ناپیدا
 نهایتش قطره و آفتاب تابان از انوار جمال بیروالش فده طلعت
 خوش را جمال از دست و سیرت دلکش را کمال از مومنین کافر
 از نعمتش بهره رها طمع عاصی از حمتش بخش یاب متضرعان زیر
 شکبران گیر مناجاتیان را سر برگ طاعت بخشنده خراباتیان را
 عذر تقصیر پذیرنده دریا را بگوهر آبروده صحرا را از گل رنگ بوده

مهر آفرید و مهر را فرمود تا بر گرمی مهر پرورشش از پروردگان چنین و
 جگر گوشگان معدن نماید ماه آورده ماه را گفت تا به شبنم لطف تربیت
 شمر و شجر و ست گون و گل فسرید باور امر و حاکم را بستر ساخت آب
 سر چشمه حیات و آتش را حنیف شمس و قمر ساخت و آینه را سر و بلند
 بالا کرد و دوانه را نر کس شعله قطع کرد ای آنکه از توفج و ریای عاقل
 موج شمال را دم غنبر نشان دهی بخشی پیمهر را خور و خور ادبی ضیا
 بخش زمین ز رنگ گل و ضمیران دهی بنو شکفت از کرم بسید ریغ تو
 کز من نشان بری قزوینم نشان شیدایانش ازاده و آزادگان
 دلداوه گرسنگانش را نعیم بپشتی در کام و تشنه کمانش را زلال کوثر
 در جام گدایان در گاهشن بادشاه و بادشاهانش گدایان در گاه الهان
 پر شور و خردوش و عارفانش متحیر و خاموش بسیارانش را صراحه
 شکسته و صهار ریخته و بنحو دانش را خود ساز و آویخته قطع
 گفتم به عندلیب که آیا چه بوده است در وصل زارنالی و در هجر خاشه
 گفتا که نکته است درین خامشی مباد کز ذوق ناله رود و دهن از گل فراشته

نعت

درود بجد بر تعین قل و تجلی مثل اشرف المرسلین خیر خلق الله
 فی السموات والارضین خاتما للنبیین شفیعاً للمذنبین حمتهم العالمین

سید الاولین و الاخرین سیدنا و مولانا محمد صلی الله علیه و آله و
 صبحه اجمعین که اطاعتش طاعت حقست جل و علا و اتباعش
 از محبت او تقدس و تعالی است ذات او از همه افضل فضل
 ملمش ناسخ اویان و مل و نیش تویم و آیش مستقیم
 شمش سهل و قوی و همش نامل و غوی خیر الهدی و ابدی
 البیل سبیل و ایسات تنها همین ز صورت زیبا از انست
 زیبائی آیتست که نازن شانست قدیم راجه بار و بروی او
 هر نکته که از لب گوهر شانست رفت آنکه بود ذکر دم عیسی کن
 هر جا حکایت از لب معجز بیانست خون گشته به ولی که بخوید رضایت
 بر دوا به که که نه بر آستانست

سبب جمع و ترتیب

شعر

شنیدم حسرتی به بل صغیر صغیر که چند در زبان ضرورت
 الا ای شکر فان عالم و انش حسرتی از آغاز آگهی شیفه و آشفته
 بر خاست دلش پیچیدی آرام نگر فتی و طبعش هیچ نمانی از نسیم رسید
 و از صبا شوریدی بدستی شیوه داشت آمانه از می آشفته کی پیشه
 داشت آمانه از لے باند بیان کم آهسته و از ناگزیران در گریز پایگاهان

ویگانه آشنا و بیگانه شعر یاد دارم حسرتی آن آشنا اندازد
 و ز هر خلق جهان بیگانه خوان نیستن شو عشق در سرشت و نمک محبت
 در طبیعت در دود و دل و سوز در آب و گل لاجرم از سخن دم زد اگر چه کم زد
 طوطی آواز آید سماع از نگار زد و دوا آئین کردار بجا نمود ناپسند نشید
 بر خاست مستی را در چرخ آورد و بر چرخ بر و فتنه او را هزار زار و کمین کبوتر
 دم افتاد و از بهر سبقت و طوف ناله اش شک و ساری را نزع با هم افتاد
 نفس غیر نشان داشت چون عود قمار می و صوت در و توان چون سحیح قمار می
 نوای خسوف غزاله وحشی را از رم باز داشتی و صد کرد و آگینش سر
 آزاده را از خیم نفیرش عطر ساء و نفیرش روان آسایشه جان
 از غمش می چکید و آب حیات از حرفش می بارید قطعه

شاید که شبی رسد بگرشته
 بیدار گسند مرا سروش

هر شب بلیم رسد خروشه
 گر نیم شبی را بایدم خواب

ترنم صاحبان بر غایت شنیدند و دلشدگان بجان خرمیدند انجن با
 از دگر چه و او در خانه خالی هم بزم عیال از کلمات او روشن داد
 در کلبه تار با خود هم سخن و محفل دل شیدا و پرده داری کارش

در عشق نگشته روزگارش

جان ناشکیبا و از بیجاری عاشق نظم

کامی باد بگم به بازی

مجنون عشق نبود هیچ کارش

مے کر ہمیشہ عشق باز سی از گرمی بازار بنیر را ز ہنگام در آزد

دل شکستہ در بستہ قطعہ مطرب نمی بہرین در بزم و من
خانہ را در بستہ افغان سیکم حسرتی بیجا مرا جوئی کہ من
خویش را از خویش پنهان سیکم و ہر گاہ کہ بمقتضای بشریت و

تقاضای بندیت از خلوت بہ جلوت آمدی مشارالہ بالبنان گشتی نشور
این است انت این آن چنان بر خاستی کہ تا بیوق زبیدی نہ نشستی
بالکلہ بدین ستیز و آویز عہد جوانی بسر کرد و بدین گریز و آمیز شب شباب
سحر کرد عاقبت صبح شیب دید و روزگار بہرہم رسید آتش دل
خاموش شد و شورش طبع فراموش رسیدن رم کرد و آرمیدن رو
آورد و شوق نو اسخی رفت و ذوق سنگدہی نماند اما پس از سنین
اعوام گاہ گاہ نہ آنکہ بعد سال و ماہ ناسور درونی تراوش نمود
و زخم کهن بتازگی ریزش فرمود ہے ایزد تعالی و تقدس را بکدام زبان
نیایش کنم کہ سخن دل بہ باد دل سخن را کہ ہمت فرمود و باز دل از سخن دیم
کرد و سخن از دل بہر دو ہر دو بار کہ نہ بار سنت نہاد چنانکہ در ہر نفس صد بار
از توفیق اوست کہ حالیا بکلی در آشوب خانہ گفتگو بستہ در آتش کدہ سکوت
آسودہ داشتہ آن ای فسرہ میدہ شعار این نگو میدہ اطوار چنانکہ با نظم
سری داشت با شریز نظری داشت در وقتی از اوقات مراسلات با صحاب

واجاب و اخوان و خندان می نگاشت لیکن از عالی همتی یا تساهل فطرتی
 سواد هر بیاض نبرد اکنون که زمانه القفاست بظلم مندانده زمانه ترتیب
 و تبذیر نشو و هست لاجرم بدان پرداخت و سطر می چند بر سر آن رقم
 ساخت ای نظارگی بینا و تماشا می و انا انصاف از تو طمع دارم خبرم
 و بفرما که آیا قمری نو آئین نو آئی مسلم همین در یک مغرور و یک گلشن
 رامش نموده و یکبار نادره رفت از گلک همین در یک صحرای یک چرخش
 فرموده خدا را بار و در گریه و گوی که آید در هر خیار بان باغ و قطعه راغ
 جلوه کنانش بدان روشن ندیده که توانی گفت که همین نشین بجائی
 اوست همین بقعه برائی اوست حسرتی آه از تو که با وجود گذشتن از
 سیاحت شعر و سخن و تماشا می از صنعت این فن نه خشک خامه ات
 شکسته زیری کرد و ابر سیاه آمده است گهر زیری منی بشعد اندودی و عبارت
 سیرینک نمودی حرف به کلاب شستی و لفظ بشک پروردی راست
 دروغ ناکفتی و صدق کذب مانا سخن ساده رنگ آمیز آوردی
 و بیان واقع شور انگیز مدعی دم مزن و بر آنگین من سنگ کم مزن از گفته
 مستغفرم چنانکه از کرده تائب استغفر الله ربی و لا تؤاخذ بآثامی و لا
 تؤاخذ بآثامی

در هزار و دویست و هشتاد و سه

بسم آئین این نگارین نامه را

آئینه طبعی بسیار اندیشه

بو که سوزن بیند این هنگامه را
رخنیم سپاره از نوک تسلیم

کلفشان کردم صریح خاصه را بنصره درین دیباچه همه اشعار
را تمست و در مکاتبات آئینه مخطوط هم از نامه نگارست و هم از سخن طراز آن
و یکدستیا را مصلحت افتاد که بر ابیات خود علامتی نگارش نه پذیرد و شعار
اشعار یا زبان نامشان باشد و بر حاشیه رقم شود و بر تقدیر عدم علم از
نام از قبیل الفاظ لا اوری و لا اسلم حواله قلم شود و مکتوب اگر اطول است
و گیه اقصی نامه نام برده شود و شمار نامه و نام مکتوب الیه در متن ثبت افتد
و اگر نام مکتوب الیه از نخست در سوادات نباشد صرف بر شمار نامه اکتفا
رود و این مجموعه کتب عسری نام یافت و رقم پنج این نسخ محمد الشهباز بمصطفی
نعم الله علیه بالمحسني تخلص به شیفته در نیخته و بحسرتی و فارسی نامه اول

بنام نامی جناب مولانا مفتی محمد صدر الدین خان بهادر از رده تخلص
مخدوم عالیجناب سلامت حسرتی نیاز به سرشت به ناز نزل نواز شناس
شریف و شرف وصول ساله تازه تصنیف چنان شوخ شیوه افتاد که
سپاس گزاری و ثنا نگاری آئین نهادن و گداز آشفته و دماغی خود بپوشش
التفات و از تحلیل نهادی بصحت خطاب رزنده دید و ندید که ابر
نه همین در فضای گلشن بار و دوشوره زار بگذارد و مصبانه همین
بشکوی شاه مشک افشان گذرد و دوازده کلبه درویش و امن کشان

گزردنم لیکن بنده اگر از تنگ نظرئی گسخت است خواجہ را از والاسنشی
 حوصلہ فراخ است نظربین قطع نظر از پستی پایہ خود و علو درجہ صاحب
 نموده ہرچہ در دل است بزبان می آرد کہ بنامیزد این گزین رسالہ
 نتیجہ تہذیب و تہذیب و ہنرستقیم و این نو آئین نسخہ نامسخہ نسخہ فلاسفہ قدیم
 طرفہ زبانی و بیانی و شکر فشانئی و نشانئی و اردو بھری ست لہجی
 درستی ست و درستی لفظ ہاروت من معنی شاہد بہکن عبارت رشیق اشارت
 و دقیق جملہ جملہ اجمال تفصیل فقرات فارق اسلوب خارق انداز
 اعجاز اہام | علام فضل اصل وصل بابستغنی از فصل گزارش
 استوار نگارش بہنجار نقطہ شہاب نکتہ آفتاب ترکیب خوش اسالیب
 غیرت زخانی سمانی آبروئی آتش یا قوت ریخت آب و تاب گوہر بردہ
 رشک رنگینی مضامین لالہ و دغون نشانیدہ و خون در رگ گل افسردہ
 سبای را تشریف مقاصد و برہ از حسن آغاز فخری فرجام جلوہ گر خیالات
 در رفت پیراوج استعارات در لطافت نسیم موج ربط و ربط محبت قطع
 قطع خصوصیت ایجاز اشباع اشباع اسباب از دراک بر رخ آشنا و بیگانہ
 باز در بیان لب حکمیہ صرف فصاحت اختراعی ست شکر ف و در شرح مقاصد
 علمیہ بذل براعت ایجاد است نادیدہ بل و کلند دلائل قاطعہ ارکان
 مثل بنیاد ہنسا و ہا فلاطون از ہم ریخت و مثل افسردہ می حج ساطعہ

بطلان پیروی چنان دشمن شد که صورت از پیروی گریخت ثنات اوله
اثبات جزو لایتجزی بیج نمای رای سخافت پیرای حکیم برابر این متوجه
بهرین شد هر صرع جوهر نر نبوی نه پذیر تقسیم والتسليم مع التعظیم
نامه دویم بنام مولانا مفتی صدرالدین خان بهادر آرزو شهر

ای از نفس خسته مشکین رقم تو | نسیرین کده در حبیب نعل باد صبارا

پور و والا نانه ولا آسود با نثر نثره نثار و اشعار شکر شمار انداز
اعتبار خویش بر گزینم و حد مرتبه نظم و نثر و آتم آن سینه را بیک ایمن نور انبات
و این دل را بیک سحر فروغ شیدا آگین ساخت آن بخت و شوق نمود و این
بدستی دانش از سر و زبان سرم که پاره از وصف هایلون نظم و نثر نثر رقم
کنم که عرصه سخن فراخ ست و طبع سن چالاک یکدوسه جولان شوخ را و تقویت
ولی ترسم که کیش اخلاق گوید و دیگرش غلو خواند و نداند که اگر مهر را محض
را ماه گفته شود چه غلو و کدام اغراق تواند بود گل را رنگی و بوی هست و گل را
اشری و ذوقی اگر گل را بزرگ بوی دل را با نثر و ذوق ستانند چه کسی
و شکفت زار افتد لاجرم از طرز شاعرانه میگذرم که چنین نیز نمی آید اما با
و سن ساده و بزرگ میگذرم که در بار نامه رستان بیخستین بنام تو و شمع یافته
و این طرفه آنج و جاده در با گاه مبدع فیاض نصیحت بلند حضرت که نه همین کبر که
صدره پادشاه شریف اینک و حرکت تشریف دیگران و کبر عری و طالب درین

زمین نظمی است و هسم شمار نظم این دیگر است و آن دیگر طبیعت

کم افست چنین تخت پرواز کم | که نازند از دلفظ بوسنی بهم

نازم بدم گیر او نفس با اثر که فسرده طبع مرا گرم گفتار ساخت تا این
شورش انگیز سخن از دیده بدل رفت دل چنان نعل در آتش گشت که
تا دیده هنگامه گریستن بلند آوازه نکره دو مژه را و رسم ابر بپساری
تا زده نکره و از بپساری نه نشست از میثابی برخواست بخیران چپک فرزند
سیدانم و مجلس عجاز دم از افسون باطل زد و نرواست ما چکم چکیده دال
و تراویده جگر نفقش تو از جفاست لاجرم غنان ادب را میکنم و لب
به تکلم آشنا میکنم مطلع قصیده زین بعد ما و در غم دل ناگریستن
گشت آشنائی نگرش شعله گریستن نامه سیوم بنام نامی نجم الدوله
سرز اسد الله خان بجا در غالب تخلص خورشید پایه صاحب است اندیشه
جهان پیدافراز فلک خرامید تا نظری بر خوب و زشت گیتی تواند افکند
دوره تاهمه و از غارتاگل همه را سر سبز نگریست نه نگرستی بیخود بلکه بدیهی
را در لباس نظم جلوه گر ساخته نظارگی آمد هر چند اگر برعکس رنستم
به نیروی حدس خدا و ادبیر نهشتافتی و بی جا و خرام نیفتادی اما پاس
نربان بندی کوته نگهان و بجا آورد فرمان حسنم بران داشت که این
طریق چالش فرمود خاشاک خشک برنگ سبزه خرم مطرح نظر شد و

پیشتر ناچیز گوهر یکدانه منطوق طهر جلوه گر چون آمیزه خسائیس باین پایه درختی
 که دیو در تمهیل بکرشمه شادنازین و آتشینه لمعه شمع بود چه پرسی از شراف
 و جلال که هر یکی از ان در نگاه غنچ و دلال یونگی داشت و هر کدام بنظر فریب
 و دل آرائی حور بود از فرسوس فرو داده یا پرستی نقاب از رخ برگرفته
 ولی از نیمازه ستاعی که بادوستی هم از رش و کالائی که با محبت هم بها باشد
 مشهود نشد گوهر باین تا بانی و آخری باین رختانی منطوق گنجش خورشید
 پیش فتره نورش شب تیره شناس و از ماه کمتر پرس محیط بی ساحل در جنب
 جزر و مد طغیان نشنیدم گیر و از دجله بنده کمتر گوهر اگر پرتوی از فروغش دریابد
 بشعله آذر گمان و دو جیم برد و بلبل اگر لمعه از ان تجلی کسب کند آتش
 گل را هم جلوه انگشت شناسد چون از ان نافه شیمی شکین نه بالت اگر همه
 مجنونستی خود را در چشم سیله نوقل شمار و چون از ان شکرستان ذوقی بجام تو
 نیست گوهر پروریزی شیرین را از ان حریف پندار فذ لکه سخن چون نگاه
 بخواند و یافت که پیش از انکه روزه از شیدستان آگهی کشاده گردد
 مهبط این نور و مود و این تجلی بود سجده افتاد و به پاس رفت و ترانه
 شادمانی بر کرد و زمزمه نشاط بلند آوازه گردانید و فزونی در رش
 این فرخ شیوه از خدای درخواست و پیش آورد ضوابط و رسوم آنرا بحد
 تماستر خواهند آمد روشنی پذیرفت که علاوه علقه معنوی مراسم صورت

در افزایش مایع اتحاد دستگاہی دیگرست لاجرم به نگارش نامه بسادت
 نمود شکفت که مخدوم برین لبت شمس و دل زور و طبع حریص است که بخت
 گله از دردوری سرمد و دلی خالی کند اما بسی بی نسبت است چه آنجا مجرد
 رقم سبخی دریم و امید دارد و این مایه جرات را نیز و از کجا نیز و شعر
 حسرتی تو نامه آرائی و من پاسخ طلب زود بر بال کبوتر بند مکتوب مرا
 والسلام تا مع چپا رحم بنام نواب عبدالقدخان بهادر قطعه

باد آمد و طسره روح پرور آمد	شاید که در آغوش گل تر آمد
ننه ز سر کوچه نواب است این	که باو چمن چمن مسط آمد

نامه دلکش و صمیمه غم زود چون رایحه گل و نوای بلبل طرب افزا و نشاط آما
 آمد ناله شور انگیزم شیرین تر از نغمه سرغان چمن گشت و فغان درو آیم
 منسکین تر از خنده گلکهای گلشن سینه پروغ لاله زار شد و دم هر دو غیرت نسیم
 بهار گرد سرم چون خاکپای خوش نگاهان سرمه چشم اهل نظر گشت و مایه مائی
 من مانند نم نمائی زهره اندازان دلتواز و جان پرور و هوج غم غاری و کشتا
 یلی شد و بیت حزن جمله یوسف نگار زلیخا آرزو پنا مانع حرمان از انداز
 شرح افزون است و در دهر چرخ از حد بیان بیرون فغان از نو ارفغان
 که کره ارض کره ناست و آه از دود آه که عرصه گیتی چون گور سناقت تیره
 و تار سیل سرشک زورق هستی را در گرد و طوفانی ساختن است و صرصر ناله

نهال وجود اور صد و از پانذشتن قصه مختصر ب و خاصه سن که بر سر بیان در
 ست درین راه عاجزتری از نویست ناچار طریق طول میگزارم و دعا بجا
 ناله بر زبان می آرم تا چرخ پیمهر با مهر سرشتان بکین بست مهر که م آن
 آفتاب پیمهر برتری ذره نواز باد و تا که از ش گزشم که افغان را در کین
 صولت خشم آن شیر بیشه دلیری اعدا را جان که از باد پایان برنج سختین
 سال هزار و دو صد و پهل و چهار نگارش یافت نامه پنجم بنام
 نواب عبداللہ خان بجا در والا کوہ پور بے بہائی بچرخن سنجی و سمنانی
 زر کامل عیار خستہ معانی گنجینہ فصاحت ذخیرہ بلاغت یعنی صحیفہ غایت
 آسودہ قیمہ رفت اندو دمانند سادہ رویان نو خط بادامی جان فریب
 و کرشمہ دلربا نزول جلال فرمودہ با سرت ہمدوش دیان فرحت ہم آغوش
 گردانید زمی نامہ کہ بیا دیباخش سودہ الماس خاصہ کحل الجواهر کہ دو از سیات
 سوادش چشم اعمی نور پذیرد ہر حرفش گلی ست کہ نظار گیش عنایب و ا
 گرم شامخانی ست ہر لفظش گنجیت کہ علو از جواہر زوہر مضامین و معانی ست
 عبارتش خوشامتر از زہر نبات اشادیش گوارا تر از شیریہ نبات نقش تدبیر
 کہ در باب حفظ از شتر اعادی بر صفحہ صحیفہ میدہ بود ہر از ش از رنگ
 مانی جلوه نمود کہ پیش از تدبیر تقدیر کار کرد و اجزای آن جمع پریشان
 از ہم ریخت و شیرازہ جمیت آن قوم گنجت المنتہ لد کہ ظفر مطلوب رونمود

دشمن الباب مقصود ظهور فرمود چون زمان شکر زمان نزول رحمت است
همان به که دعای اجابت تاثیر بر زبان آید تاثیر بر نشان آید تا کافک
است یکی را منصور و دیگری را مقهور کردن آفتاب بخت آن کوکب و خشنده
برج جلالت کا شمس را بنده آنها را جلوه آرا و نجم طالع خصم چون ماه اخرا ماه
تیرگی افزا باد ماه جادوی بود از سال هزار و دو صد و چهل و چار که

بقلم آمد نامه ششم رباعی

طرز بخت فسون طراز آمده است	گوشی سجده پیش نه که همچون مژده ات
افسانه حسرت دراز آمده است	ناما و کغم که چون تیر غمزه و نشینت در

تا بجا نشسته نفسی بی پیش نمی گذارد و ناله اندوه که برنگ شعله خدا آتشین
در سفر جان افتاده و می بی تو سینه وار و شکستگی دل نه بدان درستی که
زلف پر شکست پیچ و تاب نخورد و بیقراری طبع نه بدان عظمت که نظرت شوخ
تر اغیبت از جانبر دست چشم از سر شک خونین شهید مانا و سینه از تف
آتشین کوره خدا آسا شربت شیرین خیال وصال تدارک نمی زهر
فساد نماید و زلال عذب هوایی دیدار چاره تشنه کامی شوق نفرماید
زمره در و آلود زیاده برین سیه رنگ کشیدن بر خاطر نازک گران
شمر دم و شمع سحاب لطف در دل پر دایغ گلپای سپاس و مانید بچیب
کنار نامه افشاندم آری خواهد در انعام عبورست و بنده در شکر ناچار

گل دشتگفتن مجبول است و بلبل و نغمه بی اختیار اگر خورشید جهان فروز
پرده از رخ نهند علاج جز با چیت اگر شمع شب آرا بخون گرمی مهر جلوه گر
نشود و دلسوز پروانه کیت **قطعه** مر جبا اسے چمن طراز امید

که گل دعا فرستادی	نغمه از حدیقه احسان	بشام دلا فرستادی
نای ناهید و نغمه داود	بر اهل غوا فرستادی	ساز و برگ هزار عیش و طرب
بدل مینو فرستادی	بهر جان داده کرشمه خویش	غمسره دلربا فرستادی
از پی تیره روز خود شب غم	شمع نور و ضیا فرستادی	بد با غم زلف عطر نشان
مگهت جانفر فرستادی	ببلاج شکسته خار	با دوه غم زد فرستادی
بطلبگار دولت و صلّت	نغمه کیمیا فرستادی	ای ز بلقیس بربوبی گدا
به هدیه از سبا فرستادی	خسته درود و در خود را	لطف کردی دو فرستادی
صندل خاک کو چه خود را	بچمین وفا فرستادی	از ره جو دستخفا شاهی
بر چون من گدا فرستادی	بنوازندگان ساز غمت	نغمه مر جبا فرستادی
دوستان انوختی بسلام	خستگان دعا فرستادی	ایکه سامان صد هزار تم
ارمنان چرخ را فرستاد	پیچ می آید ت بنحاطرتو	حسرتی را کجا فرستادی

نامم همفتم بنام حکیم محمد موسی خان صاحب نفس تازه که هر نفس عشوه دیگر
در کار این شیفته خیالات و درم و فریفته نیز نگهای و سادس نژندی کند
نه آغازش را غایتی و پیش بست نه بدایتش را نهایتی از پس لب مقصود

جام نیردان فراشی همیودن است و داروی پیشی در کام کردن نگردد این
 زمان برباد زنگته دان نامه نوشتن فیه بود ساده دل من که به نیزنگ او
 نرسیدم و خامه و آسه طلبیدم و ندیدم که هرلمعه که در نورانی ضمیرش آفتاب
 فروش است ساحت خاطر تیره مرا مشرق زار کرده و او که بر من در باب
 پیشی و پیشی دار و از کجا که باین دید و دانش نخواهد بود و گرفتارم که خود بینی
 از اخوان روزگار ستار گیرم و برادران خود بهتر را باین مایه و پایه پذیریم
 خدای را بگو که کدام سرگرمم و در خواست علان هست و کدام را ز پنهان ستم او
 انظار آفرخ که مراد آگاه و آوند و ما ز این اهرمنی خیالات را دور دل راه
 دادند الهی از دست این دیو همه رنگ دیو رهای ده و از همه بیگانه
 کن و بخود آشنای ده نامه هشتم نشر مرچینه نامه عنبرین شامه یار
 است روح بچو روح روح - شورش انجیز بچو جام غیوق - لذت افزا چو سل
 شکر خا - نکلین تر ز خنده دلبر - دلر با تر ز عشو شاید - قاصدی تیز رنگ
 نیم صفت - در زمان خوش آمد و آورد خاطر من شکفته شد گلگل
 است گشتم ز شادمانیها - بهره بردم از کامرانیها غزل تازه خواسته است
 از من - من کجا و کجا غزل خوانی - حسرتی را گرهان داند - می نداند که
 عالم اکنون چیست - نام شرم می گزد جان را - ذکر می کند ز خوشی برون
 گر چه فسران برت هانم من - بیگم دل نمی به فرمان - چه کند مضطر و

پریشانست. دیده باشی رخسار دل ز دام بهنجان سر ز جیب می دزد
 اگر بخشی ز تو شکفته نیست. و بگیر می بگیر حکم تراست تا منم نه نام نامی
 مولانا مفتی صدرالدین خان بجا در آرزو در تعزیت فرزندشان که بعد
 روزی چند از ولادت درگذشت مان آرزوی خون گشته بختی بحال
 دیده غنوده پرواز که بهار این باغ را ترصد دیدنت وای ناله بغم سرشته
 نفسی بادل بایوس ساز که نغمه این عشرت بکده را آرزو مند شنیدن گو
 هنوز تاوک این نوای جان خراش و له وز نشده که گل نورسیده بهارستان
 امید پیش از آنکه چشم تماشا رنگین کند بتاج خزان رفت و ثمر نورس رو
 مراد از آن پیشتر که تمام جان شیرین سازد از شاخ بر افتاد شجر

عبد گل فرصت بر خیزد و چشم نداد	سخت رحمت بچشمیکه تماشا طلب است
--------------------------------	--------------------------------

قطع نظر از خون چکانی این دشنه بزهر آب داده برق آله جناب مولانا
 چه بلا جانوز هست دم گرم را شتر از حجیم میکند و نم اشک را بحر عظیم زخم جگر را
 بدشنه میخراشد و نمک بران میپاشد دل بقرار را بتپش مرغ بسمل تعلیم سا
 است و جان قیاب را هر دم فزون تر از دم دیگر طاقت گداز شجر

آن خدنگی که جگر و دخت مرا	حالیاد در پئے جان افتاده است
---------------------------	------------------------------

رسم قدیم است که در حال شدائد اضطراب کایت تلخ اصطبار مذاق جان
 مرارت آلود میکنند اما از عهد چینی که خود نتواند بر آید تکلیف دادن

مشک را از منان ناسور فرستادن است میدانم که با چنین از خود فکرها
 بیا و آمدن مضامین بشارت آئین شکبایی محال است و درین و فور
 اضطراب بدل گذشتن عبارات عتاب آمیز جنج خيال آید بگره اهام
 غیبی مضمون *لَا تَقْصِرْ فِی سَبْحِهَا* بدل اندازد و امید نغم البدل ز مرصه
 تلانی مافات بلند آوازه سازد و چه دوست که بنای این شورش کند
 وابسته بر تون است عیش را با نغم ربط و درین است و نوش را با نیش
 التیام کهن خداوند انا که ساقی و هر صاف طرب و دور و بکاسه
 جهانیان ریزد شراب بنیش خرمی جاوید وقف جام تنهای خدام مخدوم
 عالی مقام باد و در جامی دویم سینه هزار و ^{۱۲۴۵} و صد و چهل و شش نوشته
 شد نامه و هم بنام نواب عبداللہ خان بہادر آرزو مند نواز آرزو
 حسرتی ناگلیب ہوا آنت کہ ہمہ دم در حضرت خدام کرام سب پر و آرزو
 گرامی وسیلہ بر و مندی آبر و و شترک فریغہ تنومندی آرزو و شمر و آ
 پو تقدیر چنین نرفته باشد چه کند کہ نیروی تبدیل اختصار و تغیر سر نوشت
 نداده اند و از اینجا است کہ در گذارش اشتیاق با وجود بی اثریہا سیم است
 و گیتی کہ از در انفسی کوتاہ نظران حجاب آموذ بود بالفتات مخاطب مستثنی
 عن الخطاب و درست آہنی ابدانی مجرب بنحو مہم زخم و دری آنہ موودہ
 حزن شب ناصوری خرم گل بہارستان نگفتہ بیانیہ بغیش باوہ مضطربہ

سخندانى اختر برج بلاغت گوهر درج فصاحت كه عبارت از گرامى صحیفه
 جان نواز است و استعارات از خطای قیسه دل زغم پرداز زبان
 فرومایگان مشیت معارض بر بست شوق منفعل راحيله هنگامه آرائى
 بدست افتاد و جذب بلى اثر را بهانه عذر آفرینی دست بهم داد تعالى الله
 نامه كه هم چشم را لذت و دیدار و هم گوش را ذوق گفتار بخشید همه خیر تم
 كه از شكوفه كارى عبارت گویم یا بشكوه یا دآورى پردازم یا از درد
 هجر حریفی سرگرم یا بشكایت ناكرد و ملاقات عازم آن دیار شدن
 زبان و رازی سازم **بیت** يك دل و خیل آرزو دل چه بدختم
 تن به داغ داغ شد پنبه كجا كجا بنهم تا خیزی كه در ارسال عجز نامه رفته
 معاذ الله كه از تغافل باشد و تقصیر كه در ابلاغ نیاز عرض نه رود او
 ماست كه از تساهل باشد بلكه از ان بود كه در زمانيكه خاک دلی بزمین گریه
 مقدم اثر سر مرده صفائی داشت تن نامه از و الا نظر گذشت كه شتاق
 همه تن چشم را از دیدار محروم نباید گذاشت و نيكو صورت است كه جهانگیر آبا
 در تسرب طریق حرکت است اگر ازین رهگذر بگذرند و طریق ثانی بگذارند
 جا دارد و تنوثن پاسب و نگذشتن ازین راه آشكار نمود كه از صراط مستقیم
 محبت گذشتند و بسنی بیراهه رفتند اگر چه بصورت بر راه راست رفت باشند
 شكایت دور دل انبوه و بر لب گره و انفعال بلاست **بیت**

نجات می برم از ناله های بی جوابی که بار خاطر آن رخنه دیوار می گردد

طرفه کار نیست شکوه آن زمان بر زبان آمد که وقت سپاس بود و محبت را
کار ناست محبت از هر دو جانب و مرید باد صا رخ ناست و کان انما عادی شتر
رمضان سنه ثمان و اربعین^{۱۲۳۸} بعد مائین و الف من هجرة خیر لوراسی علیه التحیة
والشأنامه یازدهم ایضاً بنام نواب عبداللہ ذی نجیب در فلک پایہ
داور اگر فتم که حرانم از بزم وصال خواسته آسمانست با خدام ستیزه نشاید آورد
اما بنامه شاد و فرمودن را تا و ایل حسیت و به پیام یاف نمودن را توجیه کدام
و اگر اینهم بچرخ و انجم حواله رود خستیا رنوب جبر است و هرگاه شید آهرنی
نفس از نورستان اعتدال که طریق اشاعره هست بدتره جای ضلال برو
تخصیص عشرت که جبر این را چه سبب قدریان را نیز بارگاه فرخ است پس
پیشین گله را فکر جوابی باید کرد و آتی لکم ذلک مخدوم را کار شکل افتاد و فکرت
پسندیده پسند دلشین پاسخ نشان نداد و اجرم از جواب آن طبع نازک شرم
دشتم و از پرده واری پرده سخن دیگر گزفتم باهی بسر آمده باشد که رنجور
شدم و پر رنجور خست در گذر بود ناله در دنا شیر دعای سعد بن ابی وقاص
آورد جلاب پز شک هم اثر آب خضر بر آمد مرض نقاب بر روی دشتم فرد
هشت صحت مقننه از رخ فرسخ بر کشاد فرجام ناتوانی هم بر خاست
نیروی شست و خاست از زانی شداید و ن که آه مشکده آسودگی

بتصرف داشت بکلم و اما بفتح سربلک فتح و ثانی حکایت رفع رحمت ذیل صحت
 که رحمتی است شمر که هفتی است بزرگ ضرورت افتاد و بان گذارش آن بکشتن
 امید که زلال عافیت بهر گوشتی و در اشخور بهر و بادنامه و آرزو هم
 بنام احترام الدوله حکیم حسن الله خان صاحب در تعریف و الله بزرگواریشان
 سبحان الله بنای این گلستان چه نام استوار نهاده اند که بچشمش منجمی شلخ
 از دخت و گل از شاخ فرویزد و نه این برگ و بر و شجر و ثمر در ریختن و اما و است
 که خود این بساط بر روی آب فرو گسترده چون جاب از روی دریا در گرد
 بر چیده شدن پس اگر گلی تبارج خندان رود چرا شگفت نماید و لیکن طرفه رنگ
 آئینری نقش و نگار این منسیر مینده ایوان است و کوه نظری تابینش و شگفتان
 که چون نقشی سترده شود همتی بودن جای آن نقش زشت در نظر آید و پی نبرند
 که نقاش را در زود و در نقشی چه سرست و باغبان را در بر کردن این کس چه راز
 اما این روش عوام بی جاده احترام است نه طریق خواص با اختصاص و مخاطب
 مرتضیت قدسی وی پیش آمد سانحه ناگزیر وفات خان غفران تاب
 کی بپرسد و در سلطان را بزرگ پدر نوحه زن نیافت اند و ارسطو را
 با تم برادر جامه در ندیده من و راز کردن درین مدعا نازیباست
 که از قبیل دانش آموزی همان بخاطر گذر و صاحب هم بیش ازین ننوشت
 و نامه نوشت نامه ^{۱۳} نیز در هم ایضا بنام احترام الدوله حکیم حسن الله خان

صاحب که با وجود نامتقبل داشتن عذر نارسیدن در بنم نشاند و نگذاشت
 نبودن آن و تعلیم آورد و بود و در سرخ و شگلی و دار و کرد و گشتن و بگریز و
 با ستاره در تیز بودم و با فلک و جنگ که از چنین فرخنده نامم و کلام
 داشت اکنون نگه پاس آلودست و مست که و شکر اند و گمانه و شکر
 وصال محمد و محمد گشت که تا انتساب جرم من و امان و در گشتن و گشتن
 خاصه لطف شامه رفته اگر این شعر و شعر و شعر و شعر و شعر و شعر و شعر
 می آرم است لطف گناه نبوده را عمنه تا که و خشنود نیت بخوندم
 اکنون که شب باروز و شام را صبح و غار را گل و سر که را نسل تسلیم نمودم
 چه حاجت که پرسم خورشید را با شب چه کار و سحر را با تیرگی چه علاقه نرا که است
 گل را با درشتی خار چه پیوند و ذوق دل را با بیزگی خل چه ربط لیکن اینجا
 کار فرماست که شرح ماجرا اولست اتحاد و تالیخ تریل و دور و اتحاد نامه
 که محال خیال آمد و منشاء شبهه گشته خیالیت او بن من سنج انکسوت پنهان
 مباد که در ماه گذشته خلاف افتاد جمهور بران بودند که لال و قیقه بر دزبست
 و نهم شوال جلوه گر گشت و بعضی روز سی ام را سیغ نمی دانستند و متقبل اهل
 جهانگیر آباد قول اول بود و اکثر ارباب شاه جهان آباد را بتقریب ملاحظه
 تو این مراسلات شان با خود موافق یافتند این بود که سبت و خیم و قیقه
 بر عنوان کتب کتب گشت نمی دانستم که ملازمان قبول مرجوح گردیده اند

پس بحسب حساب مختار خدام سبت و پنجم سبت و چهارم خواهد بود درین حال
 رقیمه مرقومه سبت و پنجم از بها گنجه آباد سبت و پنجم بدلی رسیدن از
 مسبقه ثانیست فضلا عن المالحات کا وقع و السلام مکتوبه سوم ذی الحجه
 سال هزار و دویست و چهل و نه نامیده است و هم بنام جناب مولانا
 صدر الدین خان بهادر آرزوه خواهد بنده نواز سلامت با چنین شکی که
 من دارم ندانم ستره کیست و با این بیطاعتی تاب شکن حیرانم که باعث
 ضبط حقیت گردد تغافل خدام از فواید این نعمت محروم پسندیده که تا شمس
 بخود بخشد آهین را بشرف پابوس سر بفلک کشیدن محالست و تا شمع چشک
 نرزد پروانه را هوس گردد سرگردیدن در تال اکنون که نیتی بوی التفاتی
 می شنوم مژده ایست که زود رنگ انجمن رشک چین می بینم فرد

لطفش بزم دلکش و کمر گشاد	چون بوی گل بیاض بر دهن دلیب را
--------------------------	--------------------------------

بعد عمری جان نواز نامه نواخت و پس از دیر باز سامی صحیفه در نظر خویشم
 گرامی ساخت هر چند شکر و شکایت نراوار است اما ناخوشم که اجتماع ضحیدین
 بیرون از حیز اختیاری است در باب قنجا ب جانب حریم نواب حمید الدوله
 بهادر که فرمان رفته است و روندادن فتوری در بستان سربازان آمده
 ابواب تعجب کشود که ملازمان چه با حاجت سوال و لطف بر روی شان
 و انمودند و بچ انتظار فرمان این فرمان پذیر بگو کلان آن بروند من که بفرمان شایان

رخنه در کاخ رومین و سوراخ در سد اسکندر گنم تا باین دیوار گل چه سیکردم قصر اگر
 قصر بهشت است و باغ اگر باغ جنت از دوستان دریغ داشتن روا نیست
 که رخنه در بنیان مهر و فانیه که اصلاح آن سهل است و درستی این شکل و شواهد
 بر آسان پذیرفتن شش را خردند نمیست تا متعصنا بحجت و داد چه باشد و السلام
 بالوف الغرام در پنج سال هزار و دویست و چهل و نه بیاعتنا قول آخر ایام
 تشریق قبل آمد نامه پانزدهم سبحان الله شتری گویهری و فردوشنده
 خرف ایزه و رذکان پیش آوردن پی آفرمی در و بر تاقین نافه نه نخستین
 افتاد که دویمین نامقبول تر بود مصرع که قبول افتد زهی غرضت غزل

مزن طعنه کاین نقش شل نشیند	که بر تربت کشته قائل نشیند	نه خود را که از ره بر دکان را
حکیمی که د فکر باطل نشیند	همه عمر خود را بجهت فریبند	و راندم که کس نه تو غافل نشیند
کشم ناز آسپه از سینه خیزد	و هم داد تیر یکد دل نشیند	تو بروم خود و بکیده اری و گزید
ندیدم که متباد غافل نشیند	ز پیش تو فریاد دیوانه خیزد	بهرم تو دیوانه غافل نشیند
نجوئی جز ابری که گوهر فشا	نبوئی برایی که سائل نشیند	چو رهم کنی فارغ از من بجا
که آسان ما را نمیشد نشیند	فزون از دو دم خسته و غفلت	بگوئید کاسوده قائل نشیند
کنون حشر چون است کارش	ز خلوت بر آید بمجلس نشیند	نامه شانزدهم مصرع

با بابا لغات نه این چه باجر است. تفاضل از حد گذشت تحمل را مجال نماند
 چه کرده ام که چنین می رود و ندیده ام که خواجسته بنده را باین نار و آتش

پرویش فرمایند شنیده ام که دوست بادوست چنین تیره و تیره زیست
ناید خدا را این نو آئین آئین آموز که بود این شیواشیوه طبیعت جدت
پسند از کجبار بود علاج مثل نیز قسمی از معالجه است همبرین جاده خراش
میخوئیم اما ازین ژرف نای گذشتن را تاب کو بیت

اگر تو فارغی از حال و ستان یارا | فراغت از تو سیرت نخواهد ما را

تا مسمی نه شدیم بنام نواب محمد الله خان بجاور پایه فرا صاحب دالان نامه که
و مشر و همت بارم داد اگر موالات موالات پذیرد و جاه دیگر و بدو ارج دیگر
فرمان رفته است که خطیب بلا شرط خدمت که فخر و اوای میراث بر ای مفتی
محمد قلی صدر الصدور ازین رو که با او دل خوش نداشت و بنحو استنکاری او
از انالی صدر خواسته است بعالی خدمت باز گویم باریت این حکایت خود بر ضمیر
سجمل نظیر عکس انگن شده است بنا بران سخن از ماحیه انشوده میرود که
ارباب صدر چنین پاسخ باز دادند که این آرزو تا از زبان شمی بر نیاید
بی اسنه نامی مستعی امری صورت نمی بندد و کاری نمی کشاید دستش
نه بسته اند و قلش نشدیم چون خواهش از قبل حساب کم سن تلقاء نفس خودش بودند
بتمنای مفتی بعد ازین مصدق شدید که اسکو قفسی جان من بید الاموال العظمت
والکبریاء و الجبروت و از اراجیف عوام دیگر نیز هست که پذیرفتن
نشاید و نوشتن نباید بالجمله هنگام در خورد یا حاکم در طلب مطلوب فکری

نسخه خطی

و پیشگاهش ذکر می بکنم خاطر آئینه آئین جمع و تابش معیال قبل بجز سوزش
 با دستهای بنام سحر از دو دود و پنجاه و یک مضبوط تحریق آمد نامه سحر هم
 ایضا بنام نواب عبدالقد خان بهادر مشتاق و از حدیث شوق که گزین
 و استیلاست از کار نامه عشق زنجار دست فرسود و روزگار شده که تنای
 کوکب بوسل شیرین با و زکر دن از بدگمانی باشد و بیکسانی را آنگاه و روزگار
 که در عداوت و دیوانه بخت باشد بدی خاطر شک اند و ساختن و چار سوا
 ساده لوحی شایسته منزلی بدست آوردن است پس مرا چه افتاد که در
 پوتین خویش تنم و گردن را بسوی موطن خوانم و قومی را ساده دل
 لقب بهم گزینم که گفتمی دل خالی میشود و مراد دل را بسته از نیک و بد زمانه
 و خاطر فارغ از روز و قبول روزگار و هرگاه سوده زریان خویش و پریشان
 بخند و دستان را چه عمل شکایت و دشمنان را چه مجال سر زدنش آنگاه
 تنگ و صلی را چه درمان همان بهتر که راز درون و در میان تنم و جیش را در
 عرصه اختلاف گذرنم مرا که چنان است ایلاف و آتش نانی کرده اند و حیف
 باشد که خار را ز مخالفت و بیگانهی پرستیده آید هیچ را دم جان بخش داده اند
 آنرا مردم نه در خمر را بلده آفریدند و غول طریق نگر و دسبوت را
 ببال بهابسته اند بر اثر بوم نرود فرد گویند حرف شوق زبانی است پس
 ای حشر کنون سخن مدعا کنم روزگار است که با یونان و روم و سایر

و چشم را فروغ و خاطر را فراغ کم می بخشد سرالسبحه و دوست را بتسلیم و
 زبان را بسپاس کمر گستاخ میکند گناهی ز رفته است پادشاه چارست بیت
 یاد چه کرد ایم که مخصوص جان است این تیغ زهر دواوه که ناشن تنافض است
 داستان منتی محمد علی بنطیکه گوش از شنیدن سر بر تابد دل از پذیرفتن سبوت
 نیاید در نامه سابق گذارده آمد مصراع گوگر هر چه گویند افسانه است
 افسانه دراز شد و نه ایتقد رشتن وقت بود و شوق سگال که هنوز سطر
 از کتاب ننوشتند آمد و من در حجاب که بصیر فرحمت و دتن رفت لازم
 شد می گشت خانه گفتم و نامه نور دیدم سلام سلامت انجام پذیرا بود
 نامه نور ^{۱۹} دهم بنام نجم الدوله مرزا اسد الله خان بهادر غالب که گلشن بنجار
 تذکره مولف را تم طلب فرموده بودند و هنوز با تمام نرسیده بود و جزوی چند
 با وجود نامی ارسال یافت سخن پناه بخور اسید گاه سلامت اگر چه
 از ویر باز سید ام که ملازمان را بسوی خفین که بجز قیزی فکرت پریشانم
 در که و نسیم آمدن است علاقه خاطری است اما ورن بنیم که نمیرسد بگی
 چند راه داشت یکی آنکه عرض خوف بی جرم و نظر شتر این گوهر اندک
 تشویر است پیش آوردن متاع کا مد پیش خیر او آن سره نه کم بجانتست
 و دوم آنکه هنوز تشریف نامی و بر بدشت بسا سخور که سخن شان بنقطه انتخاب
 توشیح نیافته و فراوان زبان آورد که ترجمه شان بضبط تحریر نیامده اکنون

که آواز هکن التفات بتازه آویزه گوش گشت تامل را محل نماذجاب در
 نقاب شد این نو خاسته شا به شوخ و شنگ مصرع نیم پوشیده حله بیباک
 در آن انجم انجمن جلوه گری میکند درین صورت اگر بدی جانخند صورت دارد
 و جادو دارد اما سخن را با آن ادوا شناس سخن نسبت قیس و لیلی است اگر
 لیلی در نظر و یحیی حسی ندارد و از کجا که دلربای قیس هم نیست مصرع
 عاشق بر نیم جلوه سراپا شناس نیست نامه ششم بنام حکیم محمد موسی خان صاحب
 موسی تخلص گرامی برادر مهر آگین نامه مصر جلوه پر تو انداخت نوید روشن
 ستارگی آورد ستایشگر بهای میخو اتم روی دل ندیدم کسی را که زمانه
 مدحت سرا باشد مرا چه افتاد که تهمت انبازی بر خود بندم فراموش است که
 فرمانده مرا و آباد را نامه بنگارش آید خود از دیر باز در سر است با دو
 جستجو با جزا نقد که هم نخست معرفت آخرت نشانی از قرار جای و پیدانگشت
 و بیخالت نامه بر رسالت کجا و کرا رساند نیم خیال است که زمان فراموش
 پراکنده طبعان هند بر ساحل دریای گنگ چندی وقت میفرود شد چون
 آنرا وقت رسیده رسیدنش را امید هست یکی هم در انجاسه پیش گیرد
 زیاده هر چه نویسد آرزو و شوق است که نتوان نوشت نامه سبت و حکم
 بنام مرزا سید الله خان غالب محترما غزل تازه و رود که بشیم گل و
 طفل بود و مرا از من بود و سرخوشم کرد و بدستم نمود بدستی ترانه سخی بار

آورد زبان بگفتا که شود هر آن من گلی چند جلوه فرمود و گرفت و دست
 بستم که بزم خواجہ فرستم آری ای گل گفتم نه از بهوش است لیکن تو که گما
 از خود زلفت قد بر بهوشی را چه دانستی خاموش غزل

رحمی بکس نخورد و ممنون نخرد کس	و شهر کس نماند که مفتون نگردد کس
آزاده گر شوم بنگدش و میکند	جز می علاج خاطر محزون نخرد کس
ورزد صدامی جلوه خلقی بر شکست	دست گرم کشاده و ممنون نخرد کس
تا وصل او ز بخت ندانم که ام جور	کانرا بروز فال پایون نخرد کس
ناز مایل عشق که بر قیس غیرت است	رشته بکاف جاہ فریدون نخرد کس
صد گونه اعتراض بگفتار بعلی است	تقریب بر طعنه مجنون نگردد کس
گر غیر و رشک غیر روی کرد کردارش	از دل خیال بزم تو بیزون نخرد کس
امی ل ز جور یا رشکایت چه می کنی	کس را بزور داله مفتون نگردد کس
خونم چکزد دیده و برقم جہد ز لب	سویم با لغات نظر خون نمہ بکس
زین غم که ساغر می گلزدنگ نشکند	با وی حکایت دل پر خون نمہ کس
ای حستہ پیرس ز غالب که از غزل	آهن کلمه میکند که با فلولی نگردد کس

نامہ لبست و د ویم گرم کستر آرزو مندان حجاب آلود را به لا الہ
 نواختن چه گرانمایہ نوازش است و گناہ گاران عیب بر ما نودید عفو ناکرده
 قصور داد و ن چه سترگ و الا نشی ست فی النش اگر عمر خضر دهند و آن صر

او ای سپاس کرده و فرجام بارسنت همان بردوش خواهد بود منت ایزد
 که از ان پیشتر قطع اعتذار گسترده شود صفوت سیرا دل خدام از خس و
 خاشاک که ورت پاک رفته شد ورنه چون واقعی گذارش قانع سمع شدی
 و واجبی نگارش از نظر گذشتی فحلت بدگن بر طبع نازک گران آمدی فجب
 نامه بستی و سوم شعر زمان زمان چیم از شوق و گردل کردم
 که دل بگر دو گویدین آرزو دارد حسرتی همچو زنا صبور از نفس گرم
 خرمین سوز با بهموم چون بلبل نفس پرور و از جله گل محروم از مبدای بسته
 آمده حسن خیز خندان نوشته مصرع خود را بیا دیار فریهو شکار واد مصرع
 یارب تغافلش کم و لطفش زیاده نامه بستی و چهارم یار مهر و ش
 و ماه مهر و ش سلامت و رود محبت فرا نامه غیر تر از فرمان شهر یار
 آید بدل نشکفته کار نسیم باغچه کرد و در نهاد افسرده خرمی گل نهاد از شوق
 وصل و اندوه حجر باز گوید یا ای سپاس یا گوگرد بر نویند و هر یک بصدق
 و بختی از بیم اظهار تمنای نکو شمر د امید که تا سپهر و ران فرخ بزرگوار بر خست
 کنند و گاه گاه این دورافتاده را بخاطر همایون جا داده باشند که
 دور نیست اگر چه از شما دور است زیاده و عای طول بقا و تمنای حصول
 لغات نامه بستی و پنجم بنام مولانا صدر الدین خان بهادر آزرده
 مطاعا مکر الطیفیکه بور و دهم ربانی صحیفه آزر و مند شما دریافت

از التفات شاه بگدازند و از نوازش معشوق بعباش و تنمایدش از نگرانی
 طبع یکی را باین سر ریخته و قمر از روز نمود کسی را باین مسرت نگرسته آفرینده
 هر ماه هر روز و هر شب شمار روز و شب قدر سازد و دل سیکند
 که لختی از شوق آن انجمن حکایتی و پاره از دوری آن بزم شکایتی رود
 اما قطع نظر از آنکه نهاد و عجب چندان تنومند نیست خوشی مخاطب را هم نازک
 می شناسد خوشتر است که شکوه بجان و زوصال گذارده آید همانا
 نامه نگار را آن در سر است که اگر چرخ بکام دل یک دوسه قصص نذر و تر
 کامیاب نعمت مطلوب گردد و نعمت نشأتین و زی باد نامه لبست و ششم
 رخنده گوهر مانند اخت بر تو و رو نور افشان نامه ظلمت اندوه زد
 ربود و زنگ غم زد و دو شرح صد نمودن رفته است که حسرتی شوریده
 پاره از گفتار تازه ایمان آن فرخنده انجمن کند و باین مایه ارزش
 سنت بر خویش تنه پدید است که تقریب تر هم طوطی نظاده طوطی است و سبب
 فریاد بلبل جال گل نه درین نفس زار طوطی شاهده میشود که بهتر انجمن آن
 تواند کشود و نه درین خنده گلی بجلوه می آید که بدل شورش تواند افزود
 لاجرم نوامی خوشچکان در زیر لب خون میشود و خیالات دلیلی از دل
 بزبان نیامده بیرون نمیرود و از پی امتثال امر نفس بادل بزرگوئی نیست
 مردمان انجمن بودند و صفت کمر و شبت زد و تیر از خلوت برخاست

و ده که دج های گوهر کشاده و سبدهای گل و نسرين نهاده آنمايه رخصت
 اينقدر فرصت نشد که از آن ميان شاليسته ريشه کلاهي کيف توانستي آورد
 ناگزير هر چه بدست افتاد بر فرق فرودان فرساي افشاند و ميشود و غزل

مشاطه سحر از رخ خود متغیر بگیر هنگام مهبوحی مست بیاسا غمی کش تمامی بجهانست که نوشندی جنت از غیر مکن شکوه چه بیم و چه حجاب است گر خاک تو با آب ریاضت بشنند بس بی نمک از دعوی زنده است بهت از ناله و زاری برد باری ستانی شمشیر کيف داد چرا دشمن مارا ای حسرتی اشب که بدست آمده شوخ	مه را ششم پنج بگو مهر قمر گیر ای زاهد شب خیز کی فیض سحر گیر رحمی بطلو مان کن و از تاک اثر گیر آن عارض افروخته فروخته تر گیر از خاک گل از آب بل از باد شر گیر ای غیب تو عشق برو لاف و دگر گیر هر چند که از بید بر از س و شر گیر تو نم چو بریزد دیت از آینه گر گیر بان سخت در آغوش کیش تنگ بگیر
--	---

نامه لست و هفتم بنام مرزا اسد الله خان غالب مکر مادر وصول
 نامه بهار هنگامه نبرین شامه شکین خنامه که نختی ویر کشید شور عجب از سینه
 برخاسته بود فاذا انما بصیفة شریفه کائناتها عشیقہ رشیقہ نور عترتها
 بدیده طیب طرّتها عطیه از نزولش طفس سلوت فواد دست بهم دو
 بان گله دارم و منت نیز هم و هر دو بوجو هم و ننی هم لاجرم از هر دو

غصص بعصر و از هر یک قطع نظر نموده دیدم که آن عطفوت شیم را با سن بنا رسیدن
 مکتوب من آونیشی هست خواتم همان نامه باز فرستادن که مطلب حکمت
 و بنظر احتیاجی که در میان ما و شماست مضمون یگانه نیست اما ریخته آن
 دست و قلم را بنیای رستم جدا کردن غزل تازه که طبعیده اند و نوشته ام
 دلیل است که نگفته ام و اگر سبب پرسند گویم ماه صیام و انگاه سبب جوئی
 گوئی در دیار مخاطب بعد شعبان ال می بدیت و انعمی لاله دمانده پشینده ما
 روز شنبه همه زاید شب آیدینه ما شعری بتقریب بر زبان گذشت و نه
 مدتی است که سودای سخن خواب فراموش است نشی دیانده بان پندت گرامی
 تخلص تحصیل فیض صحبت گرامی طفرمی بند و از زبان آوران است
 سخن بگوید می شناسد من را و از خطاب است از منتسیان این پیچ در
 حساب گوش التفات بکلامش باید نهاد و چشم لطف بر ویش کشاد
 زیاده توفیق یا داوریه پایوسته رفیق باد نامه پست هشتم ایضا
 بنام نامی مسیز اسد الله خان بهادر غالب نیازمند نواز اگر بیاد آن
 بزم هنگامه رختیخیز برپا نیکنم و شوق بمیصر فرخام را از محشر آبر کران
 میدارم ادب آموختگان شناسند که از پایه شناسیت و مخلصیکه عطارو
 از بار جز آرزوی بار بهره دست بهم نداده سن بر خود چه گمان برده باشم
 که با شوب گاه دعوی طبع شورش اندازم آری پره زالی سخریداری

یوسف آزر کرد و پیشه وری بخش شیرین هوس برانگشت از عجزی و
 مزدوری پایی کم نباید آورد و خوش گفتمی خوشتر گویم مرا به نیش ملاست
 دل نگار بودن نیکوتر است از آنکه از آن انجمن ریشک چمن داغ انبازی
 گل کند لاجرم از خون جولان مای گرم آرایش بساط شکیب نموده دل
 بنوع دیگر خالی می کنم فردا حشر زوستان محبت نه گفتنی ست
 گر شکوه کنم ز تنافل گناه نیست از چسبیت که از چندی کبوتر را پرنده
 و صبارا دم از شامه خالیست آن شیوه قدیم کجاست این کرشمه نو که آفت
 آنچه بدی داشت این چه خوبی دارد از مهر و رزیها که پیشتر دیده ام و
 بیشتر دیده ام نیارم گفت و رنه گفتی و گفتمی که و عطای ادای
 لطف و گرم با خدام محذوم مضائقه رفت است ساز این زمره بلند
 نشد و بگر خراش آمد که اندازه دانی باندازد و گر نمه سنج ساخت غزل

گر بسته آن بهاران جلوه گل یا آورد	داغ می گل گردد و بیل بید آورد
آرمیدنهای جانم در کند طره است	آهوی وحشی همان کش سوسیا آورد
آنکه از نرنگه سینه بصدناز آمده	کی بشور شگاه صورت تاب بید آورد
بعد و نیکو و غامی در ز عشق آن بدست	همچو شیرین پیوفانی سوی فرهاد آورد
باد و سستیهای ما از ابر نیسان بگذرد	گنج باد آورد و ما را هم اگر یار آورد
بزتابد خاطر گر شور مرغان چمن	آسمان بهنگامه و فی فصل خردا آورد

میفرود شد رایگان و کوچه پیرمغان	هر متاعی را که دل از کوی زها آورد
سیروی بر تربت اختیار و دلم بهر چست	تا دل من ناله های محشر بجا آورد
حسین تازه گل یار و دشتی	بو که ما را از نسیم کوی خود یاد آورد
غالب آن نجیب نوابیل که ذوق نغمه ش	عذیبان گلستان را بفریاد آورد

رفته شب بست و نهم رجب سال هزار و دصد و پنجاه و دو ^{۱۲۵۲} نامه بست
 و نهم بنام جناب مفتی محمد صدر الدین خان بهادر از رده عالی پایگاه بشیوه
 مهربانی رانه آناهیه والا پایه آفریده اند که گستاخی نیازمندانه عللی در
 ارکان آن تواند نمود دل و اله ستیزه و طبع آرد و نیزش است و چگونه
 نباشد که کله بدل آید بر لب آوردن ناگزیر تا دبر بم صاحب نفاق گذری
 و از مجمع ارباب وفاق گیر می روند به حسرت نیافت دولت وصل از
 اندازه پیش است و در بی التفاتی از آن بیشتر ورنه ناکامی گوارا
 نمی افتاد و ملاقی بهر نوع دست بهم میداد و بی لطفی بجال تو دیدم که خاتم
 وحشی بگو که از تو چه قصیر آمده است انصاف بالای طاعت است و تیر
 شیمه کیمه حضرت آمدن من در آن یار و محروم ماندن از نعمت دیدار کمتر
 است از رفتن سکنه بطلما و نیافتن آبجیات شکوه را چون سپاس
 روی قبولی نیست که سنگداز در اطناب معذور باشد و سخن شنو از
 درازی ملول نگردد و هر آئینه نفس و کشیدن زنده نامه سنی ام

باز وقت است که ازین سویا از ان سوگله سخت بر زبان آید و شکوه تلخ از قلم
 فرو ریزد و حسرتی توپیشدستی کن و باک مدار که بر اولو الفضل چون تقدم جویم
 مخاطب ما را اگر تقدم است با شرفست و صاحب تقدم با شرف چه لازم
 که در هر باب تقدم داشته باشد این فضل جزوی یا فضل کلی مولانا را زیان
 نمیرساند و اگر می رساند ما را چه زیان کاری که شایان شان ایشان نبود
 چرا سر بر زدن مضفی کو که از و پرسم که فسر اشکاری دوستان سهل کاریا بوده است
 و شرط کنم که جواب نگاهد کند و اینهم در زمانه یاری بود مولانا را انداز و ادائی ترا
 که برشید از ما کرده فی فی ملکن اگر کرده جفا کرده از ما چندی که بریدی چنانی که رو
 بر تافتی از چه بهره سوختی و چرا را یگان فروختی دل از موافقن گذاری غالی شد
 و از شکوه همچنان لبریز مصرع بضاعت سخن آخر شد و سخن باقیست
 نامه سی و یکم بخندست میرزا اسد الله خان بهادر غالب فصل گل است
 و مرغمان در نواحی کرامی بلبل شیرین سخن تو چون خاموش نشستی اگر
 آمان را شمیم چمن در خروش آورده تو از نسیم کوی صاحب نشاطی
 می در زمره شوق سر کن داستان صلی بر گوی فصلی از هجر بر خوان
 نشید سپاس در کش ترانه طرب بجنب بغزل نوردس نوا زن شو حرف آرزو
 بلب آرشامی شیوه یاد آوری کن و زرش این رسم پیایه در خواه
 فطرت نا در و سنج راستایش که حرفی نا گفته گفتنیها گفته و دوری نا سفته

در سفته شد قبول خاطر نخته رس باد نامه سی و دویم ایضا بنام
 بنجم الدوله بهادر غالب - آسمان پایه صاحب السیدین نامه ساده از
 رنگ آمیزی حرف و رقم روشن شد که ساده دلان محبت را به رنگ میتوان
 فریفت و بهر شیوه خورند میتوان کرد هر چند رسیدن سپید نامه در حکم
 نارسیدن است لیکن لصفانزل باین ادو کنیم نگاهی هم نشاط آموذ افتاد
 باندک اتفاقی از تو دل نشنود بیکر دو دل بازی خور من از تو رضی از تو بیکر دو
 ادو اک این مدعا از سواد آن بیاض موافق شرب اهل محبت بود اما در عالم
 شاعری بوی چنین بدماغ میرسد که درین ایام دوری صفحه دیوان از نقش و
 نگار قصیده و غزل صاف و ساده ماند و اگر فهم سخن بر نطار باب
 تصوف کنم پدید آید که باین شیوه آگاه کرده اند که آئینه ضمیمه از رنگ کدو
 ماسوا صفا پذیرفته و اگر بذاق رندانه بپس کوچه فهم افتم روشن گردد
 که دل بساده روی داده اند و از رگبذر بیدیه دل بنگارش نهاده
 بیاسخ نامه سفید و از نفسی کردن از اندازد شناسی دور است و آلا
 بسی شقوق و احتمالات میتوان کرد که در و استلام نامه سی و سوم بنحمت
 بنجم الدوله میوه اسد الله خان بهادر غالب زبان فرد بسته بچینش آشنا
 میگردد و خواسته دل که در بند غمخواری بیدار است کشایش پذیر باد
 از سر گذشت من پرسیده اند که روزگار در شوق دوست چو نیست

شرح این جان آشوب الم را اگر از توانائی تنوستان بیرون نیست باز
 نیروی ناتوانان خود ببردست برسد پذیرای من هرگونه آفرین
 باید خواند و چگونه گونشیده آباد باید گفت با چنین ولیکه در فرمان من
 نیست و با چنین افسانه که گزاردن آن در توان من نیست خامه کجف و
 ورق بدست گرفت ام یا ایها الخلیل الحلیل اگر چنان بیت در شرح باجر
 من جامع و مانع است بیت آنچه دل از بیم آن میسوخت هجران بود
 آخر از بیمی که گردون آنم سوختم لیکن نمی تفصیل گویم که در آغاز این
 جان گسل ساخته اندوهی رونود که گرانباری آن دل و جگر را نیکو
 بشکت اگر چه در آن هنگام هم چندان حیا و خرام نیفتاد که نامش در
 جریده ناشکیبان میتوان نگاشتن اما انصاف بالای طاعت در وادی
 ضبط و تحمل هم شایسته جایگاهی بدست نیامد و هر چند یک صیحه جاخروش
 از لب بدرزد اما از کجا که صد صغیر بهشانه بدل اندر نزد شعر
 بحفظ گیر میشویم در غم را اگر کاک و زدل تا گوشه چشم دوشاخ از خوان بینی
 آخر نوری در دل فروخت و متاع کاسد پاک سوخت بیت

مژده صبح درین تیره شب باغم دادند | شمع کشتند و ز خورشید نشانم دادند

الحمد لله على ذلك حمد اكثر اشد و دوازدهم رمضان سال هزار و دویست
 و پنجاه و چهارم در روز و دهم یون صحیفه نگارش پذیرفت

نامه سی و چهارم بجان الله ستم روزگار با اهل فضل و سربازین پایه
 رسید که چون منی در شما سخن شناسان و نکته سخنان در آید و شریه بهنگامیکه
 طبع از شعر بل از گیتی گرفته و سودای سخن خواب فراموش گشته سلسله جمیعت
 برهم خور و پراگندگی برخاسته است سلامت از ذهن رفت و
 نزاکت از فکر رم که طبع افسرد و دل پشرد و در زمان گروشی دژم کرد
 و چرخ گردان قصی نرند زده آراش صغیر الوداع برکشید و آسایش
 آهنگ خیر باد بر آورد بخانمان طبیعت آتش افتاد و بستانچه فکرت را
 آب برداشتنی در حواس پدید آمد و پریشانی در نهاد پا افشردیم
 از جگر بچشم رسید و دم از دل بترکان آمد و اینهمه گریزی که جانم فدای
 او باد پیش آورد پس درین حالت که من باشم ای تو و خدا بشعر تو انم
 پیچید و اگر خاطر داشت شمار نظری بران کردم به نکات آن کی میتوانم
 رسید من افسردگی دل شوخی نظم چه و انم و با گریه طبع روانی شریف شام
 از آه کشیدن فرصت کو که دل بجانب ناله موزون کشد از صور دیدن
 فریغ کجا که زبان بشعر ترانه بند و مرده و لاله زار با ناله از ندگانی چه کار گرفته
 نهادان با سخن و کشتا چه ربط ای کاش این نعمت غیر تر قریب بهنگامیکه
 من بخوابم میرسدی تا سرای عشق و بلا گردیدی هم انجمن حرار و نغمی تازه
 پدید آیدی و هم باز سخن گرمی دیگر گرفته بر هر بیت صد بار پیش نه از دید

که از دل گزشتی هر سخن که ناخن بدل ز روی نه دست که جان بر فنا ندی
 شکر این منت که مرا ازین طایفه علیهمان بر دید ایات بلند گفتی و بگله
 این تنم که چون منی را ازین زمره گردنمایه شناختید آ و نیزش ارجمن بود
 اما چو کم که مرا ازین گرفتند لیم ز شعر و ز بانم از سخن بستند حوصله پاسبان
 کجا و نیردی شکوه سرائی که کوتاهی سخن آشفگی اطوارم از پریشانی عبارت
 میتوان دانست و سراسر یکی احوالم از بی نظمی مطالب میتوان فهمید کم بدست
 که یکی از دوستان بخوبی چندی از نتایج اشعار ابدار ایشان خوانده بود
 چون در آن زمانه در انجمن اهل شعور طبعی و بساطی دیشتم پیشانی تکلف بعضی
 از ان ایات با سلیقه راست آمده بود و مذاق گوار افتاده هر چند
 تعارف ما بشما دیشتم اما سیریدن راتشنه که لجم دم سر بود که شناسائی
 با شنائی کشد آخ که آنچو سخوام در وقتیکه میخواستیم سیر اقا و همانا چرخ کج رفتا
 همواره بر همین شیوه میرود و گله از جو فلک بسی رفت بکه ختم سخن سپاس
 ایزدی کرد و الحمد لله فی الاول و الاخر الباطن و الظاهر در ماه شوال
 سال هزار و دویصد و پنجاه و چهار بقلم آمد نامه سی و پنجم بخدمت
 جناب مولانا فضل حق صاحب شهر زیبای کی و زندگی مفضل بودم چه دیشتم
 که در آخر کشد کارم بسا لوسی زرتی درین هنگام که دل را با غم سفر حجاز
 پیوند التیام و پیمان بچستی افتاد و ماه دومی لجه زمان حیل و سر گرفت بکام آنکه

مصراع امید وصال تو بهم در گرفتار طبع بسی آرزو مند نعمت دیدار هست
 اما چه علاج که سستیز باشی آوردن را نیر و نداده اند و با قضا معاوضه
 را دستگای پنجشده نه پهل تا بست و نه اختر فتنه بر بالضرورت رضا و
 تسلیم شیده باید گرفت و مجبوره خوشنود بود شکر فان عالم اتحاد و آگاهان
 مراسم محبت نامه را بوصل معنوی بلند نام کرده اند بنابران خامه بختیش و
 ورق بخشایش آمدن درج عطاوت را دستگای و الاست لطف عظیم پوزش غیر
 گستاخی با و یک و دوتسه قصیده که در زوکی این آیاتم بدل خوا که کردند و دل برین
 پیرو دحلیم جزا صبر صغیر و صغیر کشیدار معانی فرخ انجن است تا اگر من
 بنامشم ذکر می از من دران بر نگاه باشد اگر گاهی نگاهی فتنه نید بخیل نخوا بود
 والسلام مع الاکرام نام سی و ششم بنام نامی نواب عبداللہ خان بیادیت

ز هر غم چه تو بجان کار گرفتار افتاد امید وصال تو بهم در گرفتار افتاد

شوق وصال پیوسته از انداز به بیرون است خاصه درین هنگام که بجنب
 لطف یزدانی شوق کسب سعادت زیارت خرمین شیرین زاد و سال الله
 شرفا و تظلیما در سه افتاده و بخشش آشغور هوای سیرک از ما معین ز مرزم و
 نهاریشگی از رطب طایفه طیبه در دل پیچیده خاطر بسی مشتاق دیدار است
 گرفتیم که وصال روحانی ما بعد المشرقین مانع حاصل نتواند شده اما
 اسیران طبیعت و گرفتاران رسم و عادت بے دست بهم و اون دست

مجالست جهانی و بی نیل نعمت نهر بانی دل تسلی نمیشود لیکن چون دوزخک بفرست
 و سیرانچم نه بر حسب ارادت مصراع تحسین الیاح بالالتفتی السفن تا کام
 بهر وجه که سر نوشت فتنه باشد خرسند باید بود باری باین شادم که آرزو
 که میسوزم و شوق که میگردد اندوم که تاحی سخن درین ایام نسخ صحیفه که رسیده
 ارشاد و رسانست که در شاه مشرفه و بقعات تبر که جنبش لب درین نباید
 و دشت مکر ما سن خود که باشم و دعای من چیست اما چون شرف مواضع اجمند
 در پذیرای سلت عظیم تاثیر و افاضه انشاء الله تعالی و تقدس که عاقبت
 و وجهانی خواهم خواست و انکجا که درین باب نیاز مند فراموشی نیست
 که از عرض راه نامها که با حجاب بر نگاری هر اسم بیاد آوری چون خیل
 آن گروه که دل را به پیشان پیوندمی باشد خدام و الامقام اند فضاظنکم
 فی هذا الباب و ان هذا الشیء عجاب و السلام مع الوف لا احترام و صلو
 الاکرام العبد المستکبر محمد المذعوم بمصطفی ختم الله له بالحسنی و جعل
 أخره خیر من سلاطین ناموسی و مفتی محمد میرزا اسد الله خان پور شمع

وصل تو نامگان بسر دسب نیست | هجر تو اتفاق قفا و آرزو بنود

شورش انجیزی جنون دوازده ششم بکوه و دشت آواره دشت تا آنگاه
 دگل که جی پور گداز قفا و چون دیوانه را با گلستان آمیزشی هست چار و
 دیده مخوف را نه نیز گنجهای این دیر آذر فریب اندم محل از تا فرود آورده شد

و هم بارگی بچر اسد داده آمد آهنگ کعبه اقامت و صمیم خانه از طر فقهیهای جنین است بیت
 متاع دیر اگر دایم بر بار و کمن زاهد بجز نم کعبه میر فقیه راه کاروان گم شد
 از آنجا که اهل تلویح را بیک شیوه قرار نیست ازین کوئی هم دل بجز وقت
 آن آمد که دیگر با جدی جوان هم نواشوم اودعی ساز کند و من ناله آغاز
 کنم صدایش شتران را در رقص آورد و نالش من جش طیر را از رقرار
 باز وارد میر و م بدین نطاماد که کجافنسی بگیرم و دومی بر آسایم
 هر جای که پاره وحشت کمتر میشود کجی دل بسکون میگردد باز بخاطر عاظم
 میگذرم ملاذ اول نه وطن را جو یا ست و نه اهل وطن را الا یکدو سه یار
 غیر آنکه خواهی نیز از آن گرامی زمره هست لطف صحبت شما یاد می آرم
 و نترس می شوم بمیت باغبان رحمی کن و کلدسته پیش من میا
 صحبت یاران رنگین یاد می آید مرا غره محرم سال هزار و دصد
 پنجاه و پنج از جی پور بقلم آمد نامه شش و هشتیم بخدست حکیم محمد موسی خان صاحب
 مومن است ایند که عالم از وطن زبون تر نیست جز اند و میکده در حضر
 جانفرسا بود و بخی و گرفتار بسکد دل را و گلستان وطن کشایشی نبود
 امروز بشکنج دام غریبی دلتنگ نیست و چون در دیار با راحت صلح
 نداشت اکنون با سخت دستبزه و با فلک در جنگ نیست سفر از حضر
 نشناسد و غربت از وطن نداند ولی چون بر جمال حضرت نظر نمی افتد

نقش

لال

روشن میشود که از دلی بدر زده ام و گام بر جاده و گرنده ام خلاصه به الاستیاء
غریبی و وطن ذات شریف شما آمده و عده آن بود که نامه از حبیب بخارش
خواهد آمد این نفس که شوق خربانی زور آورده و ما چارپاره گریها کرده آمد
بتی و ونگاشته میشود هر چند که با مقام ربط ندارد اما با حال بطی تمام اردیاس

دبر و می عیش تابستیم و یگر و انشد
صد کلید آجور و قفل این در و انشد
در گریبانی که غم آویخت کمتر شد دست
خوشد لی کم و دخت جیبی را که کیم و انشد

غزوه محرم ۵۵۲ از جی پور نگارش یافت نامه سی و نهم بخدمت احرار الدوله

حکیم احسن الله خان صاحب نظم
روندگان ملولیم رو به هم کرده
و باغ در سرفسانه های غم کرده
بطرف هر چمنه چشمه نموده روان
بناک هر قد می دانه بنم کرده
بسر کلاه ندکج نشسته خوش بزمین
قفا بتاج فرساید و ن تحت جم کرده
باشتیاق اجل را غمزه پیموده
مقام بر در دروازه غم کرده
تجالتیکه ذکر یافت دوازده شب

رقم تاپری روز بوی جی پور نظر افتاد چشمتیکه از جهال دلارای دلی قطع
کرده باشد جی پور سکین بصد عشوه فریبش نتواند داد و دلیکه در ساحت
بهشت غنچه باشد گلشن بیچاره بهزار نیزنگ نتواندش کشادیم محرم آهنگ
اجمیر دارم بهیم بهر زمان و رین راه تو اتر شنید همیشه دانا باک نیست بیت

تا جی شوق در آن ره تجارت نرود
که ره انجاء و سله به تجارت نرود

غره محرم ششم انجی پور تحریر یافت نامه چپ سلم بنام میرزا اسد الله خان
 بهادر غالب و برین غفل که از دوست رفت شکوه سرانی بر جای خود بنود که
 دل نه بشرط و فایسته بودم و نه عهد مهر گرفته لاجرم نهادم از محبت میزد و م
 بر هر چه میرفت خرسند بودم اما طعن ندیدم و سرزنش رفیقان خجالت زده
 کرد و حجاب آلوده داشتی هر چند حرف شان را آشکارا بگونه گونه لغوی
 پاسخ گفتم ولی از کجا که در نهان از شرم کم سخن دوست و از تنگ سخن سازی
 خود و جگر آب گشتی و دل خون نشری یکی میگفت که آن صحیفه که تازه از بزم
 غالبی رسیده بیا تا بخوانیم و ذوقی بگیریم و بر آن فرومید و سخن سرا آباد
 گوئیم دیگری میگفت ای که همواره نام نامی و ذکر گرامی آن گزیده مرد از تو میشنیم
 گاهی ندیدیم که کاغذی در دست داری و قلمی بر لب و میگوئی که اینک نامه
 اسد الله خان محروم و فانی آن مهربان بسیند و حسن سنی و شوکت الفاظ
 این خسته کتاب بنگرید گفتم هاما شوخی از آن میکنند که این بچته سخن نشنیداید

تاراه از و لے بجز بستره اند | اکتوب ما ببال کبوتر نه بستره اند

چه گفتند گفتند میدانم که این بیت از دست و سخن خویش ترا کار بستن بایسته تر
 بود تو آنرا چون در کار نیاموری گاه قاصد از جی پور فرستادی و گاه نامه
 از بروده نوشتی اگر صراط مستقیم نیست آواره خرامی ترا چه عذر و بیزاری
 ترا چه سبب گفتم ای بخیران از تفتن شیون محبت محبت را نه شیوه یکی و شان

یکسیت دریا را امواج کوناگون است هر موج را رقصه و گرچین را گلها نیکارنگ
 است و هر گل را بوی جدا القصه بطولها امروزه والا نامه فرخنده و آورد و دورا
 دستا و نیز اعتبار آمد اکنون آن نیز بر سر این زمزمه سرودن آغاز نهاد
 که اگر آن شیوه شیدو بود و چنانکه تودانی این حیت اگر این شعایر نکوت
 چنانکه حریفان میدانند آن چه بود گفتیم و ای برهان و برنگه نارسای تان
 بر من می آید حجتی را که مرست نگفتم محبت را بطور رسم است و الفت را ملون
 شیوه آن دعوی را اینک برهان بر سر سخن تراشی و معنی آفرینی بکار
 آورده کار شکل شده بود همانا حبیب نکته دان من چون میدانست که حسرتی
 زبان از سخن سمری فرو بسته است و دل از مضمون بانی برکنده باین پنجار
 ارج و اعتبار آن در چشم دلش افزود و کوتاهی سخن دیدن دیدار و شنیدن گفتار
 شوق جوشهای دیگر نیز ندی آید و دورتی چند برسم ره آورده آمد و آن
 گذارش این هر بوم و بر است نگارش مناقب یخوان هر شاعر و خوبان هر
 القات از دور افتادگان کم مباد بعد معاودت از حرمین شیرینان
 ببینی در ماه جمادی الثانی سال هزار و صد و پنجاه و شش نگاشته شد
 نامه چهل و یکم نجدهست مولانا محمد صدر الدین خان بجا در صدر الصد و آرزو
 شیوه شناسان رسوم سموات و ادایان رموز ملکوت بدین نوعی آنگهی یافته اند
 که چون یکی را از افسر و بشیر از میان بنی نوع برگرفته بجایا هی و الا پایا جابه

۴۷
 در این کتاب
 از دست
 کرمه

برافرازند و بگلگوچ حسن قبول رخ است بار برافروزند شگرت نوازشهای گونه گونه
 در کار کنند و سرگ موهبت های نوع نوع در میان آرند هم دل دانا دهند
 و هم روان و شن نجشند هم دانش و ریاب عطا کنند هم بنش دقیقه شناس زانی
 دارند هم در رموز شناسی علم گرانمایه دستگاہی دهند و هم در دانشناسی سخن گزین
 پایکامی دهند هم بر سریر صورت جلوه گر سازند و هم افسر معنی بر سر نهند هم دولت
 ظاهر دهند و هم شمت باطن نجشند پس از آن محک امتحان در میان آرند و بشکجه
 ابتلا درکشند هر چند یگانزد و او رخصیات و آن به آزمون نیازمند نیست اما تانیای کز
 و سپاس گذاری آن گزیده مرد در چشم مردم جلوه گر افتد و هم آن مورد نعمت با بجز
 صدق و اخلاص شایسته افزایش آلاک و دوست آلمی برین روش جاری شده
 یا مولنا اعظم الله اجرک صبر فی دلیکه درین دایمیه بکر و حادثه عظمی بجای آورده
 کارکن نیست و عدل بشر نه آری مقتضای فراخی حوصله و سمو مکان حضرت
 بهمین بود تا این خبر وحشت قران و شورش قمرین دشمن حبیب و خصم آستین
 بن رسید و لم پاره پاره گشت تما جانگاہی این اندوه باشما چه کرده باشد
 با چندین در وضبط آه یعنی چه و با چنین الم حذر از ناله چه سنی دار و در بادی النظر
 چون نگاه بر تنومندی سویه پنج دُش شکیب بر کن بر توانا دلی نهاد نمازک آن
 والا نهادی افتد پای خمد از جامیر و دوجبه طوفان حیرت از سر میگردد و کله
 چون با معان نظر نگزسته شود پرده شکستی از میان برخیزد و حقیقت کار پدید آید

چه حقیقت قیاس حل نظیر است ز بر ضد پس چون تو هست هیچ شد کار آسانیان را
 با زمینان چه مناسبت رسم روحانیان را با جسمانیان که دام پیوند تضاد است که تپتی
 حوصله من است که از اینجا بخیزم تا یکدست ناله حزین بشویش که کبسا را پیش من
 بسمل بدو وقار راشوخی اضطراب بخشد بخشم و لے حکیم که از زیرمه آید بزم ناشناسان
 میشود و در طالع شور انگیزان بشمار می آیم لا جرم از آن مخزن گوناگون فیض
 برکات استعاره تاب تحمل کرده و در یوره همت نموده منع لب ز زاری و منع
 چشم از شکبار می بینم مخدوم اول ز پی شریک بزم ماتم شدن و با غمزدگان
 گریستن اضطرابی تمام دارد و منشأ این همه اضطراب است که درین نامه نگارم نخوا
 که از حال خدام پیغمبر باشد تا از اینجا باشد گسسته عنان ترا زیا و میرسد که تا این دل
 از جارقته ملازمان رانی بیند فایز از وسوسه نمیشود و درین نامه چپ انکه رسم دبیر است
 صبر آموزی نکرد و از ضبط و فضایش نجف مجبور است چه کند از هجوم غم عقده بزرگان
 فصیح افتاده است انبوهی ماتم نمک در کاس بیان بلخ افکنده معنده اند ز شکیبائی
 دین وقت و حال بی اثر تر از شیون تخرزدگان است هم داننده را دانش
 آموزی خنک فالصمت زین دورا و شین زوی حجر سال هزار و صد و صد و صد پنجاه
 و هفت از رام پور نوشته شده نامه چهل و دویم بمیر حبیبو جان صاحب
 یار و اقی صدیق صادق سلامت نامه نامی رسید هیبات هیبات با چنین
 جانی و ارسته که من در دل بفراق شما جرد آید و شوق دیدار هجوم آورد من کجا

و این بسبب تنگیها که با مرگ گشته شیوه افتاد چرا با کسی اینقدر علاقه خاطر باشد که خیال و
بضمیر مجال گذرانسته باشد همانا طرف کاری های محبت شناسست که درین اثر کرده
باین نویها ویر بمانند و السلام نامه چهل و سومیم ای شکفت که این بی آزارده
و شئی و ورسته روشی آچنان تعلق کرد بر آید که تقییه کردید حضرت عالمید رحبت
که از چندی عزت و درود بخشید و از نیامدش چهاره سر و شکوه نو آتی که باشد
آن عوهای بلند نمود با لند از لافهای بهیمنی کار مردان راه دیگر است بر اثر نشان
رفتن نیروی هر گنگ نیست راه سالکان طریقت یک است بر طریق شان قطره و
یارای هر جتیه نه با نمانند رنگ در نامه نگاری از محمد و مطلق بود خفی هر آینه
رای روشن آئینه فسر روی این نمانسته روی داشت ما شاء الله چه رفیع است
پایگاه آنوالا جایگاه که در تغافل موزگار است بخت من که کار با کسی افتاد و عتبتش
از نهایت بعید و رعایش بیخایت در مزید باد نامه چهل و چهارم است
درست و جذب توانا و ستاره روشن یاری روزگار را سپاس که دوست
مرام هر جنید نامه فرستاد و نقل نیز انشراح صدر کرد و سلوان کبذ نیز وقتست
که بگلستان و م و بر لب جود پای سر با ده از کف ساقی گیرم و بوسه از لب
شا هر جیم گیرم اگر محتسب برسد به لایه و لطف برگردانم و اگر ناصح بیاید بخورد
تخف برانم بگویم خود شوم و دران بخودی مرا از من بایند و در فیض بختایند نامه
و چانه بلند و نرنگ و من چشمه چشمین باد و ساقی هم گم کنم بگفتن منم هم نماند

الاوجه باقی ذوالجلال والاکرم نامہ چهل و پنجم دوست سیدہ رخ من پارس
 نامہ طول الذیل مختصر اینکه در روش باعث رخ خاطر شد بان بان آب و گل
 این مشت خاک از نفاق تخمب زیاخته دل باز بان نہ انچنان پیوندست
 کہ زبان بر رخ غم غمبت دل بجنبش آید و زبان جز انچه در دست سراید صد بار
 آزموده آید و بسم الله و گرا بتجان بر خیزد شعر با صاف ل مقابلہ با خویش شمنی ست
 ہر کس کشد باینہ خبر بخود کشد والسلام نامہ چهل و ششم نام
 مولوی فضل اللہ خان صاحب شعر دل را عمان گرفته صنم می کشد بہ
 اورا بوعظ بر سر سجادہ چون کشم بان خوبہ التفات گردنوازشہا
 شما گردم کہ چون من آزادہ شے رسیدہ رشو را بدام آور وید از اقسام جادو
 جادوئی بابل را ارجی و گریست اما حاشاکہ با فسون محبت دم پر ابری
 تواند زد و گسستن خور ابا پیوستن پیوندے ناگسل نخیدن نہ سهل
 کارے بودہ است ہر چند توانی غنایت کہ از ان سویر و بصورت غلے
 در کار خانہ آزادی انگند و لیکن مبنی این خراب شوینان اقوے
 اساس نمودہ صاحب من صاحبست کہ قواعد تجرد از خدمتش توان
 آموخت و وارستگی را از حضرتش نسخہ نوشت ہا نا التیام با چنین
 فرخ ذات ظفر بطلوب را موجبست و فوز ہرام را سبب یب آوری
 اگر آواز دہدین شکر نامہ تازہ و رو کہ برین سخن دست آویزی

درست در دست دارم بنمایش جہذا نامه که بدست نماز به اشک بدست
 جامه نمازی کن است و آشنایان گمگونی معنی را گلدسته و بیگانگان را
 کند گیر و فطرت را همت بخش همت را تنومندی ده آنچه بصیرت گم گشته
 مضمونش همه خلاص حقیقت از پندار وستی و هر چه بکسر از قلم ریخته فحواش
 همه محو نقش هستی شعری حکایت های شیار از سبزه های هر سبزه
 و لیکن آنچه گشته است را هشیاری باید چون در خود این استمداد ندید
 از منصف بصورت میزد و میگوید که ازین که پاره در پانچ نگاری درنگ افتاد
 نخل از خویش است نه از مخدوم که در بحسب کرم جلی بر مقصران خدمت
 کم گیر دو با تسلیم تقصیر عذر و وار و مقبول آن جلوه فرمائی جناب لانا
 صدر الدین خان بود از حضرت ملی درین خسران به معنوی نامشائی و سحر
 چند بغیر صحبت آن بزرگوار به لطف گذشت که شام را از سحر باز نشناختن
 مگر کارنا بلدان کوچه انصاف باشد و پیش نخته روش عناصر بر جاده بود
 با بجمه بود آنچه بود و رفت آنچه رفت و ذکر ماضی و مستقبل جز از اطفال
 بهمیزان طبع صرفان باز ارسائی رست نیاید سخن از حال باید راند
 و کاردار دکشا یکنی التماس در بزم مخاطبانه در هیچ داشته باشد لاجرم
 استعانت از غیار کرد و آنکه بحقیقت شناسست میداند که غیب کجاست
 عرفی اگر چه از آشوب گاه قال به ترهت سر امی حال خرامش تموده لیکن

سخن ماے آشنا دار ویتی از وے می نگار تو که بذات منی رگ را آید شعر

هر دل که پریشان شود از ناله بلبل در و آتش آید ز که با او خجسته است

نامیه چهل و نهم غزلی من ایند پرستی دولتیت عظیم و ایند شناسی از آن

عظیم تر چون شرف نگاهی بکار و دهر و یکیت چه عبادت صورت است

و معرفت منی و صورت بمعنی جدیت بی روح از صورت بی منی چه آید

و از جلد بی روح چه زاید الهی از صورت بمعنی آشناسان نامیه چهل و هشتم

مخلص نواز اذل شورش اند و بانتم بسیار ساز و سرتی بدان کم پرواز

بامزار و او تا خود سست کار ندارد اما از آواز خیزین و الحان خوشنایر دلگشت

شبیه گویند نیکو زمره بهیته چند در لغت از مخزن اسماء و دود و دلم بود

وقت خوش صورت خوش سخن خوش چون جمع شود شمع در خوش چون ماند

حضرات مبارک با مع کانیست لیکن انشائیست السلام نامیه چهل و نهم

اما بعد صیغه شکین تم مرحم ریش دل شد اما بسد آ نماید و ز کار در از که اگر

بسیاقت خموری و صناعت شاعری سکر و شمشیر نه همین لغت خبرین یا

و شب هجر خورشید و بیان گفتمی و گدشته بلکه می شنیدند آنچه گفتمی شکله و مصرع

عمرت در از با و که اینهم غنیمت است سرایش سخن برفع دخل تقدیری

ناگزیر مرآت اهل در جذ فطرت و تغیر فطرت اگر نه محال صعب دوست را

طبیعت مفود دست اگر از من در نامه نگاری تقصیر زود اند که در و عذر

کوتاه مصرع خطانوده ام چشم آفرین ارم از خرابی درونی و بیرونی
سخن رفته تا درونی پس من بدین مخاطبه نرساوارنیم که مرد ای کارنیم
و اگر بناچار چیزی باید گفت میگویم که هست شرط هر کار است ان الله
يحب معالي الصم بزرگوار گفتند و صیت فرما گفت الهمة الهمة
فان عليها مدار الامر نخسته یا از نایابست مقصود گایاک نباید بود و کما قلت

عشرت دوری مقصود نشود من دستیم | دم گستن از خود به دوست پیوستیم

طلب یافت دست گیر با ناست اگر صدق طلبت نوز بطلوب با ناست شعر

ما شق که شد کار بجالش نظر بخرد | اینخوا به درو نیست و گریز طبیعت

خستگان را مژده که آنکه جویست خود طبیعت است الهی در دس و ده

و دو آده هم در داز تو و هم دو اتو می مصرع کس از تو زیان بخرد من هم نکم

والله المستعان علیه السلام ابائی بیست اگر لطیف نوازی مزید لطافت

و اگر قهقش زنی درون با صفت صفائی درونی که دورت بیرونی را

میبرد و تا اینجا سخن نظر به علو حال مخاطب و الا خطاب بود اکنون بپشت فطرتی

خویش و گمانید که دیدن یار را از و هم بدان بیج اوج دیدن حلیص و

هر دور خواست کار و بنیل هر دو امیدوار و چه انباشد که عشر را با ایستوای

و و عار با اجابت است که امر و زیست مقصود ظاهر باطن و کس را و طبع

مقدس از اندوه صوفی معنوی بکنار باد تا میخیزد هم مصرع

نویس

فاد جلیله علیه السلام
خواجه میرزا علی بن علی

مشب زیار حضرت آیه گرفته ایم آه از تداول هجر و تغافل و دست
 حسرتی چند آنکه خواهی بنال مصرع کا مشب زیار حضرت آیه گرفته ایم
 نامه پنجاه و یکم شعر آن شد ای خواج که در صومعه بازم بینی
 کار من بارخ ساقی و لب جام افتاد حاشا اگر از ان صبح پریشان باشم که
 بنوعی چنگ و ناله باده میاند و ترانند سریند و با او باش نشیند و نشان
 شیوه تبار را در پهلوشانند و در واکه از ان طائفه علیست هم نیم که بیهوش
 و ولاب پاکو بند و دست بر افشانند و غوغا از ساقی و جام نام ساقی نجای
 بر زبان رانند پس بایر ادا این بیت چه ربط و کد ام یچو ند قطع نظر از آنکه
 فاله دم مگر خست در گذر باشد بیتی بود و پذیرگی و شتم شورش آیین طبعی
 و شتم بجهنم آتش آتشا حواله قلم کردم و پس معذرت قسم کردم
 و السلام علی من اتبع الهدی نامه پنجاه و دو و یکم بیت
 اینست که من که برو خوش اشناس تا و میلان چه رو دهادی خد اشناس
 گویند گویند ازین سخن چو خواسته است رخ نشان داده است که رونده
 جز بد و دست قورائیم و اقرب طرق این طریقت و نزدیک ترین سبیل
 این سبیل من عرف نفسه فقد عرف ربه و السلام نامه پنجاه و سه و یکم بیت
 من میگویم آنچه غیر از آن گفته اند اینقدر است کفایت میگویم آنچه پیش گفته اند اینها نادان
 عالم هر چه در گزینی نیست است هست نادان که این نایش اینها آید این در نیست

که هر چه هست با یکجا بسته اند و آنکه هست نیست از او اندوخته اند و دست شعر

مهر برده و در دست هر که لبش است | او این مهر را در دست آن خوشتر ازین هم

ساقی تو صبح بیاخته نرسیده بخان بود که و اینست سر که درین پنج نتوان گفت

در آب فرو چو که که گشتن فشان عالمی یک هست یوسف شب الهی که کاشف است شعر

دیو رود از طرف آفتاب است | است مظهر بنوشن نرسیده خوشتر ازین هم

ناچرخ سیه و چرخ سیه در خطه | بیله برگ گل خوشتر ازین مقدار است

و انسان برگ در خوشتر ازین مقدار است | گفتش درین وصل این ناله و فریاد است

گفت با اینده مشرق با اینکارو شست | آن روزی که در دستش رود و بد

دیگر سینه ناله و بیقراری که در ده سال حسنه نزدیکتر ازین صیبت است این

نفت آن از فغان تصور است این ناله و در این طلب غلت فغان در بحر

بسریش محبت نیست اما ناله و وصل پس ملو و حسن از حوصله عشق پیش

ستند با جرمه استیلاک غریب بشور و فغان | نه آید چنانکه گفته اند شعر

و اما آن که ننگ گل حسن بسیار | گنجین بسیار تو روانان کل دارد

قطع نظره از تنگی دامن نچاه و بسیار گل حسن تقاضا کن جلوه این تب

تاب و دلو و در خطر است بیست که که کشنده ناز و ادا و انداز هر یک

جدا بداد دل ز برده و شاد است بابت جلوه که نام نیست محبوبی اینهاست

پیرایه طاعتی آورد و نا طبعی آفرین نباشد تا اینها سخن تسلسل بر ایات بود

نورانی

نورانی

اکنون بالاتر از آن میرودم که یاران همدین ایوان بساط ششرت و بهشت حیات
 گسترده نور عظیم نه پندارند اگر چه شبانه ریب نور عظیم است غنی
 مانند که جلوه یحیی از دولت و بر خیزت خارج از ذات علمیت است
 همین دانستن از اعلی در جات سعادت باز ماندن است دولت مقرر
 از نسب اضافات و شیون و اعتبارات مقصود اصلی ساکنان این عالم
 است و مطلوب حقیقی سائران این راه تنها الله ذاتی که اطلاق المطلق
 بر آن از قیود است و لا بشرط حاصل شروط بالجملة آنچه در و چه بخند و نم
 چگونگی آنچه بخمال در نیاید خیال از آن چه خطر باید یافت کعبه دریاست
 کو بصر چه بصیرت کدام مصرع اینجا همیشه باو بدست است و ام
 جان من جان شما این یک نیافت به از هزار یافت بستر این نکته رسید
 هر که درین نشین باریافت و آنچه گاهای که درین مقام زیافت نموده
 ظل باصل شنبه شد عکس صاحب کس دانسته و لکن هم اذیل است

عکس شود که در آئین عالم افتاد عارفان زنده همه طرح عالم است
 این انوار مقبول از مشکوه صاحب لانت من تیسر و درون کجای این
 بیخ و نور افشان از کجا الهی چنان خودت گفتار بخشید و غیر کرد و داده
 نامیه پنجاه و پنجم اے یار عزیز سخن فهم شب و دشین که از جواب نوشین
 بر خاستم طهر شو از سینه بر خاست چاره نیافتم از خاک و دانه

چون قلم و ورق بدست گرفتیم در حیرت فروزیم که چه نگارم تا آبی بر رو
 کار آرم هم آتش مرا نشاندهیم طبلان اصحاب شگفتان پس از شرف نگاه
 پدید آمد که اگرستان در ندانه سخن سرا بزم ندیوانه ام و نداده باش
 و اگر دفتر نصیحت و وعظ کشایم نه خود فروشم و نه خود را فروش و اگر از ملوک
 دم نغم نه راه نغم و نه راه سب و اگر از حقیقت تم کخم آه آه آه لاحد مصرع
 قلم اینجا رسید و سر بلکرت والسلام خیر ختام نامه پنجاه و ششم شعر
 منکه رقم نیک شادی بستان کرست | منکه سخن منیکم رونق نو بهار کو

ایضا صاحب فکر سانحه چند از خامه می یزد گوش دار و دوش دار را
 چرخ و انجم جبین از بیدار نشی است تو گیتی که در گردانی که بدانی که فلان
 چرا و نشیب لایخ خفاستواری و بهمان چگونه بنسب ز نای پیدانی کرشمه
 سخاوت این چون قلم سعادوت در برست از انچه حکیم شقاوت بردوش
 باشد که خردمند بدین نقطه سر کند و دین گو کند ز کند تا کند لا جوردی بر پست
 بهین شیشه مشوه ناست نیز رنگ سازی شین مشک و فکاری اسرار
 چنانچه دست هر دخی طمس و آتش ساس باید که در فکر کار خود افتد بر خود
 جوید و از حق گوید آنکه بر سر این باشد که سبب گیتی بداند هر که برین پیش
 خدایش کند آه از دهن داه از دهن و خوش همه بهیمنه ست و کارش همه
 لبی اگر از خفا یا عالم نا آگاه از عالم رفت در محشر ز بهار نپرسند

و اگر از خدا غافل رفت البته بگیرند و بالاتر از این چه عذاب خواهد بود که
از دوست و رقیب حجاب خواهد بود آنجا امر و نهی و دشمنی و دوستی
نزدیک و بجهت این نخت سید هر که رسید اگر گویی که نعمت و یدار عامه مومنان را
است مختص باین عرفان نیست اما بحسب سطحی و فاضلی حوصله استعداد
و خرق حجب اندفاع نکرت در عالم مجاز نیست مینی که یک معشوقه بدیع الجمال
را خلق شیر تماشا سه فرماید لیکن هر یک همان مقدار بسیر که باید که
فراخو حال دست یابی را فسر دان کنی و جزو مجنون کسی ندید شمر

میرفت عالمی نکرانش لے کے | شکم بدل فسرد که تاب نظر شدت

اینها بگذارد و بگو که نادان و دانا و ناشناس شناسا که برابر تواند بود
حَلَّ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ فَانْقَسَمَ
لَا تَكُن مِّنَ الْقَاصِيْنَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاصْصَلِّ
أَجْمَعِينَ نامیه پشاه و سفت شمس مخدوما از حال زار خود چه شرح دهم که
انفس آیام عمر در لهو و سهو رفت و روزگار کار و بیکاری سرمد از گذشته
چه نالم که هنوز طاعت طاعت نفس خود هست و پشش پشش پشش پشش پشش
ناصح سخن بنفیس است ندانم قول حکیم نغمه مطرب جان آساست مدیث
و اعطای جان فسردا دل و هزار شعله جان و صد و لوله از چنین جان دل
یا حق نیاید و اگر آید حق نیست که اعتبار را انشاید غفلت به از ذکر بی حضور

که این چنین ذکرند دل را سر و نخشود و نه زبان را نور فرد

جلا کنی چنین که حسرتی دل را | دل تو بر من ساو سلب تو هم تملیل

طاعت نیست اگر هست ریائی تو خدا در حق چنین طاعت چه فریائی و خود

دیدن جز خود ندیدن و دیدنست خود نمائی آئین خود ستائی من آگاه که فرد

آنچه در سلام من کردم نکرد | بست پرستی کافری ز ناری

انگاه با این اعمال زشت امید داری بهشت حسرتی تا چند و بیست

بر کس آن آری آئینست و در روی زنگنه داری بگذارد بگذر بیت

گر پریشانم عطر شبنم شفته ایم | و سیاهیم کل ز کس سلام ایم

اللهم مغفرتك واسع من ذنوبي و رحمتك ارحم عذبي من عذابي

